

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KÜLTÜR EKSENLİ KENTSEL DÖNÜŞÜM: 2010
AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ OLARAK İSTANBUL**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Şehir Plancısı Amber NİKSALIOĞLU**

Anabilim Dalı : DİSİPLİNLER ARASI ALAN

Programı : KENTSEL TASARIM

HAZİRAN 2007

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KÜLTÜR EKSENLİ KENTSEL DÖNÜŞÜM: 2010 AVRUPA KÜLTÜR
BAŞKENTİ OLARAK İSTANBUL**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Amber NİKSARLIOĞLU

(519041001)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 07.05.2007

Tezin Savunulduğu Tarih : 13.06.2007

Tez Danışmanı : Y. Doç. Dr. İpek AKPINAR

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Semra AYDINLI (İTÜ)

Y. Doç. Dr. Nurbin P. KAHVECİOĞLU (İTÜ)

HAZİRAN 2007

ÖNSÖZ

Son yıllarda İstanbul'un da gündemine oturan kentsel dönüşüm projeleri dünyadaki birçok kentte kentsel ve bölgesel ölçekli politikalarının merkezine oturmuş durumda. Kentler artan bir şekilde dönüşüm projelerine odaklanarak çöküntüye uğramış merkezi bölgeleri kentsel yaşama tekrar kazandırmaya çabalıyor. Asıl amaç ise, tarihi ve kültürel miras açısından zengin kent merkezlerini değerlendirerek kenti rakiplerinden farklı kılmak ve dünya çapında görünür hale getirmek, dolayısıyla da sermayeyi kente çekebilmek.

Öncelikli olarak ekonomik canlanma için kullanılan kentsel dönüşüm projelerinin son dönemde en sık kullandığı araç ise kültür mekanları. İster eski sanayi yapılarının veya tarihi mirasın dönüştürülerek kullanılması olsun, isterse ünlü mimarlara simge yapılar tasarlatmak olsun, kültür eksenli kentsel dönüşüm birçok kentin birbirini izleyerek uyguladığı bir yöntem haline geldi.

Çalışmamın amacı, kültür eksenli kentsel dönüşüme odaklanarak, 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçilen İstanbul'un gündeminde yer alan kentsel projeleri, önceki Avrupa Kültür Başkentleri'nin yaşadıkları kentsel deneyimler üzerinden değerlendirmek. Bu doğrultuda, kültür ve kentsel dönüşüme dair kuramsal bilgilerin yer aldığı bölümlerin ardından, kültür programının sürdürülebilir arka planını oluşturan altyapı projelerini çeşitli kent örnekleri üzerinden haritalaştırarak bilgilerinize sunuyorum.

Tez çalışmam sırasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Y. Doç. Dr. İpek AKPINAR'a, her zaman yanımda olup bana destek olan sevgili aileme candan teşekkür ederim.

Ayrıca tezim için kaynaklarını ve bilgilerini benimle paylaşan değerli hocam Prof. Dr. İsmet OKYAY'a, İnsan Yerleşimleri Derneği Başkanı, İstanbul 2010 Yürütme Kurulu ve Danışma Kurulu üyesi Y. Mimar Korhan GÜMÜŞ'e, İMP Kültür Endüstrileri ve Kültür-Turizm grubundan Şehir Plancısı Zeynep ÖZDEMİR EREN'e de teşekkürlerimi sunarım.

Haziran, 2007

Amber NİKSARLIOĞLU

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	1
1.2. Çalışmanın Yöntemi	2
2. KURAMSAL ÇERÇEVEYİ OLUŞTURAN BİLEŞENLER	4
2.1. Kültür	4
2.1.1. Yüksek Kültür - Popüler Kültür	6
2.1.2. Evrensel Kültür	7
2.1.3. Çokkültürlülük	8
2.2. Kültürel Sermaye	10
2.3. Kültür Endüstrileri	11
3. KÜLTÜR EKSENLİ KENTSEL DÖNÜŞÜM	13
3.1. Kentin Kültürel Etkinliklerle Sergilenmesi	13
3.1.1. Karnavallar - Festivaller	14
3.1.2. Evrensel Sergiler ve Dünya Fuarları	15
3.1.3. Bienaller	19
3.1.4. Olimpiyatlar	21
3.2. Kentsel Rekabet: Yarışan Kentler	23
3.3. Kentsel Dönüşüm	27
3.3.1. Kentsel Dönüşümün Evrimi	27
3.3.2. Kentsel Dönüşümün Tanımlanması ve Kapsamı	31
3.3.3. Kültür Eksenli Kentsel Dönüşüm	34
4. AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ (AKB) PROGRAMI	40
4.1. Programın Tarihçesi ve Kapsamı	40
4.2. Karşılaştırmalı Genel Değerlendirme	45
4.3. Kentsel Altyapı Projeleri	58
4.4. Kentsel Projeleriyle Dikkat Çeken Avrupa Kültür Başkentleri	77
4.4.1. Glasgow 1990	77
4.4.2. Dublin 1993	83
4.4.3. Kopenhag 1996	87
4.4.4. Rotterdam 2001	91

4.4.5. Graz 2003	97
4.4.6. Genova 2004	101
4.4.7. Lille 2004	106
5. 2010 AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ OLARAK İSTANBUL	115
5.1. Adaylık Süreci	115
5.1.1. Organizasyon Şeması	120
5.1.2. Hedefler	121
5.2. Diğer 2010 Avrupa Kültür Başkentleri	122
5.2.1. Pécs	122
5.2.2. Essen	123
5.3. İstanbul'un Mevcut Kültürel Altyapısı	126
5.3.1. Kültür Donatıları	126
5.3.2. Kültür Aktörleri	129
6. İSTANBUL 2010 KAPSAMINDAKİ KENTSEL PROJELER	130
6.1. İstanbul 2010'un Kentsel Projelerle İlgili Ölçütleri	130
6.2. Kentsel Projeler	132
6.2.1. Yeni Müzeler ve Kültür Merkezleri	135
6.2.2. Kentsel Dönüşüm ve Restorasyon Projeleri	138
7. SONUÇLAR VE TARTIŞMA	143
KAYNAKLAR	146
EKLER	150
ÖZGEÇMİŞ	162

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 3.1	Savaş Öncesi Büyük Sergiler ve Dünya Fuarları (1851-1939) 18
Tablo 3.2	Savaş sonrası EXPOlar, fuarlar ve İngiliz bahçe festivalleri 19
Tablo 3.3	Paris'teki "büyük çalışmalar" (<i>Grands Travaux</i>) 28
Tablo 3.4	Kentsel Dönüşümün Evrimi 30
Tablo 3.5	İlk kentsel dönüşüm biçimlerine kadar kentlerin evrimi 32
Tablo 3.6	İngiltere genelindeki milenyum harcamaları 38
Tablo 3.7	Kültür kenti olarak algılanmadaki değişim 1997- 2004 39
Tablo 4.1	Avrupa Kültür Ayı'nın düzenlendiği kentler ve etkinlik süreleri 43
Tablo 4.2	Ziyaretçi sayısındaki değişim %'si 46
Tablo 4.3	AKK/AKB Nüfusları (1985-2010) 47
Tablo 4.4	AKK/AKB Bütçeleri (1985-2006) 50
Tablo 4.5	AB'den AKK/AKB'lere sağlanan yardım tutarları 51
Tablo 5.1	Barselona, İstanbul, Paris ve Londra'nın Kültür- Sanat Olanakları Açısından Karşılaştırması 127
Tablo C.1	Avrupa Kültür Kentleri / Başkentleri Veri Tablosu 160

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 3.1 : Crystal Palace	16
Şekil 3.2 : Palais de l'Industrie, 1855 Evrensel Sergisi, Paris.	16
Şekil 3.3 : Eiffel Kulesi, 1889 Evrensel Sergisi, Paris.	17
Şekil 3.4 : Lizbon EXPO 98	18
Şekil 3.5 : Venedik Sanat Bienali alanı	20
Şekil 3.6 : Atina Olimpiyat Köyü	22
Şekil 3.7 : Hokey Stadyumu, Arata Isozaki	23
Şekil 3.8 : Lingotto, Renzo Piano	23
Şekil 3.9 : Kentsel rekabette yeni pazarlar, yeni ürünler	25
Şekil 3.10 : Guggenheim Museum Bilbao	26
Şekil 3.11 : Tate Modern, Londra	26
Şekil 3.12 : Port Vell'deki (Eski Liman) Rambla de Mar, Barselona	37
Şekil 4.1 : AKK/AKB'ler Haritası	42
Şekil 4.2 : Avrupa Kültür Ayı Kentleri Haritası	43
Şekil 4.3 : Kültürel etkinliklerin kente etkisi	57
Şekil 4.4 : Glasgow 1990 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı	80
Şekil 4.5 : Glasgow 1990 kentsel altyapı projeleri	81
Şekil 4.6 : Merchant City sokak planı	82
Şekil 4.7 : Dublin 1991 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı	85
Şekil 4.8 : Dublin 1991 kentsel altyapı projeleri	86
Şekil 4.9 : Kopenhag 1996 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı	89
Şekil 4.10 : Kopenhag 1996 kentsel altyapı projeleri	90
Şekil 4.11 : Rotterdam 2001 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı	95
Şekil 4.12 : Rotterdam 2001 kentsel altyapı projeleri	96
Şekil 4.13 : Graz 2003 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı	99
Şekil 4.14 : Graz 2003 kentsel altyapı projeleri	100
Şekil 4.15 : Genova 2004 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı	104
Şekil 4.16 : Genova 2004 kentsel altyapı projeleri	105
Şekil 4.17 : Lille 2004 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı	107
Şekil 4.18 : Lille 2004 kentsel altyapı projeleri	108
Şekil 4.19 : Çılgınlık Evleri'nin Lille 2004 bölgesindeki dağılımı	109
Şekil 4.20 : Wazemmes Çılgınlık Evi	110
Şekil 4.21 : La Condition Publique – Roubaix Çılgınlık Evi	111
Şekil 4.22 : Le Colysée - Lambersart Çılgınlık Evi	111
Şekil 4.23 : Le Fort de Mons - Mons en Baroeul Çılgınlık Evi	112
Şekil 4.24 : Les Arbalestriers - Mons Çılgınlık Evi	113
Şekil 4.25 : Büyük Yenileme Projesi alanları	114
Şekil 5.1 : İstanbul Metropolitan Alanı'nda Kültür – Sanat Olanakları	128
Şekil 5.2 : İstanbul 2010 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı	134

KÜLTÜR EKSENLİ KENTSEL DÖNÜŞÜM: 2010 AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ OLARAK İSTANBUL

ÖZET

Kültür tarihsel süreç içinde farklı anlamlarla tanımlanagelmıştır. Eğitim sonucunda edinilen bilgi birikimi de, insanlar tarafından oluşturulan her türlü üretim de, uygarlığın kendisi de yerine göre kültür olarak ifade edilmiştir, edilmektedir. Bugün ise kültür başka bir boyutuyla öne çıkmaktadır. Önceleri kültürel birikime sahip olan ve olmayan insanlar veya toplumlar arasında hiyerarşi yaratarak ayrışmalara neden olan bu kavram günümüzde, kentlerin dönüşümünü sağlayan başlıca araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentlerin bir yandan kültürel etkinlikler ve donatılarla ekonomik, dolayısıyla da mekansal bakımdan yeniden canlanması sağlanırken, diğer yandan toplumsal ayrışma sorunu çözülmeye çalışılmaktadır.

Bu çalışmanın ana konusu kültür eksenli kentsel dönüşümün incelenmesidir. Çalışmada ilk olarak konuya ilişkin terimler kuramsal bağlamda irdelenmekte daha sonra ise Avrupa Kültür Başkenti programına odaklanılarak, 2010'da Avrupa Kültür Başkenti seçilen İstanbul'un deneyiminin kent mekanına olası yansımaları üzerine öngörde bulunmaktadır.

Daha önceki Avrupa Kültür Başkentleri'nin deneyimleri göz önünde bulundurduğunda AKB programıyla ilgili varılan sonuç, kültür yılının yerel yönetim tarafından akılcı bir planlama anlayışıyla ve sürdürülebilir bir perspektifle değerlendirildiği takdirde, kente altyapı bakımından kalıcı kazanımlar sağlanacağı şeklinde olmuştur.

AKB programının kuramsal incelemesine paralel olarak, kültür yılı seçilen kentlere ait haritalar hazırlanarak mekansal boyut görselleştirilmiştir. Kentlerin planladıkları kentsel dönüşümün ölçeği konusunda fikir sahibi olmak için projelerin mekansal dağılımını görmek önemlidir. Bu nedenle İstanbul 2010 kapsamında henüz uygulanması kesinleşen kentsel proje olmamasına rağmen, kentsel bütünü algılamak amacıyla, mevcut altyapı ve gündemdeki projeler üzerinden benzer bir haritalama yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, çokkültürlülük, kültürel sermaye, kültür eksenli kentsel dönüşüm, kültür kenti / başkenti, yarışan kentler

CULTURE-LED URBAN REGENERATION: ISTANBUL AS THE EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE 2010

SUMMARY

“Culture” has been defined in different ways throughout the historical continuum. To date, taken together, the mass of knowledge obtained through education and any output made by the individuals and/or the civilization itself were defined as culture. However, as of today the culture is being perceived in a much different way than it was in the past. This concept, once served as a means of creating segregations between those who did and did not possess the culture, is today at the core of the urban regeneration. The efforts towards regenerating the cities through cultural activities, not limited to local and/or economical improvements, also serve as a tool of fixing the segregation problem.

The scope of this research is to examine the culture-led urban regeneration. In order to meet the objectives of the research, the relevant theoretical definitions were studied and internalized to provide the blueprint for studying the probable reflections of the 2010 European Cultural Capital Istanbul on the city itself.

The study, based on the European Capital of Culture program and experiences on previous European Capitals of Culture anticipates that the project could bring permanent infrastructural benefits to the city with the efforts of the local administration that is likely to play a key role in planning ahead the cultural year from a strategic sustainability perspective.

Keywords: Culture, multiculturalism, cultural capital, culture-led urban regeneration, cultural city / capital, competitive cities

1 GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Kentsel nüfusun sayısı her geçen gün artıyor. Bir yandan yeni kentler oluşurken, diğer yandan mevcut kentler büyüyerek metropollere dönüşüyor. Günümüzde, insan hareketliliği ve bilgi akışının giderek ivme kazandığı böylesi dinamik bir ortamda kentler, bilginin ve kültürün merkezi olarak insan kitlelerini kendilerine doğru çekiyorlar.

Küreselleşme süreci, artık büyük kentler için kabul edilmesi gereken bir gerçekken, artan rekabet yoğunluğunda, kentlerin kendileri için çarpıcı bir odak yaratmaları zorlaşıyor (Landry, 2006).

Bugün kentlerin odak noktası olmak için giriştikleri rekabet sürecinde en sık başvurdukları yol kültür eksenli politikalar olarak öne çıkıyor. Ancak kentlerin küresel haritada yerlerini belirginleştirmek ve adlarını markalaştırmak için kültürü – modern anlamda– kullanmaları yaklaşık otuz yıllık bir geçmişe dayanıyor.

Simgesel sermaye olarak kültür, 1970 ve 1980’lerde sanayi sonrası çöküş ve mali spekülasyonlardan oluşan bir arka planda itibar kazanmıştır. 1970’ler boyunca, Amerikan ve Avrupa kentlerinde yerel yönetimlerin ve iş ortaklarının girişim stratejileri için bir araç olmanın çok ötesine gitmiştir (Zukin, 1999).

Kültür eksenli kentsel dönüşüm “yeni yatırımları ve iş dünyasının seçkinlerini çekmek için”, eşi olmayan bir simgesel sermaye olarak kültürü kullanarak, kentlerin diğer kentler üzerinde, rekabete dayalı bir imgesel üstünlük yaratmalarını sağlamaktadır.

Son yıllarda, kentlerin kültür sermayesi üzerinden imaj yenileyerek rekabete dayalı üstünlüklerini geliştirme çabaları, İstanbul’da da hız kazanmış durumdadır. Özel sektör artan bir şekilde kültüre yatırım yapmaktadır. İKSV, Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul Modern, Pera Müzesi, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü bu sürecin en belirgin örnekleridir. İstanbul’un 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçilmesiyle kültür kuşkusuz bundan sonra daha farklı bir şekilde ele alınacaktır.

Bu çalışmanın amacı, Avrupa Kültür Başkenti Programı'nın ayrıntılı olarak incelenerek, bu kapsamda gerçekleştirilen kentsel altyapı projelerinin, kent imgesine ve kentsel mekana kalıcı bir etkisinin olup olmadığını belirlemektir. Özel hedef ise 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçilen İstanbul'un bu süreçte yaşayabileceği mekansal dönüşümleri öngörmektir.

İstanbul'da bir yandan kültürel etkinlikler giderek önem kazanırken –özellikle İstanbul Bienali'yle kent, çağdaş kültür alanında kendisine küresel kültür haritasında önemli bir yer edinmiştir-, öte yandan kültürel altyapıya ilişkin tartışmaların – İstanbul'un UNESCO Kültür Mirası Listesi'nden çıkarılma tehlikesi; AKM'nin ve Harbiye Muhsin Ertuğrul'un yıkılması vb- henüz çözüme ulaşmadığı bir dönemde İstanbul'un 2010 Avrupa Kültür Başkenti programı ile nasıl bir “kentsel dönüşüm” öngördüğü irdelenmiştir.

Çalışmanın alt hedefleri ise şunlardır:

- Kültürün günümüz kentleri ve kentlisi için ne ifade ettiğini belirlemek (kültürün değişen tanımı / kapsamı)
- Kültürel etkinlikler arasında genel bir karşılaştırmada bulunmak
- Farklı kentlerin, kültürün pazarlanması yoluyla izledikleri kentsel stratejileri incelemek (kültürel ve kültürel olmayan altyapı çalışmaları, restorasyon ve dönüşüm projeleri)

1.2. Çalışmanın Yöntemi

İlk olarak, çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan kuramsal çerçevede, tezin altyapısını oluşturan anahtar kavramlar irdelenmektedir. İzleyen bölümde kuramsal incelemeye devam edilerek, teze adını veren “kültür eksenli dönüşüm” üç alt başlıkta ele alınmaktadır: Kentin Kültürel Etkinliklerle Sergilenmesi; Kentler Arası Rekabet: Yarışan Kentler; Kültür Eksenli Kentsel Dönüşüm. Bu bölümde Avrupa Kültür Başkenti Programı'yla karşılaştırılmak üzere farklı kültürel etkinliklerle kentin kendini sergileyerek odak haline gelmesi tarihsel süreç içinde ele alınmaktadır. Daha sonra kültür mekanları aracılığıyla kendilerini yenilemek / canlandırmak isteyen kentler arasındaki “küresel” rekabet üzerinde durulmaktadır. Bölümün son alt bölümünde, kültür eksenli kentsel dönüşümü ve genel olarak “kentsel dönüşüm” kavramının farklı tanımlamaları ve evreleri ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

Bunu izleyen dördüncü bölümde, tezin asıl odağını oluşturan Avrupa Kültür Başkenti programı incelenmektedir. İncelemede öncelikle programın kısa tarihçesi ve kapsamı verilmekte, geçmiş AKB'ler üzerinden genel bir değerlendirmede bulunulmakta, sonra ise mimarlık ve şehir planlama ile doğrudan ilgili olan altyapı projeleri derlenmektedir. Buna ek olarak, geçmişteki AKB'ler arasından kültür yılı kapsamında gerçekleştirdikleri projelerle sürdürülebilir mekanlara sahip olan yedi kent seçilerek, projeler her bir kentin haritasına işlenmiştir.

Altıncı ve yedinci bölümler, tezin örnek incelemesini oluşturan "İstanbul 2010"a ayrılmıştır. İlk alt bölümde Avrupa Kültür Başkenti adaylığından unvanı elde edene kadarki hazırlık aşaması, İstanbul 2010'un organizasyon şeması ve kentteki diğer önemli kültür aktörleri ile alternatif oluşumlar ele alınmıştır. İzleyen bölümde, İstanbul 2010'un, mimarlık ve şehir planlama uygulamalarıyla kente nasıl bir mekansal etkiye bulunacağı araştırılmıştır. Henüz İstanbul 2010 için kesinleşmiş bir kentsel projeler listesi olmadığından, adaylık kitabındaki ve kentin gündemindeki projeler temel alınarak haritalandırma yapılmıştır.

2 KURAMSAL ÇERÇEVEYİ OLUŞTURAN BİLEŞENLER

Kuramsal çerçeveyi belirleyen asıl anahtar kelime kültürdür. Teze altyapı oluşturması bakımından AKB ve kentsel dönüşüm incelenirken sıkça karşılaşılan kültürle ilgili başka terimlere de yer verilmiştir. Bu terimler yüksek kültür – popüler kültür ikilisi; evrensel kültür ve çokkültürlülük ile kültürel sermaye ve kültür endüstrileridir.

2.1. Kültür

Kültürü tanımlamak yeterince kolay bir iş değildir, çünkü kelimenin kökeni tarihsel süreçte bir çok farklı anlamda kullanılagelmiştir.

Kültürün en bilinen tanımlarından biri İngiliz antropolog E. B. Tylor’a aittir. Tylor *İlkel Kültür* (1871) adlı eserinde kültürü; bir insan topluluğunu karakterize eden bilgiler ve davranışlar (teknik, ritüel, dini, sosyal, ekonomik) bütünü olarak tanımlar (aktaran Paquot, 2003).

Güvenç’e (2005) göreyse ‘Kültür’den söz edildiğinde, çoğunlukla, aşağıdaki türlerden hangisinin düşünüldüğü belirtilmez. Kültürü tanımlanmadaki güçlüğü de bu belirsizlikten doğduğunu savunur.

- (1) Kültür, bir toplumun ya da bütün toplumun birikimli *uygarlığı*’dır.
- (2) Kültür, belli bir toplumun kendisidir.
- (3) Kültür, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir.
- (4) Kültür, bir insan ve toplum *kuramı*dır.

“Kültür sözcüğünün dört ayrı anlamda kullanıldığı görülür:

- (1) Bilimsel alandaki kültür: *Uygarlıktır*.
- (2) Beşeri anlamdaki kültür: *Eğitim sürecinin ürünüdür*.
- (3) Estetik alandaki kültür: *Güzel sanatlardır*.
- (4) Maddi (teknolojik) ve biyolojik alanda kültür: *Üretme, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirmedir*.

Gans (2005) bu ayrı anlamları hep bir arada tek bir tanımda toplarlar:

“İster eğitim amacıyla, isterse de eğlenmek ve vakit geçirmek için kullanılsın, kabaca “sanat” diye sınıflandırılan (edebiyat, müzik, mimarlık ve tasarımın yanı sıra, basılı medya, elektronik medya vb medyanın tüm ürünlerini de içeren) eylemleri, malları ve fikirleri kapsamaktadır.”

Güvenç (2005) farklı anlamların yanı sıra, kültür kavramının sınırlarındaki “belirsizlik” üzerinde de durur. Ona göre kültür, haritalardaki sınırlar kadar keskin değildir, ya da en azından, kavramın sınırları, ulusun siyasal sınırlarıyla *çakışık* değildir. Her ne kadar genellikle “Doğu Kültürü” ve “Batı Kültürü” şeklinde geleneksel bir ayrım varsa da, bu ayrımın sınırları da belirsiz olabilmektedir. İçinde yaşadığımız ve bu tezin örnek incelemesini oluşturan İstanbul bu “doğu-batı” ayrımının belirsiz olduğu kentlerden biridir.

Öte yandan her ne kadar coğrafi haritalar gibi kesin sınırlar içermese de kültür kavramının farklı ölçeklerdeki ayırt ediciliğinden de bahsedilebilir. Güvenç’e (2005) göre; kültür kavramı birçok ülkeyi içine alabildiği gibi; bir ülkenin milli sınırları içinde çok sayıda farklı kültür bölgeleri (alt kültürler) bulunabilir. Özetlenirse, kültür kavramının sınırları, en küçük köy yerleşmesinden, milli bir ülkenin üyesi bulunduğu geniş birlikleri içine alacak bölgelere kadar değişebilir.

Bu kavrayışa, Avrupa Kültür Başkenti programının çıkış noktası olan “ortak Avrupa kültürü” de örnek teşkil etmektedir.

Zukin’e (1999) göre de kültürün tanımı sabit değildir. Kültür, kimlikleri oluşturmada, ifade etmede ve güçlendirmede, bunların bireysel, toplumsal veya topluluklara ait kimlikler de olsa, akıcı bir süreçtir. Tek bir tanımı yoktur: ne yüksek sanattır, ne resmi bir sanat eserleri dizisidir, ne de grup sınırları içinde veya ötesinde toplumsal etkileşimi yöneten bir dildir.

Zukin’in belki de en çarpıcı ve yerinde belirlemesi şudur: “Eğer kültürü, birçok parçanın bulunduğu bir diyalog olarak uygularsak, tüm kent için birleşmiş bir kültürden bahsetmektense, ‘kentlerin kültürleri’nden bahsetmek zorundayız”. Zukin bu özelliği nedeniyle kentleri görsel bir “*kültür repertuarı*” olarak niteler.

Claude Lévi-Strauss’un yaklaşımı da Zukin’inkine benzer bir hümanizme sahiptir. Lévi-Strauss her kültürün kendine has özellikleri olduğunu ve hiçbirinin bir diğerinden daha fazla veya daha az ilginç olmadığını açıklar (Paquot, 2003).

Gerçekten de kültür, geniş anlamıyla ele alındığında her şeyi kapsamına rağmen, kent gibi çok farklı insan gruplarını barındıran bir yerleşim söz konusu olduğunda, tek bir kültür yerine “kültürler”den bahsetmek ve bu kültürleri herhangi bir hiyerarşiye sokmamak yerinde olacaktır. Bu yaklaşım biraz sonra irdelenecek “çokkültürlülük” kavramının da esas eksenini oluşturmaktadır.

2.1.1 Yüksek Kültür - Popüler Kültür

Paquot’ya (2003) göre kültürler hiyerarşiye sokulamaz. Ancak yine de değerler sistemi aynı toplumun içinde yaşamını sürdüren kültürleri sınıflar. Bu durumda “yüksek kültür” ve “popüler kültür”, “kırsal kültür” ve “kentsel kültür”, “elitist kültür” ve “yoksulluk kültürü”nden söz edilir.

Gans (2005) “yüksek kültür” ve “popüler kültür”ü ideal tipler veya stereotipler olarak tanımlar. Almanca orijinalindeki isimleri, “Kultur” ve “Massenkultur” yani “kültür” ve “kitle kültürü”dür.

“Masse / mass” (kitle); yoksul ve eğitimsiz sınıfları tanımlamak için Avrupa’da kullanılan, eski bir sosyoloji ve siyaset bilim terimidir ve çoğunlukla küçültücü bir tonda kullanılmaktadır. Ona göre “popüler kültür” terimi ise daha yansız bir ifadedir.

Popüler ile yüksek kültürü tüketici kitlesi bakımından ayırt eder. Bütünüyle *kullanıcıya yönelik* olan popüler sanatlar, izleyicilerin değerleri doğrultusunda onların isteklerini karşılamak için vardır. Yüksek kültür ise *yaratıcıya yöneliktir*; estetik anlayışı da eleştiri ilkeleri de bu yönelişe bağlıdır.

Gans’ın (2005) bugün “yüksek kültür – popüler kültür” tüketiminin nasıl iç içe geçtiğiyle ilgili ilginç bir tespiti vardır: “Son çeyrek yüzyıldır kültür ve sınıf konusunda yapılan sosyolojik çalışmaların çoğu sınıfın kültürel seçimleri ne kadar çok etkilediğini gösteriyor. Yine de varolan araştırmalar, sınıfın insanların neden belli bir kültürü seçtiklerini ancak kısmen açıkladığını gösteriyor. İnsanlar seçimlerini tek bir kültürle sınırlı tutmuyorlar. Seçimlerini yüksek kültürden yapanlar aynı zamanda aşağı kültürlerle de gönül eğlendirmeye devam edebiliyorlar; buna “*slumming*” deniyor. “*Slumming*” terimi “*slum*” (yoksul konut mahallesi) sözcüğünden türetilmiş. Aslında orada bulunmayan insanların, meraktan ya da vakit geçirmek için yoksul mahallelerde gezinmesi anlamında kullanılıyor. Bir yandan, farklı sınıflardan kimi kültürel seçimlerin birbirine yaklaşmakta, benzeşmekte,

böylece yaptıkları seçimlerde sınıfları eskisinden daha çok birbirine benzetmekte olduğunu gözlemliyoruz.”

Özellikle son dönemde Avrupa Kültür Başkenti olan birçok kent, demokratikleşme ve kültürün herkesin erişimine açık hale getirilmesi gibi amaçlar güderek, kültürü ayırım gözetmeksizin tüm kentlilerin kullanımına açmakta ve bunu toplumsal bütünleşmenin bir aracı olarak kullanmaktadır.

2.1.2 Evrensel Kültür

Artun (2006) Avrupa'daki evrensellik kaygısını şöyle aktarmaktadır:

“Avrupa kültürü başından beri bir bütün olamama kaygısı taşımaktadır. 19. yüzyılda evrensel bir kültür / uygarlık olma iddiası kentte, dünya sergileri, evrensel sergiler ve müzelerle mekansallaşır. Öncü kentler Avrupa'dan Londra ve Paris'tir.

1855 Paris sergisinden sonra emperyal iddiası olan her merkezde peş peşe ‘Dünya Sergileri’, ‘Evrensel Sergiler’ açılmaya başlar” (Artun, 2006).

Artun'a göre evrensel uygarlık tasavvuru bütün yeryüzünü kuşatabildiği ölçüde gerçeklik kazanır. Bütün kültürel farklılıklar bu tasavvur bağlamında kalıcılaşır: ortak bir dizge ve ortak bir geçmiş ve gelecek çerçevesinde ötekilerle eklemlenir; ayrıştırılır veya birleştirilir.

Avrupa Birliği'nin neden Avrupa Kültür Başkenti gibi bir kültürel bir program oluşturduğu bu sözlerle doğrulanmaktadır.

“Kültür, Avrupa projesinin merkezinde yer alır. ekonomik ve sosyal bütünlük ne kadar önemli olsa da kültür, Avrupa Birliği'nin asıl temelini oluşturur; Avrupa kültürel kimliği, dayanışmayı sağlamanın önkoşullarından biridir. (AT Komisyonu, 1987)” (aktaran Morley ve Robins, 1995).

Günümüzde evrensellik iddiaları küreselleşme süreciyle değişim göstermiştir. Baudrillard (2004) bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Küreselleşme ve evrenselleşme birbiriyle atbaşı giden şeyler değildir, ikisinin de kendine özgülükleri vardır. Küresel olma, teknolojinin, pazarın, turizmin, iletişimin dünya çapında kılınmasıyla olur. Evrensel olma ise, değerlerin insan haklarının, özgürlüklerin, kültürün, demokrasinin evrensel kılınmasıdır.”

Dünya sergileri ve evrensel sergilerin ortaya çıkış döneminde evrensellik ülküsünü gerçekleştirmeye çalışanlar Artun (2006)'un deyimiyle “*emperyal iddiası olan*” kentlerdir. Baudrillard (2004) ise evrenselliği daha hümanist bir değer olarak görür. Ancak o da sonunda şu çıkarıma varır:

“Aslında evrensellik, küreselleşmeyle erimeye yüz tutmuştur. (...) küresel olmakla evrensel olmak arasında fark kalmaz artık. Evrensellik, küreselliğe dönüştürülmüştür: Demokrasi, insan hakları, tam anlamıyla, küresel bir ürün gibi, örneğin petrol ya da sermayeler gibi dolaşıma çıkar. (...) Küreselleşme, bütün farklılıkları ve değerleri kökünden kazımış ve böylece son derece duyarsız bir kültüre, bir kültür yokluğuna önayak olmuştur” (Baudrillard, 2004:120-122).

Bugün kentler küreselleşme sürecinin bu “yok ediciliğinden” kurtulmak için diğer rakipleri arasından “ayrıt edirlilik”leriyle (*distinctivness*) sıyrılmaya özel bir çaba sarf etmektedirler. Bu noktada da devreye Zukin (1999)'in tanıdığı olan “kültür repertuarı” girmektedir.

Avrupa bir yandan ortak bir kültürde birleşmeye çalışırken, diğer yandan sahip olduğu çokkültürlü “kültür repertuarı”nı vurgulamasıyla bir bakıma kendi içinde çelişmektedir.

Bir zamanlara evrensellelikle ilgili olan proje, bugün Avrupa'nın özgünlüğü(lükleri) hissini yeniden ele geçirmeye çalışmaktadır. Şu anda bu “dünyanın geri kalanının Avrupalılaştırılmasıyla değil, Avrupa'nın kendisinin Avrupalılaştırılmasıyla ilgilidir (Sontag, 1989)” (aktaran Morley ve Robins, 1995).

2.1.3 Çokkültürlülük

Çokkültürlülük son dönemdeki Avrupa Kültür Başkentleri'nin neredeyse hepsinde özellik vurgulanan bir özellik olduğundan incelenmeye değer görülmüştür. Aynı zamanda İstanbul 2010'un misyonunu oluşturan 5 hedeften birisidir.

Genele bakıldığında “çokkültürlü” olarak tanımlanamayacak bir çok kent neden bugün bu iddia içindedir?

Yardımcı'ya göre (2005) çokkültürlülük, farklılığı ya bir hoşgörü ve/veya şefkat nesnesine, yada dünya kültürleri konusunda zaten bilgi sahibi olan bir tüketici grubunun kültürel sermayeye tahvil edebileceği deneyimlere dönüştürür.

Terry Eagleton *The Guardian*'da çıkan makalesinde şu iddiada bulunmaktadır:

“Çokkültürlülük elbette bir tehdittir! İktidarın çokkültürlülükten rahatsız olmasının nedeni, çeşitliliğin toplumsal düzeni tehdit etmesi değil. Çeşitlilik tehlikeli, çünkü iktidar ve güç farklı yaşam biçimleri üzerinde hâkimiyet kuramaz; iktidar birliğe dayanır, fazla çeşitlilik içermeyen bir kültür iktidarın işlemlerini sağlar” (Eagleton, 2007).

O halde iktidarların bu kadar ürktüğü bir şey neden tüm kültür başkentlerinde benimsenmektedir?

Zukin (1999)’e göre son yıllarda kültür kentsel politikaların gittikçe daha belirgin bir parçası haline gelmiştir.

“Çokkültürlülük” (*multiculturalism*) terimi ise bu kapsamda toplumsal kaynaşma veya dışlanma için adeta bir şifre şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. Son yıllarda, kültür toplumsal farklılıklar ve kentsel korkular üzerine daha belirgin bir çatışma alanı haline almıştır. Yeni göçmen ve etnik azınlıklar kamusal kurumlar üzerine baskıda bulunarak bireysel taleplerini dile getirmektedir. Böylece sanat müzeleri gibi “yüksek kültür” kurumları daha geniş bir çevreyi çekebilmek için programlarını genişletme ve çeşitlendirme yoluna gitmiştir. “Çokkültürlülük” politikaları ve ideolojileri yaratılarak kamusal kurumlar değişmeye zorlanmıştır. Zukin durumun bir benimsmeden çok bir “zorlama” olduğunu bu sözlerle ifade etmektedir.

Avrupa Kültür Başkenti Programı’yla ilişki kurulacak olursa, Avrupa Topluluğu’nun aşağıdaki ifadesine bakıldığında, Avrupa’nın “çokkültürlülük”e yaklaşımı görülmüş olacaktır:

“Avrupalı kültürü çeşitliliğiyle göze çarpar: iklim, kırsal alan, mimari, dil, inanç, zevk ve sanatsal tarz çeşitliliği. Bu tür bir çeşitlilik seyreltilmektense, korunmalıdır. (AT Komisyonu, 1983)” (aktaran Morley ve Robins, 1995).

Zukin (1999)’e göre ortak bir kültürel kimlik iddiası açıkça, bugünkü Avrupalılık özgüvenini yeniden kurmada stratejik bir öneme sahip farz edilmektedir. Ancak bu tarz bir Avrupalı kimliği herkese çekici gelmemektedir ve çoğunluk “çeşitlilikte birlik” (*unity in diversity*) iddialarının ne ifade ettiği konusunda kararsızdır. Bu noktada belki de Landry’nin önerisi doğrulanmaktadır. Landry (2006) “çokkültürlü” olma yarışı içindeki kentlere, daha ideal bir model olan “*kültürlerarasılık*”ı (*interculturalism*) sağlamalarını önermektedir. Ona göre; çokkültürlü kentte farklılaşan kültürlerimizi ve yerleşik farklılıklarımızı kutlarız. Kültürlerarası kentte

ise bir adım öteye gideriz ve farklı kültürlerin ortak mekanı olarak birlikte ne yapabileceğimize odaklanırsınız.

2.2. Kültürel Sermaye

Pierre Bourdieu, Lamont ve Lareau tarafından geliştirilen “kültürel sermaye” kavramı; dolaysızca hesaplanabilir, mübadele edilebilir ve gerçekleştirilebilir olan iktisadi sermayeye paralel olarak kültüre dayalı iktidar kiplerinin ve birikim süreçlerinin varolduğunu ve bunların, kültürün değerini, kültürün sermaye olabileceğini sıklıkla izlediğini ve hatalı algılattığını işaret eder.

Featherstone (1996) kültürel sermayeyi “Tikel grupları ya da insan kategorilerini yeni malları uygun bir şekilde anlamlamalarını ve sınıflandırmalarını ve nasıl kullanacaklarını kavramalarını sağlayan beğeni, ayırım yapma yargısı” olarak tanımlar.

Bourdieu’ye göre kültürel sermayenin üç biçimi vardır:

- *Cisimleşmiş* (konuşma tarzı, sunum tarzı, güzellik)
- *Nesnelleşmiş* (resim, kitap, bina gibi kültürel ürünler)
- *Kurumsallaşmış* (Eğitimsel vasıflar gibi) halde varolabilir (Featherstone, 1996).

Featherstone, kentler açısından bakıldığında, bizi özellikle ilgilendirenin “nesnelleşmiş” hal olduğunu vurgular. Ona göre, kentler binaları, yapıntıları ve mallarını koruyarak kültürel sermaye birikimi sağlayabilirler.

“Kültürel sermaye iktisadi sermaye oluşturmamakla birlikte, yine de bedeli ödenebilir, dolaylı ve dolaysız yoldan iktisadi değere dönüşebilir alternatif bir zenginlik kaynağıdır. Ulusal politika yapımcılarının, kent yöneticilerinin ve özel kapitalistlerin kültüre yatırım yapılmasını teşvik etmeleri ve bunun takipçisi olmaları ve şiddetli rekabet koşulları altında kentin taşıdığı imajın önemine duyarlı olmaları buradan kaynaklanır” (Featherstone, 1996).

Landry (2006), kültürel sermayenin yanı sıra kentsel hazine olarak bir dizi sermaye türü daha tanımlar ve bunların eksikliğini “*kentsel açıklık*” olarak betimler. Ona göre kentsel rekabet sürecinde, liderler kentteki farklı sermaye türlerini daha iyi anlayıp birlikte ele almalıdırlar. Bu sermaye türleri kentsel hazinedir ve eksiklikleri de

kentsel açılığa neden olur. Mali sermayenin yanı sıra göz önünde bulunduracakları sermaye türleri şunlardır:

- İnsan sermayesi: beceriler, özel bilgi türleri
- Toplumsal sermaye: sivil toplumu oluşturan organizasyonlar, topluluklar ve çıkar grupları arasındaki karmaşık ilişkiler ağı
- Kültürel sermaye: Miras, anılar, yaratıcı etkinlikler, hayaller gibi soyut ve somut türlerle ifade edilen, yerin eşsiz kimliğini anlama ve ona dahil olma hissi; aynı zamanda Bourdieu'nün tanımındaki gibi aile geçmişi, toplumsal sınıf ve eğitim gibi insana daha büyük bir güven ve yüksek statü veren kültürel sermaye.
- Entelektüel sermaye: Bir topluluğun inovatif potansiyeli ve fikirleri
- Yaratıcı sermaye: Orijinal ve yaratıcı olmak
- Liderlik sermayesi: Sorumluluk alma ve yönetme motivasyonu, isteği, enerjisi, kapasitesi
- Çevresel sermaye: Alanın yapılı ve doğal peyzajı ve ekolojik çeşitliliği

2.3. Kültür Endüstrileri

Kavramı ortaya atan Adorno (1991) “*Kültür endüstrilerinin* geleneksel olarak *kültürel sermaye* ölçeğinde düşük bir yer tutan *kitle kültürü* malları ürettiğini belirtmektedir.

Featherstone (1996) bu tanımdan yola çıkarak, popüler kültür (kitle kültürü) gibi tikel kültürel sermaye biçimlerinin daha meşru kabul edilebileceğini, itibar kaynağı haline gelebileceğini ve kentler arası simgesel hiyerarşiyi tahkim edebileceğini varsaymaktadır. Ona göre, böylece “düşük” hayat bölgeleri olarak tanımlanan kentler saygıdeğerlik mertebesine yükselerek kültürel sermaye kaynağına dönüşebilecektir.

Morley ve Robins (1995) tam da buna örnek oluşturabilecek şekilde, İngiltere’de 1980’lerin başında kentsel stratejilerin yerel kültür endüstrisi bölgelerinin işlenmesine odaklandığını aktarır. Bu sayede kamusal alan, kentsel doku, yapılı çevrenin tasarımıyla ilgili soru üretilmesi ve politikalar geliştirilmesi sağlanmıştır.

Ayrıca, kültür endüstrilerinin sadece program oluşturmakla değil, hizmetlerin dağıtımıyla da ilgili olduğunu eklerler.

Urry'ye (1995) göre kültür endüstrileri, bir yere ait olduğu varsayılan tarih ve kültürün kısmen yeniden-sunumu ile ilişkilidir. Pek çok yetkili, Sheffield, Liverpool ve Glasgow'da olduğu gibi, sanat ve kültürle, belirlenmiş sanat alanları veya geçitleriyle ilişkili olarak özgül bir strateji geliştirmeye başlamıştır.

Zukin (1999) ise kültür endüstrisini, dünün "eğlence sektörü"nün bugünkü karşılığı olarak tanımlar. Kültür, simgeler üreten bir sistem olduğu için, insanları ürün satın almaya iten her girişim kültür endüstrisi haline gelir. Kültür, kentin üretim sistemleri içinde sermaye ve kimlikle iç içe geçmiştir. Kültür endüstrilerinin önem kazanmasının, farklılıklarla baş edebilen yeni bir dilin oluşmasına esin kaynağı olduğunu belirtir.

Featherstone (1996)'un belirttiğine göre, son yıllarda kültür endüstrilerinin kentlerin iktisatları açısından taşıdığı değer ve kültürel kurumların, kültürel faaliyetlerin mevcudiyetinin ve kentlerin kültürel görünüşlerinin, dokusunun, yaşanan mekanlarının geliştirilmesine duyarlı olmanın birçok dolaylı ve dolaysız yoldan kent için taşıdığı yararlar giderek daha fazla kabul edilir olmuştur.

Evans (2001) ise sanat planlarının gelişimi ve kültür stratejilerinde benimsenen sanat ve kültür endüstrileri tanımını 3 türde toplar:

1. Kültür endüstrileri: Basılı ve görsel medya, müzik kayıtları, tasarım, sanat pazarları, dijital teknoloji/sanat hep birlikte "kültür endüstrileri" olarak adlandırılır.
2. Kültür Turizmi: Ziyaretçi atraksiyonları olarak sanat ve kültürel mekanlar, miras alanları ve anıtlar, olaylar ve festivaller.
3. Sanat etkinlikleri: kamusal ürünler olarak sanat donatıları, yüksek/meşru sanatlar, kentsel ve yerel sanatlar ve eğlence olanakları.

3 KÜLTÜR EKSENİ KENTSEL DÖNÜŞÜM

Bu bölümde sırasıyla büyük olaylar (*mega-events*) üzerinden kentin sergilenmesi; küresel ölçekte yarışan kentler arasındaki kentsel rekabet ve genel çerçevede kentsel dönüşümle birlikte odaklanan kültür eksenli kentsel dönüşüm ele alınmaktadır.

Kentin kültürel etkinliklerle sergilenmesi başlıklı ilk bölümde tarihsel süreç içinde büyük olayların (festivaller, evrensel sergiler, dünya fuarları, olimpiyatlar) kentsel mekana etkisi üzerinde durulur. İzleyen bölümde “kentler arası rekabet: yarışan kentler” başlığı altında, küreselleşmeyle metropollerden küçük ölçekli kentlere değin giderek artan kentler arası rekabetin kentsel dönüşümle ilişkisi kurularak aktarılır. Son bölümde ise kentsel dönüşüm kavramının farklı tanımları ve tarihsel süreç içindeki evrimi ile çalışmanın ana konusunu oluşturan kültür eksenli kentsel dönüşüm yer alır.

3.1. Kentin Kültürel Etkinliklerle Sergilenmesi

Kentlerin kendilerini kültürel etkinlikler çerçevesinde sergilemeleri başlangıcında dinsel ritüel olarak kutlanan karnavallar ve festivallere dayanmaktadır. Kenti kültürle buluşturan diğer büyük ölçekli etkinlikler kronolojik olarak dünya sergileri / evrensel sergiler (1798), bu sergilerin sanat ayağının ayrışmasıyla oluşan bienaller (1895), olimpiyatlar (1896) ve Avrupa Kültür Kenti / Başkenti etkinlikleri (1985) şeklinde özetlenebilir.

İster ticaret fuarları gibi ekonomik, ister bienaller gibi sanatsal, ister Olimpiyatlar gibi sportif amaçlı olsun, Roche’un “büyük ölçekli etkinlikler” (*mega-events*) olarak nitelendirdiği girişimler, düzenlendikleri ilk günlerden bu yana çok sayıda katılımcı veya izleyicinin yolculuk etmesine neden olmuş, kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle de neredeyse tüm dünya kamuoyunun dikkatini çekmeye başlamışlardır (Yardımcı, 2005).

Richards ve Wilson’ın (2004) Hall’dan aktardığı gibi “büyük olaylara modern turizmin imaj yapıcıları” olarak bakılabilir.

Yine Yardımcı’ya göre (2005) bu tür etkinliklere sahne olan mekan ve bu mekanın parçası olduğu kent, dünya kamuoyuna da sunulmuş olur. Bu etkinliklerden beklenen, küresel sermayeyi çekmeleri ve kültür turizmini canlandırmalarıdır.

Landry (2006) kentlerin kültürel kaynaklarını ve fikir bankalarını yerel olandan küresel anlamda, daha büyük bir şeye dönüştürmeye çalıştıklarını belirtir ve buna örnek olarak Olimpiyat oyunları ile FIFA Dünya Kupası'nı sunar. Kentleri küresel ölçekte pazarlamada bir sonraki kategoride ise Dünya Fuarları ve Avrupa Kültür Başkenti kutlamalarının geldiğini belirtir. Bunların altında ise itibarlarını ve kentin pazarlanmasını etkinliklere dayayan Cannes, Edinburgh, Cheltenham, Salzburg ve İstanbul gibi “festival kentleri” yer alır. Farklı döngüleri, ölçekleri ve amaçları vardır ancak şu anda festivaller pazarlama ve radar ekranında yer alma gibi üst hedeflerin aracı haline gelmiştir.

3.1.1 Karnavallar- Festivaller

Karnaval, şenlik veya panayır şeklinde anılan etkinlikler en eski büyük olaylardır. Bunlar çıkış itibariyle dini takvim tarafından belirlenen etkinliklerdir ancak festivallerin ve diğer toplu kutlamaların artmasıyla dini boyuttan sıyrılarak kentlerin pazarlanmasında araç olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Hall (1991) dinsel festivalleri kültürel festivallerden ayırır ve bunlara kilometre taşı olaylarını (yüzüncü yıl, doğumgünü vs) da ekler (aktaran Evans, 2001).

Paquot (2003)'ya göre şenlik bir araya toplanmayı tetikler ve eğer küçük bir kasabadaysa orayı “kent”e dönüştürür. Ancak özellikle kentte, en gizli köşelere dek yayılarak kendini daha rahat gösterir. Şenlik sırasında kent metamorfoza uğramış, tersine çevrilmiş benzer. Şenlik zamanı uyulacak saat yoktur, zaman kullanımı tamamen serbesttir. Aynı şekilde yasak bölge de yoktur. Tüm kent açık ve gözler önüne serilidir.

Yardımcı (2005) festivallerin, sanatsal etkinliğin yoğunlaştığı geçici ve döngüsel bir mekan-zaman yarattığı halde, bunun yine de gündelik hayattan kesin bir ayrılmayı simgelemediğini çünkü festivalin temel kültürel formlarından birini oluşturduğu günümüz kentinin, bizzat gündelik hayatın estetik bir projeye dönüştüğü bir yaşam alanı olduğunu ileri sürer.

Sauvage (2003) ise çağımız şenliklerinin bize “festivalomanya” olarak adlandırılabilen bir anti-şenliği sunduğunu belirtir ve yerel sanatçılarla izleyicilerin bunlara katılımının oldukça düşük olduğunu vurgular. Ona göre “festivalleşme” (*festivalisation*) kentin veya bölgenin bir bakıma vitrine konmasıdır.

Bu bölgeler arası rekabete işaret eder. Festival, şüphesiz, öncelikli amacı medyanın ilgisini çekmek olan bir pazarlama operasyonudur. Kentin imajının değer kazanmasına katkıda bulunur.

Evans (2001) festival yerlerinin ve aynı şekilde olayların, yeniden canlandırma potansiyelinin Avrupa, Avustralya ve Kuzey Amerika'daki kentsel yeniden canlandırma (*revitalization*) programları ve gelişimlerinin önemli bir bileşkesini oluşturduğunu; büyük olaylara ve spor yarışmalarına ev sahipliği yapmanın getirdiği farkındalığın gelişmekte olan ülkeler için evrensel bir deva oluşturduğunu belirtir.

3.1.2 Evrensel Sergiler ve Dünya Fuarları

Fransızca'da *Expositions Universelles* ve İngilizce'de *World Fairs* olarak geçen büyük sergilerin Türkçe'deki karşılığı olarak sırasıyla Evrensel Sergiler ve Dünya Fuarları kullanılmaktadır.

19. yüzyıl metropollerini küreselleştiren evrensel sergiler, müzenin ve mağazanın aynı mekânda düzenlenen ortak bir gösteride birbirleriyle buluşması sayesinde gerçekleşir (Artun, 2006).

Benjamin'e (2005) göre uluslararası sergiler "özellikler"den oluşmuş bir dünya inşa eder.

İlk Evrensel Sergi (*Exposition Universelle*) 1798'te Paris'te Champs de Mars'ta gerçekleştirilir. Aslen ulusal üretimi ve kültürü tanıtmayla ilgili ticari bir sergidir.

1797-1849 arasında Paris'te 10 ulusal sergi düzenlenmiştir. İlki Louvre'un avlusunda gerçekleştirilen sergiler, Champs Elysée'deki strüktürler oluşturulana dek Concorde Meydanı'ndaki binalarda yer alır.

Paris'in ardından giderek bütün Avrupa'yı ve ABD'yi kuşatan, daha çok ulusal mahiyetteki bu büyük sergilerin devasa bir emperyal gösteriye dönüşmesi, 1851'de Londra'da özel olarak inşa edilen Crystal Palace'ta düzenlenen *Bütün Ulusların Endüstriyel Eserlerinin Büyük Sergisi* ile başlar (Artun, 2006).

1851’de Londra’da açılan sergi ilk Dünya Sergisi’dir. Bu kapsamda aynı yıl Hyde Park’a inşa edilen ve sanat ile sanayi eserleri sunan Crystal Palace (Şekil 3.1) sadece altı ayda dünya çapından 6 milyon ziyaretçi ağırlar.

Şekil 3.1: Crystal Palace

1855’te yine Paris’te gerçekleşen Evrensel Sergi için III. Napoléon’un emriyle “Londra’daki Crystal Palace’a benzeyen” ve Palais de l’Industrie (Endüstri Sarayı) (Şekil 3.2) adını alacak özel bir sergi sarayı inşa edilir. Bunun hemen arkasına ise sanatın sergileneceği Palais des Beaux-Arts (Güzel Sanatlar Sarayı) yapılır.

Şekil 3.2: Palais de l’Industrie, 1855 Evrensel Sergisi, Paris.

İlk uluslararası nitelikli sergi sayılan 1855 Paris sergisinden sonra emperyal iddiası olan her merkezde peş peşe “Dünya Sergileri” ve “Evrensel Sergiler” açılmaya başlar. İlk kez 1895’te açılan Venedik Bienali’yle başlayan ve 20. yüzyılın sonlarına doğru küresellik iddiasındaki bütün kentlere yayılan bienallerin kökü de bu uluslararası sergilere dayanır (Artun, 2006).

Paris’in simgesi haline gelen Eiffel Kulesi (Şekil 3.3) de evrensel sergiler kapsamında inşa edilmiştir. 1889 sergisi dolayısıyla sergi alanında inşa edilen kule aslında önceki pek çok sergi yapısı gibi, sergi ertesinde yıkılmak üzere tasarlanmıştır.

1889 Paris sergisini 32 milyon kişi ziyaret eder (Evans, 2001).

şekil 3.3: Eiffel Kulesi, 1889 Evrensel Sergisi, Paris.

1855 ve 1914 yılları arasında, ortalama her iki yılda bir, yirmiden fazla ulusun katıldığı sergiler düzenlenmiştir. 1914'ten sonra sergiler seyrelmekle birlikte çapları muazzamlaşmıştır. Evrensel sergi geleneğinin zirvesi sayılan 1937 Paris Evrensel Sergisi için 1000 dönüm kapalı alan inşa edilmiştir (Artun, 2006).

19. yüzyıl sonu sergileri diğeri bir deyişle savaş öncesi Büyük Sergiler ölçekleri ve ayırdıkları alan bakımından planlama ve kamusal kültüre katkıda anahtar rol oynamıştır. Yarı kalıcı donatılar olarak inşa edilen yapılar fuarı izleyen yıllarda ziyaretçi düzeyini koruyarak, daha sonra kalıcı mekanlara dönüşerek geriye o günün birçok büyük kültür binası ve sembolünü miras bırakmıştır (Tablo 3.1) (Evans,2001).

Büyük sergiler ve ilk Dünya Fuarları daha önceki bir döneme ait olsalar da başarı sağlama ve etkinlik yılı sonrasında ziyaretçi çekmeye devam etme bakımından yol gösterici niteliktedir. Günümüzde bu sergilerin sanayi/ticaret ayağını uluslararası EXPO'lar (Tablo 3.2), sanat ayağını da uluslararası bienaller oluşturur.

Tablo 3.1: Savaş Öncesi Büyük Sergiler ve Dünya Fuarları (1851-1939)

Yıl	Sergi / Festival	Ziyaretçi (milyon)	Sonraki kullanım
1851	Büyük Sergi, Hyde Park	6	Crystal Palace, Londra
1879	Devrimin Yüzüncü Yılı	32	Eiffel Kulesi, Paris
1871-74	Uluslararası Sergiler		South Kensington
1883-86	Uluslararası Balıkçılık, Sağlık, İcatlar, Koloni Sergileri		Londra Müze Mahallesi: Ulusal Tarih Müzesi, Bilim Müzesi, Victoira & Albert Müzesi
1887-90	Amerikan, İtalyan, Fransız, Alman		Earls Court / Olympia
1895-99	Hindistan		Sergi Salonları, Londra, Liverpool ve Glasgow
1901	Uluslararası Glasgow	10	Kelvingrove Sanat Müzesi, Glasgow
1908-14	Fransız-İngiliz, Emperyal, Japon-İngiliz, Taç giyme töreni, Latin-İngiliz, Anglo-Amerikan	12	White City, Londra Spor Arenası
1939/40	New York Dünya Fuarı	45	Stadyum, State Pavilion

Kaynak: Evans, 2001

Lizbon EXPO 98 (Şekil 3.4), Lizbon’u uluslararası platforma taşıyan büyük olay olmuştur. Kentsel işlevler ve formlarda sürekli ve görünür bir etki yaratmıştır (Russo ve Borg, 2002).

Şekil 3.4: Lizbon EXPO 98

Tablo 3.2: Savaş sonrası EXPOlar, fuarlar ve İngiliz bahçe festivalleri

Yıl	Sergi / Festival	Kategori	Ziyaretçi (milyon)	Sonraki kullanım
1951	Britanya Festivali		8,5	Festival Salonu ve South Bank, Londra
1958	Brüksel Dünya Fuarı		41,5	Atomium & Heysel Sergi Merkezi
1967	Montreal EXPO	A	50	Sanat Galerisi, Biosphere
1970	Osaka EXPO	A	64,2	Karma gelişimler
1974	Spokane EXPO,	B	3,8	Opera evi, kongre merkezi
1982	Knoxville EXPO	B	11	Kongre merkezi
1984	Liverpool	bahçe	3,4	(atıl alan)
1985	Tsukaba EXPO	B	20	Bilim Kenti (Science City)
1986	Stoke, İngiltere	bahçe	2,2	Konut, rekreasyon
1986	Vancouver EXPO	B	16	Kongre merkezi
1988	Brisbane EXPO	B	8	Kongre merkezi
1988	Glasgow	bahçe		Otel, sergi merkezi, kısmen atıl alan
1990	Gateshead	bahçe	3	Konut
1992	Ebbw Vale	bahçe	2	Konut, rekreasyon
1992	Sevilla EXPO	A	20	Altyapı
1993	Stuttgart	C		Kamu parkı
1993	Taejon	B		Yüksek teknolojili sergi merkezi
1998	Lizbon EXPO	B		Park, ticaret parkı, oceanarium
2000	Greenwich	Millennium Dome	4,7	Dome'un Japon yatırım bankası Nomura'ya 100 milyon Dolar düşüğe satılması (alanın/yapının maliyeti 758 milyon Pound)
2000	Hannover EXPO	A	20	Konut, park, sergi merkezinin genişletilmesi, yol ağının iyileştirmesi
2005	Aichi EXPO	A		Altyapı

Kaynak: Evans, 2001

3.1.3 Bienaller

Daha önceki bölümde belirtildiği gibi bienallerin kökeni evrensel sergilere dayanmaktadır. Paris Evrensel Sergileri'nde 1855-1867 arasında sanayi ve sanata ayrı ayrı sergilerde yer vermesine koşut olarak Venedik Kent Konseyi 1883'te ertesi yıldan itibaren "iki yılda bir gerçekleşecek ulusal bir sanat sergisi" yapılması kararını alır. 1884 yılının kutlama için seçilmesinin ardında –diğer büyük olayların özel yıllara denk getirilmesi gibi- Kral Umberto ile Savoy'lu Margherita'nın gümüş yılını kutlama fikri yatmaktadır. Ancak inşa sürecinin bitmemesi nedeniyle dünyadaki ilk bienal iki sene gecikmeyle Nisan 1895'te açılır. 200.000 ziyaretçi çeken bu ilk

etkinliğin adı Venedik Kenti Uluslararası Sanat Sergisi'dir. Daha sonra ise iki yılda bir gerçekleşmesinden dolayı "biental" (*biennale*) adını alır (Şekil 3.5).

Şekil 3.5: Venedik Sanat Bientali alanı

Bugün Venedik Bientali sanat, mimarlık, sinema, dans, müzik ve tiyatro bienallerini kapsamaktadır. İstanbul Kültür Sanat Vakfı da benzer bir yol izleyerek kente sanat (biental), sinema, dans, müzik, caz, tiyatro festivalleri kazandırmıştır.

Mimarlık Bientali ayağı Venedik Bientali'ne 1980'den itibaren eklenir. Eylül-Ekim 2006 arasında gerçekleştirilen 10. Venedik Mimarlı Bientali'nin kent için özel bir önemi vardır. Richard Burdett tarafından yönetilen "*Kentler: Mimarlık ve toplum*" başlıklı bu bienal tamamen kente ilişkindir.

20. yüzyılın sonlarına doğru bienal, küresellik iddiasındaki bütün kentlere yayıldığını belirtir. Artık dünyanın hemen hemen her yerinde düzenlenmekte olan bienallerin sayısının 200'e ulaştığı bilinmektedir (Yardımcı, 2005).

İstanbul Bientali'nin başlangıcı da bu döneme denk gelmektedir. Daha önceleri Uluslararası İstanbul Festivali programlarının bir bölümü olarak düzenlenen plastik sanatlar dalındaki çeşitli ulusal ve uluslararası sergilere 1987'de yerini İstanbul Bientali'ne bırakır. Yardımcı'nın (2005) vurguladığı gibigibi nispeten yerel bir izleyici kitlesine hitap eden diğer festivallerin aksine bienal, dünya kamuoyunun dikkatini çekmeyi başarmıştır.

Uluslararası İstanbul Bientali; Venedik, Sao Paulo, Sydney bienalleri gibi benzerleri arasında bugün en prestijlilerinden biri olarak kabul edilmektedir.

3.1.4 Olimpiyatlar

Önemli büyük olaylar arasında yer alan olimpiyatlar da Avrupa Kültür Başkenti gibi eski Avrupa kültürünün beşiği olan Yunanistan'ın başkenti Atina'da başlatılmıştır. 1896 Atina Olimpiyatları'ndan günümüze toplamda 93 kış ve yaz olimpiyatı gerçekleştirilmiştir.

Öncelikli olarak bir spor etkinliği olan olimpiyat oyunlarında son yıllarda kültürel boyut daha çok vurgulanmaya başlanmıştır.

Olimpiyatlar sayesinde canlanan ve imajlarını yükselten kentler arasında Münih (1972) ve Barselona (1992) en önemli örneklerdendir.

Münih, Frei Otto'nun tasarladığı Olimpiyat Tesisleri sayesinde 1972 Olimpiyatları'ndan sonra imajını tamamen değiştirmiş ve altyapı çalışmalarını tüm kent geneline yaymıştır. Olimpiyat Köyü'nün düzenlenmesi aynı zamanda 14 km'lik yeni metro ağının açılışını da hızlandırdı. Öte yandan olimpiyatlara ev sahipliği yapılması sayesinde birçok ulaşım altyapısı (çevre yolu inşaatı ve kent merkezindeki yaya alanları düzenlemesi gibi) iyileştirildi.

Özel bir örtü şeklinde tasarlanan ve zamanına göre yapımı riskli görülen çatı sisteminin simgesel mimarisi sayesinde Münih başarılı bir şekilde “pazarlanırken”, kent için kalıcı ve güçlü bir kimlik de oluşturulmuş oldu.

Kent, olimpiyatlar sonrasında, 1983 ve 2005 Bahçe Fuarları ile 2006 Dünya Kupası'na ev sahipliği yaparak büyük olayların kentin dönüşümüne sağladığı itici güçten faydalanmaya devam etmiştir. Kuşkusuz bu etkinliklerin her biri kentsel alan üzerinde önemli etkilerde bulundu. Bu etkiler özellikle, altyapı ve kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ile kentsel çekiciliğin güçlendirilmesi yönünde yaşandı.

Barselona da 1992 Olimpiyat Oyunları sayesinde, Rafael Moneo ve Arata Isozaki gibi ünlü mimarlara yaptırdığı projelerle sahil şeridini düzenlemiş, yeni otoyollar ve stadyumlar inşa etmiştir.

Son yıllarda olimpiyatlara ev sahipliği yapan kentlerin neredeyse tümü büyük altyapı çalışmalarına girişmiştir. 2004'te ikinci kez olimpiyat kenti seçilen Atina, 2006 Kış Olimpiyatları'na ev sahipliği yapan Torino, 2008 Pekin, 2012 Londra.

Atina yeni yollar, metro ağı ve büyük stadyumlar inşa etmiştir. Atina Yeni Olimpik Stadyum Kompleksi Santiago Calatrava tarafından tasarlanmıştır (Şekil 3.6).

Şekil 3.6: Atina Olimpiyat Köyü

Torino 2006 Kış Olimpiyatları da büyük çaplı mimari ve kentsel projelere yer vermiştir. Arata Isozaki ve Pierpaolo Maggiora tarafından tasarlanan hokey stadyumu (Şekil 3.7) ve Armi Meydanı, Renzo Piano tarafından çok işlevli bir merkeze dönüştürülen eski FIAT Otomobil Fabrikası (Şekil 3.8), HOK'un eski Lingotto tren istasyonundan dönüştürdüğü yeni fuar ve sergi alanı Oval, Massimiliano Fuksas'ın tasarımı Yeni Piedmont Bölgesel Merkez Ofisleri, eski FIAT çelik atölyesi yenine Mario Botta'ya hazırlatılan yeni Santo Volto Kilisesi projesi kentin giriştiği büyük dönüşüm sürecinin önemli yapıtaşlarıdır.

Şekil 3.7: Hokey Stadyumu, Arata Isozaki

Şekil 3.8: Lingotto, Renzo Piano

Pekin 2008 ise yeni olimpik stadyumunu 2006’da RIBA madalyasını kazanan ünlü mimarlık firması olan Herzog & de Meuron’a hazırlatmaktadır.

Olimpiyatları kentsel rekabet için kullanan gelecekteki diğer olimpiyat kenti ise Londra’dır. Londra 2012 için daha adaylık sürecinde FOA’ya ve Zaha Hadid’e (Olimpik Su Sporları Merkezi) olimpik tesisler için dikkat çekici imgeler hazırlatmıştır.

3.2. Kentler Arası Rekabet: Yarışan Kentler

Kentlerin kendilerini dünyaya tanıtmak istemeleri ve adlarından söz ettirmeye çalışmalarından önceki bölümde büyük olaylar kapsamında bahsedilmiştir.

Kentin kendi dışında gelişen koşullara uyması, rekabetçi olması, yerel pazarlarını büyütmesi, altyapı ve yerleşim alanlarını düzenlemesi, çalışmak ve yaşamak için çekici bir yer haline gelmesi gerektiği hemen hemen herkes tarafından kabul edilir (Yardımcı, 2005).

Ancak günümüzdeki kentler arası rekabet önceki dönemlere oranla gerek tüm dünya geneline yayılmış olması, gerekse girişilen altyapı çalışmalarının muazzamlığı bakımından farklılık göstermektedir. Bu ise, doğrudan küreselleşme sürecinin

yarattığı bir değişimdir. Ulus-devletler eski güçlerini kaybettiklerinden, ülkeler kentler aracılığıyla rekabet etmeye başlarlar.

Son yılların yoğun kentler arası rekabet ortamında ve kentsel girişimcilik ruhuna uygun olarak, gösteriye dönüştürülmüş kent merkezlerinin inşası, sermayeyi ve vasıflı işgücünün çekmekte kullanılan bir silaha dönüşür (Yardımcı, 2005).

Landry'ye (2006) göre rekabetin yoğunlaşmasıyla kentlerin kendileri için keskin bir odak yaratmaları güçleşir.

Bu noktada Bianchini ve Parkinson'un (1993) işaret ettiği gibi, kentsel yaşam kalitesinin esas ögesi olarak kültür, kentler arasındaki artan rekabet bağlamında stratejik hedeflerin merkezine oturur.

Featherstone (1996) kültürel sermayenin iktisadi sermaye oluşturmamakla birlikte, yine de bedeli ödenebilir, dolaylı ve dolaysız yoldan iktisadi değere dönüşebilir alternatif bir zenginlik kaynağı olduğunu ifade etmektedir. Ulusal politika yapımcılarının, kent yöneticilerinin ve özel kapitalistlerin kültüre yatırım yapılmasını teşvik etmeleri ve bunun takipçisi olmaları ve şiddetli rekabet koşulları altında kentin taşıdığı imajın önemine duyarlı olmalarını da bu sermayenin gücüne bağlamaktadır.

Kent bütçesinden kültüre pay ayrılması artık stratejik bir karardır. Kültür, kenti satmanın araçlarından biri, “markalı bir ürünün markası” olur (Zukin, 1999).

Yine Zukin'e göre her zaman kenti satmak için onu mitleştirmeye ilgili genel bir strateji var olmuştur. Bu da artan bir şekilde kentlerin aynılığına / “yersizliğine” neden olmakta, bizi abartılı ve hayali bir “farklılığın tüketimi”ne doğru götürmektedir.

Russo ve Borg (2002) “yersiz” (*placeless*) hale gelmenin nedeni olarak, kültürel turistik tüketimin birkaç bin metrekairelik tarihi kent merkezlerine sıkıştırılmasını ve bunun da bölgesel bir dengesizlik yaratmasını göstermektedir.

Bu gerçekten de tarihi kentlerde sıkça tekrarlanan bir eğilimdir. AKB'lerinin birçoğunda tarihi merkeze odaklanılarak, yeni kültür mahalleleri bu alanda yaratılmıştır.

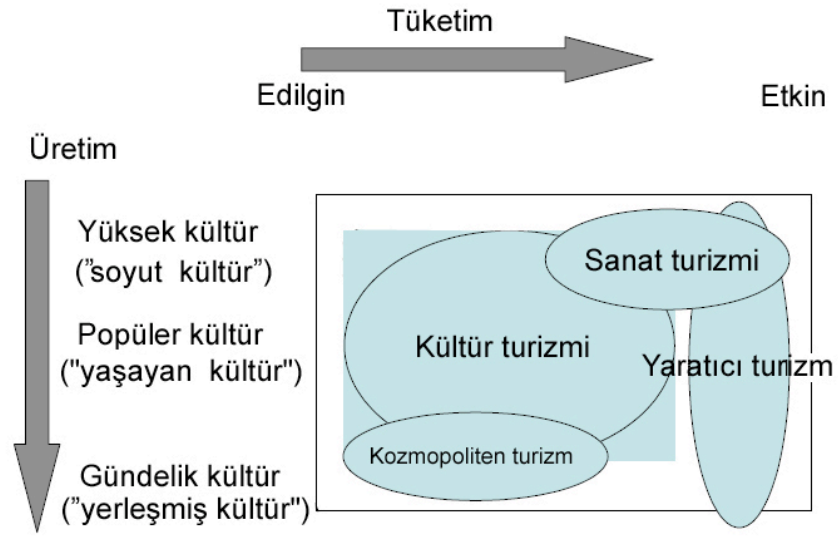
Harvey (1987) bu eğilime şöyle bir eleştiride bulunmaktadır:

“Kültür girişimi, farklılaşmış kentsel ve yerel kimlikler yaratır. Bunlar bir imajın yaratılması –genellikle “tarih”in derlenmesine dayalı, üretilmiş ve otantik olmayan

kimlik ve yalancı bir aura- çerçevesinde yer alır. Yerel kimliklerin ve imajların pazarlanması, kentler arası yoğunlaşmış yarışmanın bir işlevidir ve başarısı “sıklıkla kısa ömürlü olur” (aktaran Morley ve Robins, 1995).

Landry’e (2006) göre, genelde ekonomik merkezli olarak tanımlanmakta olan kentin rekabet edebilirliği tartışması, günümüzde daha sofistike bir hale gelmektedir. İnovatif ticaret ve kültürel çevre gibi yeni fikirler giderek oyuna dahil olur.

Richards’ın (2006) geliştirdiği şema (Şekil 3.9), kentsel rekabette yeni pazarlar ve yeni ürünler yaratması için Landry’nin işaret ettiği gibi, üretimde yaratıcılığa, tüketimde ise etkinliğe doğru olan eğilime işaret eder.

Şekil 3.9: Kentsel rekabette yeni pazarlar, yeni ürünler

Sonuna kadar gidildiği ve uzun süreli düşünüldüğü sürece her hangi bir yer evrenin merkezi haline gelebilir. Kenar yerleşimler ve çeperin merkez haline gelebildiği ve küçük kasabaların bile radar ekranında yer edinebildiği bir zamanda bu, daha az bilinen kentler için büyük bir fırsattır.

Urry (1995) en dezavantajlı yerlerde bile, yerler arasındaki yarışta rekabetçi avantaj kazanmak üzere miras ya da mirasın simulakrumunun harekete geçirilebileceğini vurgular.

Kültürel etkinliklere ve altyapıya yatırım yapan kentler, kentsel ekonominin diğer stratejik sektörleriyle birlikte sürdürülebilir ve sinerji yaratan bir sanayi geliştirerek, uluslararası turizm haritasında niş bir konumu güvenceye almaktadır (Tablo 3.3). Kültürel olaylara ev sahipliği yaparak veya kültürel nirengiler inşa ederek kentin

sabit kültürel sermayesi, yarışmacı üstünlüğe dönüştürülebilmektedir (Richards ve Wilson, 2004).

Göz alıcı müzelerin, devasa sergilerin, bienal ve festivallerin son 20-30 yılda ciddi bir biçimde artması, kentsel dönüşüm süreçlerinden bağımsız değildir (Yardımcı, 2005).

Bugün özellikle büyük kentler, olayları mekanı pazarlamak için kullanmaktadır. Bu olgu önemli yatırımları çekmek için oluşan kentler arası artan rekabete bağlanabilir. Bu nedenle de rekabetçi ortama dahil olan çoğu kentteki altyapı ve yapıları çevre giderek benzer hale gelir. Öyle ki kentler, kendilerini rakiplerinden ayırt etmek için yeni yollar bulmak durumundadır. Ünlü mimarların tasarladığı binalar yarışmacı üstünlüğü sağlamada ve imaj / "marka" yaratmada sıkça başvurulan bir kentsel strateji haline gelir. Son dönemdeki en bilinen örnekler Bilbao Guggenheim ve Tate Modern'dir (Richards ve Wilson, 2004) (Şekil 3.10 ve 3.11).

Şekil 3.10: Guggenheim Museum Bilbao (Mimar: Frank Gehry)

Şekil 3.11: Tate Modern , Londra (Mimarlar: Herzog & de Meuron)

Landry'ye göre (2006), yeni ikonlar yaratma arzusu gittikçe artsa da gerçekte dünyaca tanınan az sayıda ikon vardır. Bunun nedeni bir bakıma, kentlerin kendilerinin uluslararası düzeyde yeterince tanınmamış olmasıdır.

3.3 Kentsel Dönüşüm

Bu bölümde öncelikle kentsel dönüşüm (*urban regeneration*) kavramı ve geçirdiği evreler ele alınmakta, daha sonra ise çalışmanın odak noktasını oluşturan kültür eksenli dönüşüm (*culture-led urban regeneration*) terimi incelenmektedir.

3.3.1 Kentsel Dönüşümün Evrimi

Bilimsel yazında amacına ve kapsamına göre farklı kentsel dönüşüm tanımlarıyla karşılaşılmaktadır. Bu nedenle kentsel dönüşüm kavramının günümüzdeki kullanımını daha iyi kavrayabilmek için, öncelikle farklı amaç ve stratejilerin çerçevesinde evrilen kentsel dönüşüm akımları kronolojik olarak sunulmaktadır.

Akkar'ın (2006) aktardığına göre, 19. yüzyıldan bugüne uygulanan kentsel dönüşüm politikaları ve müdahale biçimleri çeşitlilik göstermektedir.

1800'lerin ortalarından 1945'e kadar, kentlerdeki fiziksel ve toplumsal bozulmaya karşı en önemli müdahale biçimi "kentsel yenileme"dir (*urban renewal*). Endüstri Devrimi sonrasında, sanayi kentlerinde hızla artan çevre kirliliği, sanayi alanlarının düzensiz yapılaşması, kalabalık ve yaşam standartları düşük konut alanları ve yetersiz altyapı hizmetleri, sağlıklı kentlerin gelişmesine neden olmuştur.

Bu doğrultuda 20. yüzyılın ilk yarısında kentlerin sağlıklılaştırılması amacıyla İngiltere'de "Modernist Hareket" ortaya çıkar ve kentlerin İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden yapılanması sürecinde etkili olur. Savaş sonrası Avrupa kentlerinde oluşan büyük yıkımlar, "kentlerin yeniden inşası" (*urban reconstruction*) stratejisini gündeme getirir.

1945'ten itibaren "kentsel gelişim" (*urban development*) stratejisinin de uygulandığı görülmektedir. Bu yıllarda Batı kentlerinde gelişim kent çeperlerine de sıçrar ve birçok mevcut kent ile kasaba çevresinde banliyöler oluşur.

1960'lar ve 1970'lerin başları, "kentsel iyileştirme" (*urban improvement*) ve "kentsel yenileme" (*urban renewal*) projelerine öncelik verilen yıllardır. Bu dönemde, fiziksel bozulma ile toplumsal bozulma arasındaki doğrudan bağlantı kabul edilmiş; daha çok

toplumsal sorunlara duyarlı ve alan-odaklı kentsel iyileştirme ve yenileme projeleri geliştirilmiştir (Couch ve Fraser, 2003) (aktaran Akkar, 2006).

1980’lerde “Kentsel yeniden gelişim” (*urban redevelopment*) politikası yaygın olarak kullanılır. Bu dönemin dönüşüm projelerinin odağında, kentlerde boşaltılmış, atıl ve çöküntü haline gelmiş alanlarda, ekonomik canlanmayı sağlamak bulunmaktadır.

Bu amaçla, başta İngiltere olmak üzere, kıta Avrupa’sı ve Kuzey Amerika’da kentsel dönüşümün katalizörleri olarak işleyecek ‘öncü projeler’ (Tablo 3.3) yapılmıştır (Hubbard,1995; Hall ve Hubbard, 1996; Noon ve diğerleri, 2000) (aktaran Akkar, 2006).

Tablo 3.3: Paris'teki "büyük çalışmalar" (*Grands Travaux*)

Proje	Pound (milyon)
Orsay Müzesi	169
La Villette Bilim ve Sanayi Sitesi	569
La Villette Parkı	140
La Villette'teki Müzik Sitesi (<i>Cité de la Musique</i>)	97,8
Grand Louvre	526
Arap Dünyası Enstitüsü	30,7
La Défense'daki Grande Arche	113,4
Yeni Maliye Bakanlığı Binası (Grand Louvre'a yer açmak için)	375
Bastille Opera Binası	293
Fransa Kütüphanesi (Bibliothèque de France)	549
Uluslararası Konferans Merkezi	263
Çeşitli müzelerin renovasyonu	105,2
Toplam	3231,1

Kaynak: Evans, 2001

1990 sonrasında günümüze kentsel dönüşümde kullanılan en yaygın müdahale biçimi, “kentsel yenileme” (*urban renewal*) ya da “kentsel dönüşüm” (*urban regeneration*)’dür. Bu dönemin önde gelen özelliklerinden biri, çok-aktörlü ve çok-sektörlü işbirliklerine yer verilmesidir.

1990’lardan itibaren tarihi ve kültürel miras ile ekonomik gelişme arasındaki güçlü bağın öneminin algılanmasıyla, “kentsel koruma” (*urban conservation*) da kentsel dönüşüm alanında ön plana çıkar.

Yine bu dönemde uygulanan bazı kentsel canlandırma projeleri ise kültürel etkinliklerin öncülüğünde kentsel dönüşümü sağlamayı amaçlamaktadır (Fraser ve diğ., 2003) (aktaran Akkar, 2006). Kültür eksenli dönüşüm (*culture-led urban regeneration*) kavramı işte bu devreye denk düşmektedir. Kent merkezi ve çeperlerdeki, eski liman ve sanayi alanlarındaki çöküntü bölgelerinin canlandırmasını bu tür projelerle sağlamışlardır.

Roberts'ın (2000) kentsel dönüşümün evrimini gösteren tablosu tüm bu tarihsel süreci özetlemektedir (Tablo 3.4).

Tablo 3.4: Kentsel Dönüşümün Evrimi

Dönem	1950'ler	1960'lar	1970'ler	1980'ler	1990'lar
Politika Türü	Yeniden İnşa (reconstruction)	Yeniden Canlandırma (revitalisation)	Yenileme (renewal)	Yeniden Gelişim (redevelopment)	Dönüşüm (regeneration)
Ana strateji	Sıklıkla nâzım plan temelinde, kasa ve kentlerdeki eski alanların yeniden inşası ve yayılımı; banliyölerin gelişimi	1950'lerin stratejisine devam edilmesi; banliyö ve çeperin gelişimi; sıkılaşımıyla (rehabilitation) ilgili bazı erken dönem müdahaleleri	Yerinde yenilemeye ve semt şemalarına odaklanma; çeperde gelişimin devam etmesi	Gelişim ve yeniden gelişimle ilgili birçok ana şemanın varlığı; büyük projeler; taşra projeleri	Daha kapsamlı politika ve uygulamalara doğru hareket; bütünleşik müdahalelere yapılan vurgunun artması
Mekansal vurgu	Merkezi alanlar ve çeperdeki gelişimlerin yer değiştirmesi	1950'lerdeki müdahaleler devam ederken, buna paralel olarak mevcut alanların sıkılaşdırılması	Eski kentsel alanlarda daha geniş çaplı bir yenileme	Yer değiştirmelerde ve yeni gelişimlerde artış; büyük projeler	1980'lerden daha mütevazı müdahaleler; miras ve korumanın önemi kazanması

Kaynak: Roberts, P. (2000)

3.3.2 Kentsel Dönüşümün Tanımlanması ve Kapsamı

Bir önceki bölümde kentsel dönüşümün evrimi aktarılırken, kentsel politika olarak kentsel dönüşümün kullanılmasına 1990 sonrasında başlandığı ve bunun günümüzde de en yaygın kullanılan müdahale biçimi olduğu belirtilmişti.

Kentsel dönüşümle ilgili yapılan farklı tanımlarda bu kentsel politikanın amacının yeni yöntemler ışığında uzlaşmacı ve eşgüdümlü bir politika izleyerek, kentsel sorunlara çözüm getirmesi olduğu vurgulanmaktadır.

Lichfield'a (1992) göre, kentsel dönüşüm kentsel bozulma süreçlerini daha iyi anlama ihtiyacından doğan ve gerçekleştirilecek dönüşümde elde edilecek sonuçların üzerinde bir uzlaşmadır. Donnison'a (1993) göre ise, kentsel dönüşüm, kentsel çöküntü alanlarında yoğunlaşan sorunları eşgüdümlü bir biçimde çözümlemek için ortaya koyulan yeni yol ve yöntemlerdir (aktaran Roberts ve Skyes, 2000).

Roberts (2000), kentsel dönüşümü, kapsamlı ve bütünlük bir vizyon ve eylem olarak, bir alanın ekonomik, fiziksel, toplumsal ve çevresel koşullarının sürekli iyileştirilmesini sağlamaya çalışmak olarak tanımlamaktadır. Bir başka deyişle, yitirilen bir ekonomik etkinliğin yeniden geliştirilmesi ve canlandırılması, işlemeyen bir toplumsal işlevin işler hale getirilmesi; toplumsal dışlanma olan alanlarda, toplumsal bütünleşmenin sağlanması; çevresel kalitenin veya ekolojik dengenin kaybolduğu alanlarda, bu dengenin tekrar sağlanmasıdır (Roberts, 2000).

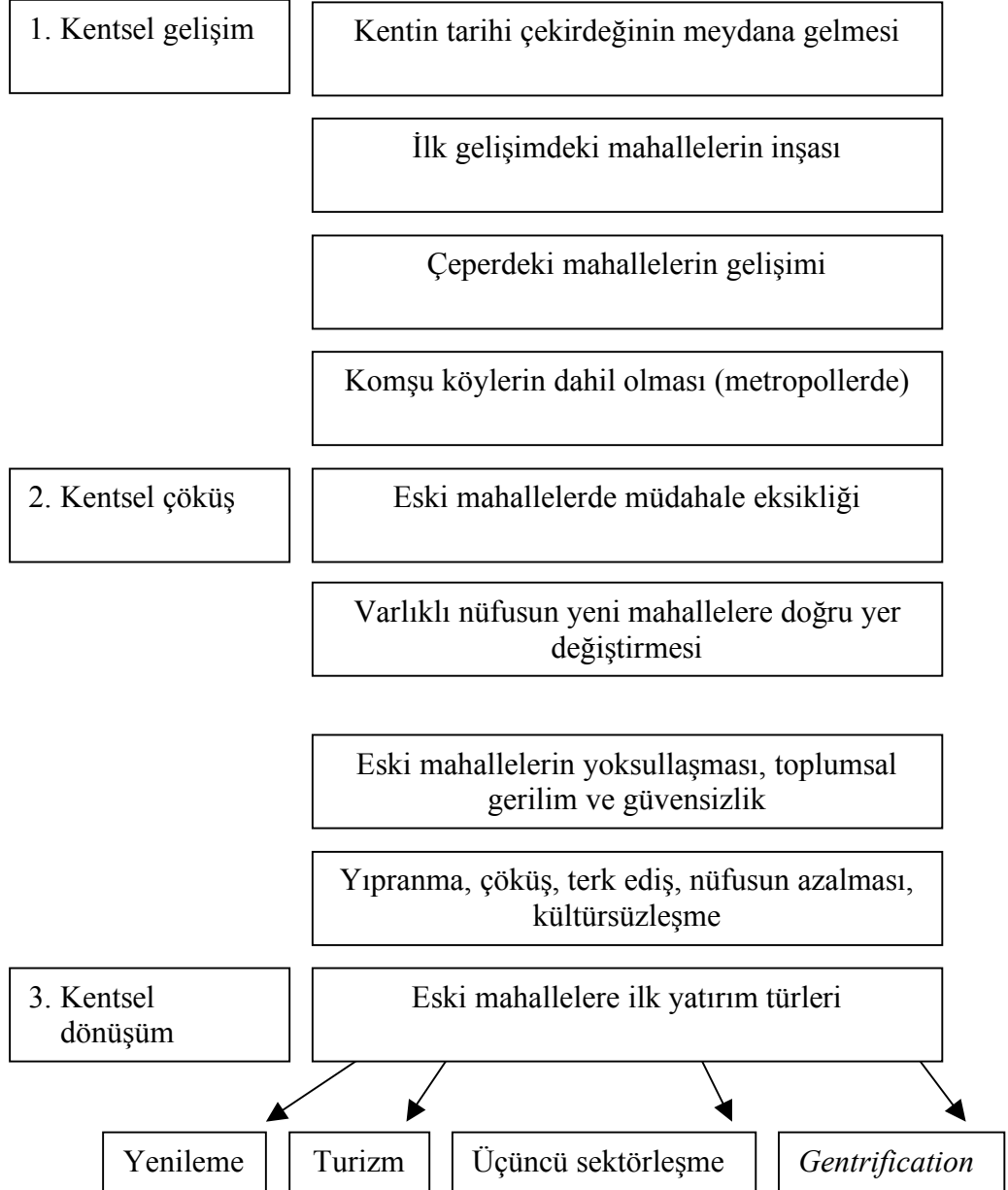
Roth (2004) kentsel dönüşümüne giden süreçte Avrupa'da olduğu gibi Kuzey Amerika'da da üç evreden oluşan evrimsel bir sürecin gözlemlendiğini belirtir (Tablo 3.5):

1. Tarihi çekirdekten çeperdeki gelişimlere kadar kentin birbirini izleyen etaplarla büyümesi.
2. Binalara ve kamusal alanlara müdahale eksikliği sonucu, eski merkezlerin çöküşü süreci
3. Özellikle özel yatırımcılar tarafından ilk rehabilitasyon biçimlerinin gerçekleştirilmesi: üçüncü sektörleşme (*tertiarisation*), turizm, *gentrification* ve yenileme.

Üçüncü sektörleşme (*tertiarisation*): Kentsel merkezine ilgi duyan üçüncü sektörün (büro, ticaret, hizmet veya eğitim etkinlikleri) buraya yerleşip, gelişmesi

Gentrification: Yıpranmış bir mahalleye daha üst tabakadan sakinlerin yerleşerek eski binaları lüks bir şekilde yenilemesi.

Tablo 3.5: İlk kentsel dönüşüm biçimlerine kadar kentlerin evrimi

Miles, Hall ve Borden (2004) ise kentsel dönüşümle ilgili belirtileri şöyle sıralamaktadır:

- Kent merkezlerinin yoğun bir kentsel yeniden gelişim (*urban redevelopment*) geçirmesi,
- Fabrikalar, tersaneler gibi terkedilmiş veya eski sanayi alanlarının yeniden dönüşümü,
- Yeni ticaret ve konut gelişimlerinde sanayi mirasının ve mimari mirasın kullanılması,
- Kent merkezindeki mahallelerin genç orta sınıf profesyoneller tarafından toplumsal, ekonomik ve çevresel olarak iyileştirilmesi,
- Mevcut kentsel alanların kıyısında “kentimsi” (*city-like*) yeni konut alanlarının artması,
- Eski kent merkezi ve birçok kasaba veya kentin çeperindeki konut sitelerinin yıpranması,
- Geniş yoksulluk bölgelerinin oluşumunda artış.

Ballenghienn (2002) de dönüşümü söz konusu olduğu kentlerin ortak yönleriyle ilgili benzer bir saptamada bulunur: Yoğun bir sanayileşme, kitlesel işsizlik, konut seçimlerinde değişim ve hareketlilik, giderek artan sayıda kentlinin yoksullaşması, daha belirgin hale gelen bir mekansal ayrışma süreci.

Bugün tüm bu sorunları çözmede başvurulanan kentsel dönüşüm, Roberts’a (2000) göre beş temel amaca hizmet etmek üzere ortaya çıkmıştır:

1. Kentin fiziksel koşulları ile toplumsal problemleri arasında doğrudan ilişki kurmak
2. Kent dokusunu oluşturan birçok ögenin fiziksel olarak sürekli değişim ihtiyacına cevap vermek
3. Kentsel refah ve yaşam kalitesini arttırıcı başarılı bir ekonomik kalkınma yaklaşımını ortaya koymak
4. Kentsel alanların en etkin biçimde kullanımına ve gereksiz kentsel yayılmadan kaçınmaya yönelik stratejiler ortaya koymak

5. Toplumsal koşullar ve politik güçlerin ürünü olarak kentsel politikanın şekillendirilme ihtiyacını karşılamak.

Aslında hizmet ettiği amaçlar bakımından kentsel dönüşümün, günümüze dek izlenen farklı kentsel politikaların (iyileştirme, sağlıklılaştırma, gelişim, yenileme, canlandırma vs) kapsamlı ve bütünleşik hali olduğu söylenebilir.

Özellikle Türkçe yazında ve yerel yönetimin projelerinde tüm müdahaleler için tek bir kavram kullanılmaktadır: kentsel dönüşüm. İçinde bulunduğumuz dönemin (1990 - günümüz) kentsel politikası olmasına rağmen, terimin her türlü müdahalede kullanılması hem projelerin amacını belirsiz kılmakta, hem de kavrama –özellikle ülkemizde- olumsuz bir anlam yüklenmesine neden olmaktadır.

Bu kavramın belki de en çok vurgulanması gereken noktası “dönüşüm” kelimesidir. Evans ve Shaw (2004)’a göre kentsel dönüşüm, “dönüşüm” süreci uzun yıllar ve belki de bir veya birkaç nesle yayıldığından parçalanmış (*fragmented*) bir süreçtir (aktaran B. Garcia, 2005).

Böylesi uzun vadeli bir politikanın amacına ulaşması ve sürdürülebilir olması için ise yerel yönetimlerin kentsel politikalarının sürekli olması kaçınılmazdır. Barselona (1992 Olimpiyatları), Glasgow (1990 AKB), Lizbon (EXPO 98) gibi kentler politikaların sürdürülebilirliği sayesinde büyük olaylardan etkin şekilde faydalanmış, fiziksel mekanın yanı sıra imajlarını da iyileştirmişlerdir.

3.3.3 Kültür Eksenli Kentsel Dönüşüm

Kültür eksenli kentsel dönüşüm kentsel dönüşümün bir türevidir ve bundan ayrı düşünülemez. Kentsel dönüşüm gibi kültür eksenli kentsel dönüşümün ortaya çıkışı da aynı döneme denk gelmektedir.

Bianchini (2006) Batı kentlerinde yaşanan kentsel politikaları, kültüre odaklanarak üç döneme ayırır:

I. Yeniden İnşa Dönemi (1940’ların sonu – 1960’lar):

- Savaş sonrası yeniden inşa (*reconstruction*)
- Yoğun kentleşme ve göç nedeniyle yanlış planlanan kentler
- Miras eksenli kültür politikalarla kentsel mirasın yıkımının bir aradalığı
- Tarihi kent merkezlerini tahrip eden otoyolların yapımı

II. Katılımcılık Dönemi (1970'ler – 1980'lerin başı):

- Kentlilerin daha çok kültür hizmeti talep etmeye başlaması
- Baskı gruplarının varlığı (1968 kadın hareketi, yeşil hareket, öğrenci hareketi vs) ve kültürün siyasallaşması (Almanya'da '*Sozio-kultur*'; Fransa ve İtalya'da '*Animation socio-culturelle*'; İngiltere'de '*Community media movement*')

III. Kentlerin Pazarlanması Dönemi (1980'lerin ortası – günümüze):

- Neoliberal ideoloji ve ekonomi politikalarının etkisi
- Kentsel yeniden inşaya cevap verme ihtiyacı
- Sanayisizleşme sonrası işsizliğin artması (Lille, Barselona, Genova vs.)
- Miras ve kültürün yeniden önem kazanması (limanlar vs)

Kültürün kentsel, ekonomik ve toplumsal etkilere bağlı, bölgesel bir proje olarak kavranması, önce 1960-1970, daha sonra ise 1980-1990 yıllarında geliştirilmiş düşünceler ve uygulamaların karma bir mirası olarak ortaya çıkar.

İlk dönemde, kültür bir demokratikleşme ve kentselliğin yeniden keşfinin bir aracı olarak tanımlanmıştır: toplumsal bağ koruyan, merkezi yeniden canlandırmaya ve kentin işlevini kimlik ve sosyalleşme mekanı olarak yeniden doğrulamaya yatkın, herkese açık bir kültür (Bianchini ve Parkinson, 1993).

Zukin (1999), 1970'ler boyunca kültürün, Amerikan ve Avrupa kentlerinde yerel yönetimlerin ve iş ortaklarının girişim stratejileri için bir araç olmaktan çok öteye gittiğini belirtir. 1970 ve 1980'lerde sanayi sonrası çöküş ve mali spekülasyonlardan oluşan bir arka planda simgesel sermaye itibar kazanır.

1980-1990'lı yıllarda, kentsel merkezlerin güçlendirilmesi kültür politikalarının hedefi haline gelir ama, bundan böyle kültür sanayi mirasını dönüştürmeye ve kentin ekonomik yenilenmesini tetiklemeye bağlı bir gerekliliktir (Bianchini ve Parkinson, 1993).

Sanayi sonrası dönem, her kentin kendi tarzında biçimlenen ve daha içine kapalı bir yeniden yaratım yaşadığına tanık olmuştur. 1980'lerin sonundan itibaren Avrupa'nın bölgeleri ve bölgeselciliği merkeze oturtmasıyla kentsel ve özellikle kent-bölge

ölçeğinde büyük merkezi alanlar ve dönüşüm alanlarındaki kültür mahallesi projeleri bu destekten yararlanmıştır (Evans, 2001).

Ballenghienn (2002)'e göre, sanayisizleşme sonrası bazı mahallelerdeki ticari etkinliklerin kaybolması, buraya yapılan yatırımları sınırlandırmış ve kentleri çoğunlukla etkisi kent bütününe yayılacak negatif bir döngünün içine sokarak köhnemeyi hızlandırmıştır.

Bu noktada devreye giren kültür eksenli kentsel dönüşüm yeni yatırımları ve iş dünyasının seçkinlerini çekmek için, eşsiz bir simgesel sermaye olan kültürü kullanarak, kentlerin diğer kentler üzerinde, rekabete dayalı bir imgesel üstünlük yaratmalarını sağlar.

1980'lerden beri kent merkezindeki mekanların yeniden keşfedilmesi büyük ölçüde bir dış yatırım kaynağı arayışını doğurmuştur. Bundan dolayı kentler başarılı olmak ve uygun ayırt edici “aura”yı yaratmakta yardımcı olması için, simgesel sermaye kaynaklarını (yüksek kârlı mimarlık eserleri, loftlar, kamusal sanat, estetikleştirilmiş miras parçaları) biriktirmek zorunda kalmışlardır (Miles ve diğ., 2004).

Zukin (1999) simgesel ekonomi yaklaşımının kültür ve güç arasındaki ilişkiyle ilgili olduğunu iddia eder. Her ikisi kentsel gelişim kapsamında kentlerin yeniden şekillenmesine kuvvetli biçimde bağlıdır: “Bir yandan tarihselci post-modern mimari, klasik bir çağın şimdiki zamanını oluşturur. Her iyi tasarlanmış kent merkezi karma kullanımlı bir alışveriş merkezine ve yakınında bir sanatçı mahallesine sahiptir. Eski fabrika bölgesi veya sahil şeridi taze sebze-meyve içeren bir pazar yeri, sanat galerileri ve akvaryum eklenerek dönüştürülür. Ekonomik yeniden gelişim planları, müzelere odaklanır. Böylece kültürel anlamların ve temsillerin simgesel ekonomisi gerçek ekonomik güce işaret eder.”

Büyük olaylara ev sahipliği yapmak yeniden canlandırma veya kentsel alanları yeni altyapıların, yolların, demiryollarının, havaalanlarının ve konutların inşasıyla gelişimi girişimini teşvik eder (Hall,1992) (aktaran Evans, 2001).

Mimari, tasarım, olay veya başka bir kültürel yapım olsun, kültürü kullanan kentler sadece kültür eksenli dönüşümün değil, aynı zamanda genel anlamda kentsel dönüşümü destekleyen örnekler olarak görülmektedir.

Myerscough'a (1994) göre kentsel dönüşüm şeması, kültür endüstrilerini ve alanın eğlence potansiyelini ekonomik ve sosyal dönüşümün motorları olarak kullanır.

20. yüzyıl sonu yeni ve geliştirilmiş kültürel donatılar bakımından sanat merkezlerinden, tiyatrolar, müzeler, sinemalar ve kamusal sanata, bir rönesans yaşar (Evans, 2001).

Garcia'ya (2005) göre, kültür eksenli kentsel dönüşüm ifadesi dünya çapında giderek artan sayıda kent ve bölgede, kentsel gelişim politikasına alternatif olarak ortaya çıkıp merkezi bir stratejiye dönüşmüştür.

Amerikan tabanlı “festival pazarı”, “tüketim, eğlence ve gösteriye odaklanan merkezi yıpranmış sahil şeridi alanlarını geliştirme formülü”, “kentteki yerel kültürel etkinliği beslemek ve teşvik etmek” amacıyla benimsenen “kültür planlaması” yaklaşımına kadar kültür eksenli kentsel dönüşüm çeşitli kentlerde merkezi öncelik haline gelmiştir.

Barselona (Şekil 3.12) gibi bölgesel başkentler; Bilbao, Glasgow, Frankfurt gibi ikincil kentler, sanayi kentleri ve daha küçük ölçekli kentler, sahil ve kent merkezini dönüştürmede kültür eksenli kentsel dönüşüm formülünü kullanmışlardır.

Şekil 3.12: Port Vell'deki (Eski Liman) Rambla de Mar, Barselona.

Kent merkezindeki alanların yeniden canlandırılmasında yeni ve geliştirilmiş kültürel donatılar ve kıyı şeridi düzenlemeleri kullanılmıştır.

Londra (Tablo 3.6), Paris, Berlin ve Viyana gibi eski dünya kentleri bile milenyum için yeni kültür mahalleleri yaratmıştır (Evans, 2001).

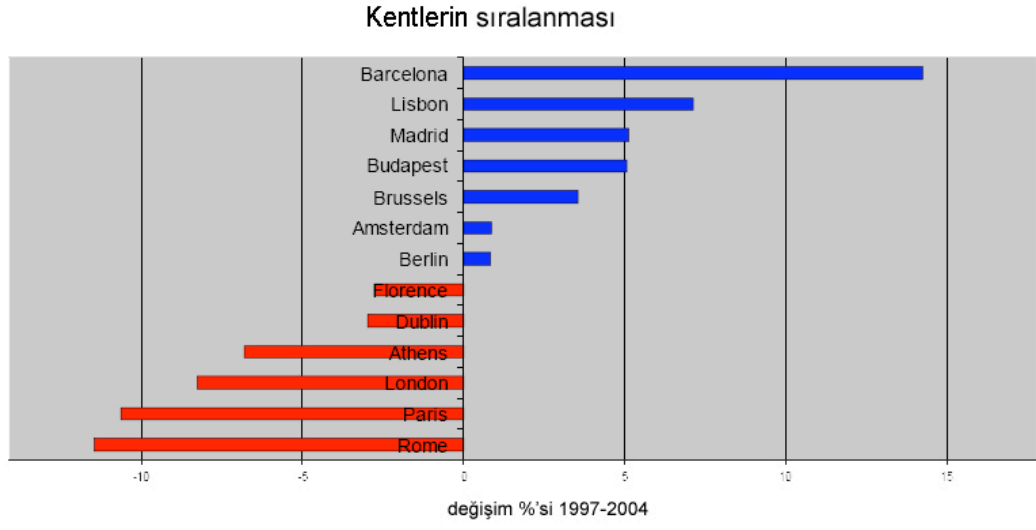
Tablo 3.6: İngiltere genelindeki milenyum harcamaları

Proje	Maliyet (milyon £)	Açılış tarihi
Tate Modern, Bankside, Londra	130	bahar 2000
Millennium Stadium ve Rugby Müzesi, Cardiff	134	1999
Earth Centre Çevre Araştırma Merkezi, Doncaster	100	1999 (1. etap)
Millennium Point Mültimedya Eğitim Merkezi, Brimingham	113	güz 2001
Lowry Sahil Tiyatrosu ve Galerisi, Salford	98	bahar 2000
British Museum Büyük Avlu, Londra	94	güz 2000
Bristol Yaban yaşam Sineması ve Bilim Müzesi	97	bahar 2000
Odyssey Projesi Bilim ve Spor Merkezi, Belfast	90	güz 2000
University of Highlands & Islands, İskoçya	86	güz 2001
Millennium Yatırım Bankası, Kew Gardens, Londra	81	yaz 2000
Maritime Museum ve Landmark Tower, Portsmouth	79	bahar 2001
Eden Projesi bitki araştırmaları, St Austell, Cornwall	77	bahar 2001
Forth Clyde Millennium Bağlantısı ve Union Kanalları	78	bahar 2001
Our Dynamic World Environmental ziyaretçi merkezi, Edinburgh	71	1999
Galler Millennium Merkezi, Welsh Culture Theatre, Cardiff	70	bahar 2002
Kütüphane, ticaret ve miras merkezi, Norwich	60	bahar 2001
Uluslararası Yaşam Merkezi, Newcastle	58	yaz 2000
"Ulusal Keşif Parkı" multimedya merkezi, Liverpool	54	kış 2001
Planetarium Ulusal Uzay Bilim Merkezi, Leicester	46	bahar 2001
Hampden Park Stadyumu, Glasgow	46	1999
Galler Ulusal Botanik Bahçesi, Myddleton	43	bahar 2000
Manchester Millennium Mahallesi kent merkezi dönüşüm projesi (IRA bombalaması sonrası)	41	kış 2001
Çelik Endüstrisi Sergi Merkezi, Rotherham	37	bahar 2001
Glasgow Bilim Merkezi	31	bahar 2001
"The Deep" Akvaryum ve Araştırma Merkezi, Hull	18	kış 2001
Toplam	1832	

Kaynak: Evans, 2001

Herkesçe kabul gören eski kültür başkentlerinin yanı sıra, bugün kültür kenti olarak algılanan kentler arasında yeni isimler hızla konumlarını yükseltmektedir (Tablo 3.7). Londra, Paris, Roma, Floransa gibi kemikleşmiş kültür başkentlerinin kültürel imajında gerileme gözlenirken; Barselona, Lizbon, Budapeşte gibi Avrupa çapında bir dönemin geri kalmış kentleri olarak nitelenebilecek kentleri bugün imajlarını hızla yükseltmektedir.

Tablo 3.7: Kùltür kenti olarak algılanmadaki değişim 1997- 2004

Kaynak: Richards, 2006

4 AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ (AKB) PROGRAMI

Çalışmanın bu bölümünde Avrupa Kültür Başkenti programının genel kapsamı ve geçmişte seçilen kentlerle ilgili değerlendirmenin ardından asıl odak noktası olan kentsel altyapı projeleri ele alınmaktadır. Tüm eski Avrupa Kültür Kentleri ve Başkentleri'nin kültürel programları çerçevesinde gerçekleştirilen altyapı projeleri derlenmiş ve her biri için kısa değerlendirmelerde bulunulmuştur. Son olarak kültür yılının sağladığı itici güçle yola çıkarak, kalıcı kentsel strüktürlere sahip olmuş yedi örnek kent seçilerek, AKB programının kentte nasıl mekansallaştığı gösterilmiştir.

4.1 Programın Tarihçesi ve Kapsamı

Her sene bir “Avrupa Kültür Kenti” (AKK) seçme fikri ilk kez 1983'te Avrupa Topluluğu'nun Kültür Bakanları buluşmasında ortaya atılmıştır. Program, 1985'te dönemin Yunanistan Kültür Bakanı Melina Mercouri'nin inisiyatifi ile Avrupa ülkeleri vatandaşlarını bir araya getirmenin ve Avrupalılık bilincini geliştirmenin bir aracı olarak başlatılır.

1985'te Atina'nın seçilmesiyle başlayan program, bugün halen devletler arası onayla işlemektedir. AKK unvanı Bakanlar Konseyi ve AB Konseyi daimi üyeleri tarafından kararlaştırılmaktadır.

AB'ye üye olmayan ülke kentleri için AKB'nin bir alternatifi olarak AT tarafından Kasım 1990'da, her yıl bir kentte Avrupa Kültür Ayı düzenlenmesi kararı alınmıştır. Seçilen kentler arasında en çok dikkati çeken husus, Doğu Avrupa kentlerinin ağırlıkta oluşudur.

Avrupa Kültür Kenti 1999'da, “Avrupa Kültür Başkenti” olarak yeniden adlandırılır ve Kültür 2000 (*Culture 2000*) programı kapsamında finanse edilmeye başlar.

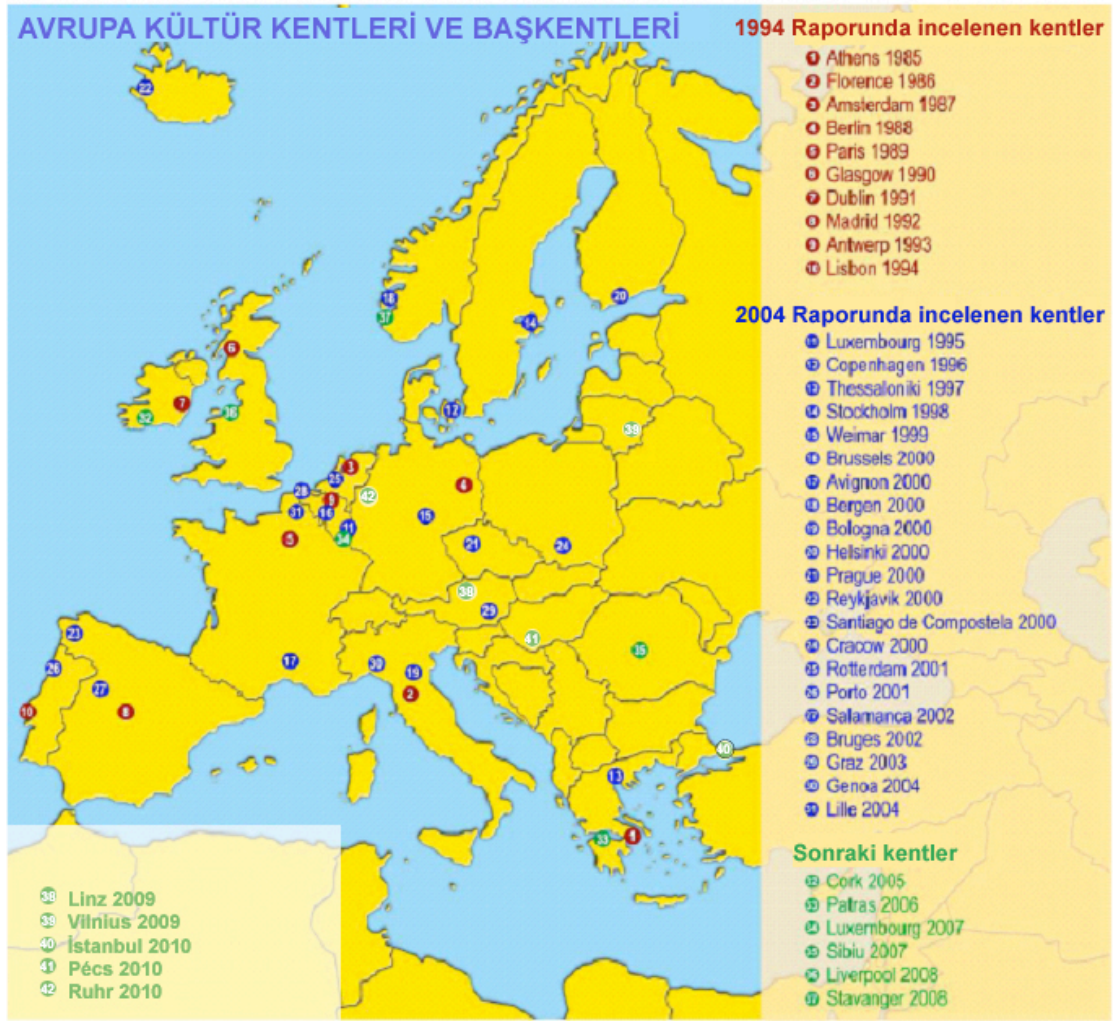
Avrupa Parlamentosu'nun 1999 tarihli Konsey Kararı, etkinliği AB çerçevesiyle bütünleştirmiş ve 2005-2019 dönemi için başkentlerin yeni seçim prosedürünü uygulamaya koymuştur.

1999 kararnamesinde, Avrupa Kùltür Başkentleri'nin başarılı bir program geliştirebilmeleri için şu tlere uymaları istenmektedir:

1. Seçilen kentin gelişiminde önemli rol oynadığı ortak sanat akımlarının ve tarzlarının tanıtılması,
2. Müzik, dans, tiyatro, görsel sanatlar, sinema gibi sanat etkinliklerinin organizasyonu ve bu sanatların tanıtımının ve idaresinin geliştirilmesi,
3. Kentin tarihinde ve kùltrnde önemli rol oynamış olayların ve kişilerin Avrupa kamuoyuna tanıtılması,
4. Sanat alanındaki yenilikleri desteklemek ve kùltürel eylemlerin ve diyalogların yeni şekillerini oluşturmamak amacıyla belirli etkinliklerin düzenlenmesi,
5. Kente ait sabit ve taşınabilir sanat eserlerini ve sanat ürünlerine ulaşımı ve bunlardan haberdar etmeyi geliştirici önlemlerin alınması,
6. Gençleri sanata yakınlılaştırmayı hedefleyen kùltür projelerinin düzenlenmesi,
7. Sosyal birlikteliği arttırmak için çeşitli kùltürel projelerin düzenlenmesi,
8. İşitsel/görsel araçları ve bütün medya araçlarını devreye sokarak ve birden fazla dil kullanarak planlanan etkinliklerin daha geniş halk kitlelerine ulaştırılması,
9. İstihdam ve turizm açısından ekonomik faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunmak,
10. Kùltürel mirasın sürdürebilir bir biçimde yönetilmesi, ziyaretçiler ile yerel halkın isteklerinin uzlaştırılmasını gz önünde bulunduracak kaliteli ve yaratıcı bir kùltür turizmi projesi geliştirmenin gereksinimi,
11. Yeni kent planlaması stratejileri için mimari miras ile geliştirilecek ilişkiyi desteklemek amacıyla hazırlanan projelerin organizasyonu,
12. Avrupa kùltr ile dünyanın diğer bölgelerine ait kùltürler arasındaki ilişkiyi geliştirmek amacıyla ortak girişimlerin düzenlenmesi (EU, Decision 01.07.1999).

2005 yılından itibaren kentlerin seçim prosedüründe AB kurumları görev almaya başlamıştır. 2004'te AB'ye yeni katılan ülkeler de listeye eklenmeye başlar.

1985'ten günümüze (2007 dahil) 35 kent AKK/AKB unvanına sahip olmuştur. 2010 için seçilen İstanbul 40. AKB olacaktır (şekil 4.1).

Şekil 4.1: AKK/AKB'ler Haritası (Palmer/Rae Raporu'ndaki geçmişteki AKB'leri gösteren haritanın mevcut durum eklenerek güncellenmiş hali)

Avrupa Kültür Ayı Programı (1992 – 2003)

Avrupa Kültür Ayı, Avrupa Kültür Kenti/Başkenti programında olduğu gibi, kentler için uluslararası profillerini iyileştirme için kullanılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca, seçilen kentler, ülkelerinin AB'ye girişinde rol oynadıklarını düşünerek özel çaba sarf etmişlerdir. 1992'de Krakov'un seçilmesiyle başlayan program 2003 yılında St. Petersburg'un unvanı almasıyla son bulmuştur (Şekil 4.2 ve Tablo 4.1).

Şekil 4.2: Avrupa Kültür Ayı Kentleri Haritası

Tablo 4.1: Avrupa Kültür Ayı'nın düzenlendiği kentler ve etkinlik süreleri

Kent	Program başlangıcı	Program bitişi	Süre
Lefkoşe	15 Eylül 1995	15 Ekim 1995	1 ay
St Petersburg	26 Mayıs 1996	30 Haziran 1996	5 hafta
Ljubljana	01 Mayıs 1997	31 Ağustos 1997	4 ay
Linz	28 Ağustos 1998	04 Ekim 1998	5 hafta
Valletta	01 Haziran 1998	30 Haziran 1998	1 ay
Plovdiv	28 Mayıs 1999	08 Ağustos 1999	2 ay
Basel	01 Kasım 2001	30 Kasım 2001	1 ay
Riga	27 Temmuz 2001	30 Eylül 2001	2 ay
St Petersburg	27 Eylül 2003	02 Kasım 2003	1 ay

Krakov 1992 (Polonya), Graz 1993 (Avusturya), Budapeşte 1994 (Macaristan) ile ilgili ayrıntılı bilgi bulunamamıştır.

Lefkoşe 1995 (Kıbrıs)

Nüfus: 70.000 (200.000)

Amaç: Kentin Avrupa'daki profilini yükseltmek.

St. Petersburg 1996 ve 2003 (Rusya)

Nüfus: 4,7 milyon

Amaç: Rusya'nın Avrupa kültürüne dahil olması. Modern Rus ve yabancı sanat akımları hakkında bilgi edinerek, St. Petersburg kültürünü Avrupa kültürü bağlamında takdir etmek.

Ljubljana 1997 (Slovenya)

Nüfus: 270.000

Amaç: Uluslararası gösterilere ve Slovenya'daki yeni çalışmalara yer vermek, sanatçılar arasında uluslararası bağlar kurulmasına yardımcı olmak.

Linz 1998 (Avusturya)

Nüfus: 208.000

Amaç: Linz'in bir kültür kenti olarak uluslararası konumunu güçlendirmek ve sanayi sonrası kentini kültür kentine dönüştürmek. Bu doğrultuda endüstri mirasının değerlendirilmesine ilişkin projeler geliştirilmiştir. Bruckner Orkestrası Binası, eski bir demirhanenin ocak dairesinde konser vermiştir. Eski deri fabrikasında "*Hybrid Factory*" (Melez Fabrika) adlı bir proje hazırlanmıştır.

Valetta 1999 (Malta)

Nüfus: 400.000

Amaç: Bir Avrupa kültür kenti olarak tanınmak ve Malta'nın Avrupa kültürüne katkısını kutlamak.

Plovdiv 1999 (Bulgaristan)

Nüfus: 340.000

Amaçlar: Avrupa değerlerini teşvik etmek; Bulgar kültürünü ve Avrupa'daki uzun tarihini desteklemek; farklı kültürleri ve fikirleri bir araya getirmek.

Basel 2001 (İsviçre)

Nüfus: 180.000

Amaç: AB'nin başlıca ülkelerinden Fransa ve Almanya'nın sınırında yer alan bir kent olarak, gerçek bir kültür kenti şeklinde kabul görmek.

Kültür ayının en önemli projeleri arasında, ticaret fuarı binasında Herzog ve de Meuron tarafından inşa edilen geçici müzik gösterileri salonu yer almaktadır.

Riga 2001 (Letonya)

Nüfus: 760.000

Amaç: Uluslararası işbirliği projelerinin gelişimini desteklemek; kentin kültürel çevresini zenginleştirmek ve yaratıcılığı etkin hale getirmek; kültürel etkinlikler için yeni mekanlar bulmak ve kullanmak.

4.2 Karşılaştırmalı Genel Değerlendirme

Bu değerlendirmenin yapılmasında referans olarak Myerscough 1994 ve Palmer/Rae 2004 Raporları incelenerek oluşturulan Avrupa Kültür Kentleri / Başkentleri Veri Tablosu temel alınmıştır (Ek A).

Amaç ve hedefler

Anahtar misyon ve ana hedefler kentten kente değişiklik göstermektedir.

Kentlerin çoğunun; kültürel etkinlikler ve sanat olaylarından oluşan çokkültürlü bir programla ziyaretçi çekerek (Tablo 4.2) kentin ve bölgenin uluslararası profilinin yükseltilmesi, kentlinin özgüvenle gurur duygularının arttırılması gibi birden çok hedefi vardır.

Hedeflerin tanımlanması ve onaylanması AKB sürecinin önemli bir kısmı olarak görülmektedir, çünkü gerginliklerin ve sorunların çoğu organizasyonda yer alanların ortak hedeflere varamamasından ileri gelmektedir.

Tablo 4.2: Ziyaretçi sayısındaki değişim %'si

Kentler	Kültür yılında konaklamadaki değişim %'si	Kültür yılının ertesi yılı konaklamadaki değişim %'si
Paris 1989	22,8	5,1
Glasgow 1990	39,6	-28,4
Dublin 1991	-3,9	11,1
Madrid 1992	-11,5	-14,3
Antwerp 1993	11,1	
Lisbon 1994	11,4	-2,0
Luxembourg 1995	-4,9	-4,3
Copenhagen 1996	11,3	-1,6
Thessalonica 1997	15,3	-5,9
Stockholm 1998	9,4	-0,2
Weimar 1999	56,3	-21,9
Helsinki 2000	7,5	-1,8
Prague 2000	-6,7	5,6
Reykjavik 2000	15,3	-2,6
Bologna 2000	10,1	5,3
Brussels 2000	5,3	-1,7
Bergen 2000	1,0	1,2
Rotterdam 2001	10,6	-9,6
Salamanca 2001	21,6	-
Bruges 2002	9,0	-
Graz 2003	22,9	-

Kaynak: Palmer/Rae, 2004

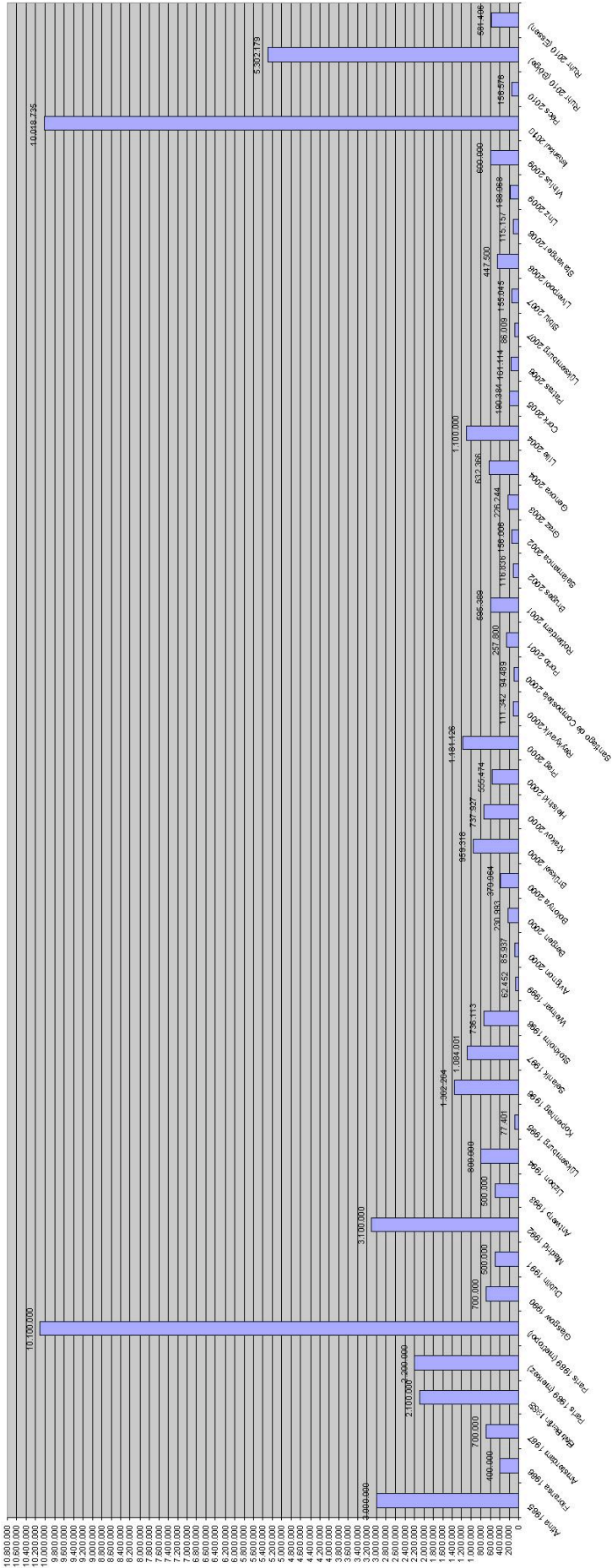
Kültür yılı öncesi ve sonrasındaki konaklama sayılarına bakıldığında; Dublin 1991, Lüksemburg 1995, Prag 2000 ve Bergen 2000 dışında kalan kentlerde kültür yılının ziyaretçi kalış süresini olumlu anlamda etkilediği görülür.

Nüfus ve Kent ölçeği

Bugüne kadar seçilen AKK/AKB'ler nüfus büyüklüğü bakımından karma bir tablo sergilemektedir (Tablo 4.3).

Ortalama nüfusun 1.270.000 olduğu AKK/AKB'ler tablosundaki en küçük kentler 100.000'in altındaki nüfuslarıyla sırasıyla (küçükten büyüğe) Weimar, Lüksemburg, Avignon ve Santiago de Compostela'dır. Orta büyüklükteki kentler (2-3 milyon) Batu Berlin, Atina ve Batı Berlin'dir. Nüfus bakımından en yoğun kentlerin ise -metropoliten alan temelinde- Essen/Ruhr (5 milyon), Paris (10 milyon), ve İstanbul (10 milyon - resmi sayı) olarak görülmektedir. Geriye kalan kentler 110.000-1.300.000 aralığında kalmaktadır.

Tablo 4.3: AKK/AKB Nüfusları (1985-2010)

Essen'in Ruhr bölgesi olarak büyük ölçekli kentler arasına girdiği göz önünde bulundurulursa, geriye nüfusu 10 milyonu geçen iki kent kalmaktadır: Paris ve İstanbul. Paris'in erken dönem AKK'leri arasında yer alması ve kabul görmüş bir kültür kenti imajı olması nedeniyle kültür yılına özgü büyük bir çalışma içine girmediği bilinmektedir.

Erken dönemde, daha çok ulusal başkentler veya dünyaca kabul görmüş kültür kentleri seçilirken, son dönem AKB'lerinin ulusal ölçekte ikincil veya üçüncül kentler olduğu göze çarpmaktadır. Dolayısıyla bunlar aynı zamanda nüfus bakımından oldukça küçük kentlerdir. Bu nedenle kültür yılı için yeterli sayıda mekan sağlayabilmek ve tüm yıla yayılan hareketli bir program oluşturmak için kültür yılına bölgesel ölçekte hazırlanmaktadırlar. Lille 2004, Lüksemburg 2007, Essen 2010 bu yöntemi seçen son dönem AKB'leridir.

Bu çerçeve içerisinde İstanbul 2010, uzun dönemden beri seçilen en büyük kent olarak bir istisna oluşturmaktadır. Hem birçok uygarlığa başkentlik etmiş olması, hem de hali hazırda Türkiye'nin kültürel başkenti konumunda olması bakımından oldukça avantajlı bir konuma sahiptir. Bu tarihi altyapının yanı sıra mekansal olarak da tüm bir yıl boyunca hareketli bir kültür programını tek başına kaldırabilecek yüzölçümüne sahiptir.

Organizasyon Modelleri

İki alternatif model kullanılmaktadır:

1. Mevcut devlet kurumları tarafından (yerel yönetim veya merkezi yönetim adına kültür bakanlıkları) doğrudan yönetim
2. Bağımsız organizasyonlar tarafından yönetim (STK ortaklığı veya bağımsız vakıf / kâr amacı gütmeyen kuruluş)

Çoğu kent yönetim konusunda yasal statüye sahip ve kâr amacı gütmeyen şirket veya vakıf gibi özerk yapıları seçmiştir. Az sayıda kent, programı belediye bünyesinde yönetmiştir.

Neredeyse tüm kentler yönetim yapılarıyla sorun yaşamıştır. Başlıca nedenler siyasi çıkarların baskınlığı, danışma kurulu üyeleri ve yürütme kurulu ekibi arasındaki ilişkilerde yaşanan güçlüklerdir.

Birçok kentte, yürütme kurulu kültür yılı bittikten sonra da kültür yılını değerlendirmek ve hesapları sonlandırmak için, ortalama 3-8 aylık bir süre için etkinliğine devam etmiştir.

Kültürel program

Kültürel program neredeyse tüm AKB'lerin merkezi ögesini oluşturmuştur ve bütçenin ortalama % 63'ünü temsil etmektedir.

Her kent kendine özgü ve eşsiz tarihi, ekonomik, sosyal ve politik bir bağlama sahip olduğu için kültürel programla ilgili genel geçer bir formül yoktur.

Richards ve Wilson'ın (2004) aktardığına göre ilk AKK'ler tarafından benimsenen yaklaşımlar şunlardır:

- Festival prototipi: Floransa 86, Dublin 91
- Atölye prototipi: Amsterdam 87, Batı Berlin 88
- Yaratıcı gelenek prototipi: Madrid 92
- Altyapı uygulayıcısı prototipi: Atina 85, Glasgow 90, Lizbon 94

Kültürel programın yer seçimi çoğu örnekte kent sınırlarını aşarak çeperi ve bölge bütünü de içine almıştır. Bölgesel ve sınır ötesi programlar, özellikle de coğrafi konumu buna izin veren kentler için popüler bir strateji haline gelmektedir (Lille, Essen vs).

Kültürel programların süresi 9 aydan 13 aya değişmekte, çoğunluğu 11 ila 13 ay sürmektedir.

Birçok AKB kültürel yıla bir ritim katarak (İstanbul'un 4 mevsimi 4 elemente göre programlaması gibi), hem programı daha anlaşılabilir kılmaya, hem de seyircilerin ilgisini böylesine uzun bir süre canlı tutmaya çalışmıştır.

Planlama süresi 2 ila 4 yıl sürer. Geçmişteki deneyimlerden yola çıkıldığında kültür yılı için ideal planlama süresi 3 ila 4 yıl olduğu görülür.

Tüm AKB'ler kültürel programları için temalar geliştirmiştir. Farklı proje türlerini kapsayabileceği için en sık kullanılan tema "kent"tir.

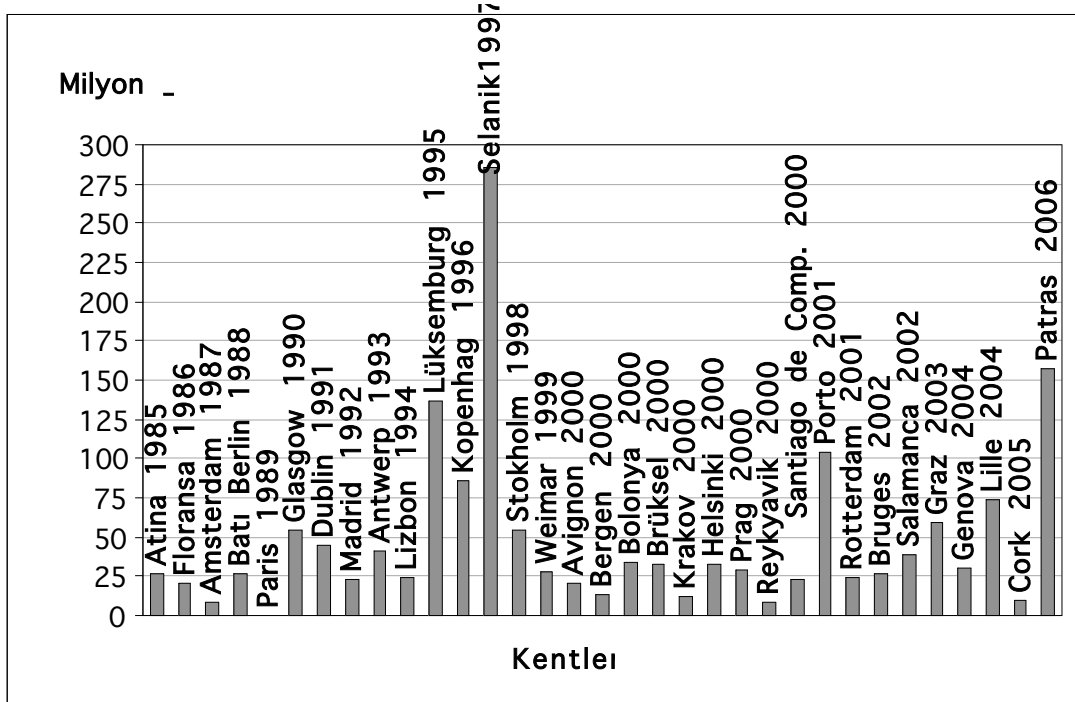
AKB kültürel programları geniş ölçek ve kapsamlarıyla tanımlanır. Her kültürel programda ortalama 500 proje yer almaktadır.

Birçok AKB kültürü geniş tanımıyla ele alarak spor, yemek, eliş ve yerel gelenekler gibi konuları da kullanır. Birçoğu ise inovatif ve çağdaş kültüre önem verir. Geniş bir izleyici topluluğuna ulaşmak ve kültüre katılım hedeflendiği için programların çoğu kamusal alanda gerçekleştirilen birçok festival ve açık hava etkinliğini içerir.

Ekonomik boyut

AKK/AKB'lerin toplam bütçesi 7,9 Avro'dan 73,7 milyon Avro'ya kadar değişiklik göstermektedir (Tablo 4.4).

Tablo 4.4: AKK/AKB Bütçeleri (1985-2006)

Kültür yılı harcamalarının yaklaşık % 77,5 kamu sektörü (ulusal, kentsel, bölgesel, AB) tarafından, %13,2'si ise özel sektör tarafından karşılanmaktadır.

Avrupa Kültür Başkentlerinin masrafları genel olarak 4 kaynak tarafından karşılanmıştır:

- Kamu otoriteleri (yerel, bölgesel ve merkezi yönetimler)
- Fonlar, vakıflar ve özel sektör ile yapılan anlaşmalar
- AB desteği
- Bilet satışları ve promosyon ürünlerinin satışı

Genelde ana destek kamu sektöründen gelmektedir. AKB unvanı kentlerin kültürel altyapılarının geliştirilmesi için kapsamlı bir programın başlatılmasını mümkün kılmaktadır.

AB'nin AKK/AKB'lere doğrudan katkısı, toplam bütçeye oranla oldukça düşük sayılır. En düşük katkı payı 40.000 Ekü (Lüksemburg 1995), en yükseği ise 590.000 Avro'dur (Tablo 4.4). En düşük bütçenin 7,9 milyon Avro olduğu düşünüldüğünde katkının ne kadar yetersiz olduğu görülmektedir. AB kendi kültür programına bu kadar kısıtlı bir yardımda bulunması nedeniyle birçok AKK/AKB tarafından eleştirilmektedir.

Tablo 4.5: AB'den AKK/AKB'lere sağlanan yardım tutarları

Yıl	Kent	EKÜ/AVRO (bin)
1985	Athens	108
1986	Florence	136
1987	Amsterdam	137
1988	Berlin	200
1989	Paris	120
1990	Glasgow	120
1991	Dublin	120
1992	Madrid	200
1993	Antwerp	300
1994	Lisbon	400
1995	Luxembourg	40
1996	Copenhagen	60
1997	Thessaloniki	300
1998	Stockholm	590
1999	Weimar	?
2000	Avignon	220
	Bergen	220
	Bologna	220
	Brussels	220
	Cracow	220
	Helsinki	220
	Prague	220
	Reykjavik	220
	Santiago	220
2001	Porto	500
	Rotterdam	500
2002	Bruges	500
	Salamanca	500
2003	Graz	500
2004	Genoa	500
	Lille	500

Ancak bu tablo AB'nin kültür yılına Culture 2000 (önceki ismi Kaleidoscope olan kültür fonu, şu anda Culture 2007 ile güncellenmiştir) kapsamındaki doğrudan katkılarını içermektedir. YOUTH-EVS, CONNECT, Netdays ve YFE bazı kentler tarafından fon sağlanan diğer AB kültürel programlarıdır.

Kültür alanı dışında, INTERREG, LEADER, EQUAL ve URBAN gibi altyapı projelerine ve programlarına katkı sağlanabilecek fonlar da mevcuttur, ancak şimdiye dek AKB programı kapsamında bunlardan faydalanılmamıştır.

Mekansal Boyut:

AKB'ler açık ve kapalı kamusal alanlarda geniş sayıda projeye yer vermenin yanı sıra, projeler ve etkinlikler için yeni ve alışılmadık mekanlar kullanmış ve kentin coğrafi ile tarihsel mirasına ilişkin projeler geliştirmiştir.

En sık kullanılan altyapı çalışmaları kamusal alanın ve aydınlatmanın iyileştirilmesi, kültür altyapısının geliştirilmesi (donatılarla anıtların yenilenmesi ve restorasyonu; konser salonları ve müzeler gibi yeni binaların inşası) ile ilgili projelerdir.

Altyapı projelerinin çoğu zaten kentin gündeminde olan dolayısıyla özellikle kültür yılı için başlatılmamış projelerdir. Ancak kültür yılı sayesinde belki çok daha sonra gerçekleştirilecek projeler programın katalizör etkisinden faydalanmıştır.

Altyapı programlarının ölçeği ve uygulanma hızı ile binaların sürdürülebilirliği proje uygulayıcıları için başlıca sorunlardır. Yine de çoğu AKB'nin altyapı iyileştirme projeleri görünür ve kalıcı olmuştur.

Geleneksel tipte kültürel altyapıların (tiyatro, müze, galeri, kültür merkezi vs) kültür yılı için geliştirilen programdaki en öncelikli altyapı türü olduğu söylenebilir.

Kentlerin yaklaşık 1/3'ü ulaşım altyapısıyla ilgili çalışmalar yürütmüştür.

- Selanik havaalanının yeniden tasarlanması (10 milyon Avro).
- Weimar Tren istasyonunun yenilenmesi
- Bruges ve Santiago'da kent merkezinde yeni otoparkların yapılması gibi

Neredeyse tüm kentler kamusal alanları ve aydınlatmayı iyileştirmiştir. Birçoğunda ise buna yeşil alanların geliştirilmesi eklenmiştir.

Kentlerin yaklaşık yarısı belli bölgeleri yenilemiş ve kültür mahalleleri yaratmıştır.

- Brüksel ve Porto kültür bölgelerini ve tarihi alanları dönüştürmüştür. Brüksel Mont des Arts bölgesini ve Flagey Meydanı çevresini sanat mahallesi olarak yeniden canlandırmıştır.

- Rotterdam Witte de Withstraat ve çevresinde bir müze mahallesi yaratmıştır. Rem Koolhaas'ın tasarladığı Kunsthaus ve NAI (Hollanda Mimarlık Enstitüsü) mahallede yer alan kültür mekanlarındandır.
- Salamanca ve Graz yeni sanat mekanlarını içeren kültür mahalleleri yaratmıştır.
- Kopenhag kent merkezindeki eski donanma tersanesi Holmen yenileyerek birçok kültür binasını buraya yerleştirmiştir.
- Weimar ve Genova (Via Garibaldi, Via Gramsci, Via Cairoli) gibi bazı kentler tarihi merkezlerini yenileyerek kültür mahallelerini buraya yerleştirmişlerdir.
- Selanik ve Porto kent merkezinde yolların yerini değiştirmek, çöküntü alanlarını geliştirmek, meydan ve binaları yeniden şekillendirmek gibi önemli dönüşüm projelerine girişmiştir.

Birçok proje kentin konut altyapısına da hizmet eder.

- Kopenhag Ballerup bölgesinde konutla ilgili önemli bir tasarım ve inşaa programına işbirliği etmiştir.
- Graz kent genelinde konutlardaki sıhhi tesisatın iyileştirilmesiyle ilgili düzenlemelerde bulunmuştur.

Neredeyse tüm kentler tarihi binaları yenilemiştir. En sık rastlanılan durum, miras alanlarının veya korunan binaların müze, galeri, kütüphane ve gösteri sanatı mekanlarına dönüştürülmesidir.

- Bologna – Sala Borsa Kütüphanesi
- Prag – Müler Villa'nın yenilenmesi
- Avignon – Palais du Pape'in restorasyonu
- Genova – Rolli sarayları
- Lille – Hospice Comtesse

Tarihi binaları dönüştürmenin yanı sıra birçok kentte yeni sanat mekanları ve kültür merkezlerinin yaratıldığı görülmektedir.

- Avignon – Yvon Lambert Çağdaş Sanat Müzesi

- Genova – Galata Deniz ve Denizcilik Müzesi
- Graz – Helmut-List Halle Konser Salonu ve Çocuk Müzesi
- Porto – Animasyon Evi
- Lüksemburg – Casino Luxembourg Çağdaş Sanat Forumu

Birçok kent yeni kültürel altyapılarının yerlerini belirlerken belli politikalar doğrultusunda hareket etmiştir.

- Stokholm'deki Tensta Konshall kent çeperindeki görsel sanatları geliştirme girişimidir.
- Selanik konut programını komşu belediyelere, mirasın korunmasını ise bölge bütününe yaymıştır.
- Kopenhag kent merkezi dışında, birçok civar belediye ve ilçede projelere yatırım yapmıştır.
- Lille bölge ve ülke sınırları dışına (Belçika) yayılan bir alanda Çılgınlık Evleri yaratmıştır. Bu 12 binanın tümü eski sanayi yapılarından veya anıtlardan dönüştürülerek yaratılmıştır.

AKB'ler tarafından hızlandırılan çoğu ana proje -gerek yeni binalar, gerek yenilenen mevcut yapılar- önemli mimari değere sahiptir.

Yeni binaların sayısı dönüştürülen eski yapılara oranla az olmasına rağmen ünlü mimarlar tarafından tasarlanan simgesel binalardır.

- Santiago de Compostela: Çağdaş Sanat Müzesi (Alvaro Siza)
- Porto: Casa da Musica (Rem Koolhaas)
- Bruges: Burg Meydanı'na yerleştirilen pavyon (Toyo Ito)
- Concertgebouw (Paul Robbrecht, Hilde Daen)
- Graz: Kunsthau (Peter Cook ve Colin Fournier ve Mur üzerindeki Ada (Vito Acconci)
- Genova: Biosfer (Renzo Piano)

Toplumsal boyut:

AKB kültür programı, kültürün tanımını genişleterek yüksek ile popüler kültür arasındaki kopukluğu birleştirmede köprü görevi görmüştür. Topluluk gelişimi ve kültüre katılımı sağlama AKB kültürel programlarının bir parçasıdır.

Sanayi sonrası yeniden yapılanma ve küreselleşmenin yarattığı sosyoekonomik sorunlar kendini Avrupa ülkelerinde de hissettirdiğinden, kültürel programlar bunların yarattığı sorunları hafifletmede kullanılmaktadır.

Birçok AKB asıl kent kültürünün dışında farklı toplumsal gruplar için kültürel fırsatlar yaratan projeler oluşturmuştur.

Deneyim aktarımı:

Palmer'a (2004) göre kentler kültürel varlıklardır. AKB'lerin kültürel yıla yaklaşımında kendi tarihilerini referans noktası olarak kullanarak, geçmişlerine dayanan bir kültür mirası inşa etmekten başka seçenekleri yoktur. Ders alınmanın kendisi bile güçlü bir miras olabilir. Belki de ilk dönemki AKK/AKB'lerinden kopyalanacak en anlamlı şema "deneyim"dir.

Raporda en sık yararlanılan deneyimler Glasgow 1990, Antwerp 1993, Kopenhag 1996 ve Stokholm 1998 olarak belirlenmiştir.

Glasgow kültür yılını kentsel dönüşüm için etkin olarak kullanan ve deneyimini yayınlara döken ilk kent olduğundan birçok AKB adayının başvuru kaynağı olmuştur. Antwerp geniş bir kitleye hitap eden kapsayıcı bir kültür programı hazırlamasıyla fark yaratmıştır. Rotterdam'ın kültür başkenti programına aday olmasında da ilham kaynağı olmuştur. Kopenhag, kraliyet donanma tersanesinin büyük bir bölümünü yeni kültür binalarına tahsis etmiş sürdürülebilir bir başarı örneği sunmaktadır. Stokholm ise, bölgesel benzerlikler dolayısıyla özellikle İskandinav kentlerinin örnek aldığı bir erken dönem AKK'sidir.

Kültürel programla ilgili olarak en sık dile getirilen sorunlar:

- Programda çok fazla sayıda projenin yer alması
- Yerel organizatörler ve sanatçılarla, kültür kurumlarıyla ilişki kurmadaki sorunlar
- Mali problemler

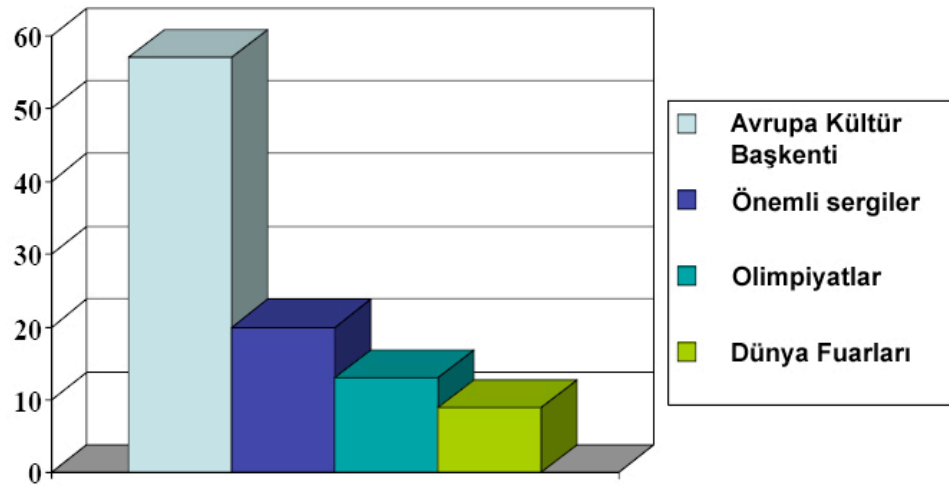
- Hizmet edilecek / hoşnut kılınacak çok sayıda grubun olması
- Projelerin niteliğinin değişken olması
- Yetersiz planlama süresi
- Programın kapsamının çok geniş olması
- Yönetim sorunları
- Zaman içinde sürdürülebilir olmayan projeler
- Siyasiler ve ekonomik çıkar gruplarının program seçimine etkisi

Palmer/ Rae Associates'in anketine katılanlar tarafından verilen öneriler:

- Daha az sayıda projenin seçilmesi
- Amaçların, hedeflerin ve temaların açıkça tanımlanarak bunlara uyulması
- Popüler olaylarla daha küçük niş izleyici inisiyatifleri arasındaki dengenin kurulması
- Kente uygun program seçilmesi
- Kültür yılı sonrası ne yapılacağının önceden düşünülmesi
- Seçimlerde bulunmaktan çekinilmemesi
- İhtiyaçların ve fizibilitenin doğru değerlendirilmesi
- Gerçekçi zamanlama
- Yeterli kaynak
- Sürdürülebilirlik

Bölüm Değerlendirmesi:

Benzeri görülmemiş fırsatlar sunan bir ölçekte gerçekleştirilen AKB programı kentin değişmesinde katalizör rolü oynayan güçlü bir kültürel gelişim aracıdır (Tablo 4.6).

şekil 4.3: Kültürel etkinliklerin kente etkisi (Kaynak: Palmer ve Rae, 2004)

Yukarıdaki grafikte, Palmer anketine verilen cevaplara göre kente en çok etki kültürel etkinliklerin sıralaması görülmektedir. Anket AKB'nin değerlendirilmesi için yapılmıştır ve bu nedenler ankete katılanların ilk aklına gelen kültürel etkinliğin AKB olması buna bağlanabilir. Ancak yine de büyük olaylar arasında bir değerlendirmede bulunmamıza yardımcı olmaktadır. Görülmektedir ki AKB olumlu yankı uyandıran bir etkinlik olarak kabul görmüştür.

AKB'nin kente en önemli getirisi başka türlü sağlanamayacak düzeyde mali yardımın kente ayrılmasıdır. Burada ise asıl kaynak kentin kendi kamusal fonlarıdır.

Potansiyel ve fırsatlarla dolu olmasına rağmen AKB'ler çoğunlukla kendileri için oluşturdukları hedefleri karşılayamamıştır. Kentlerin beklentilerini daha kesin bir şekilde formüle etmeleri gerekmektedir.

Yeterli fon sağlansa bile yeni yapıların sürdürülebilir olması için kentte yeterli izleyici kitlesinin varlığı önemlidir. Kentin kapasitesini aşacak yapılanmalar atıl kalmaya mahkumdur.

Çok sayıda ve büyük ölçekli projeler girişilerek, bunların kültür yılına kadar kısa bir sürede tamamlanmak istenmesi, inşaatta kusurlara ve yüksek maliyete sebep olmasının yanı sıra, kültür yılında kentin bir şantiye görünümüne sokmaktadır.

Projelerin kültür yılı sonrasında da devam ettirildiği durumlarda ise kente yapılacak yatırımların sürdürülebilirliği sağlanmaktadır. Tabi bunun için yerel yönetimlerin politikalarının da destekleyici ve sürdürülebilir olması gerekmektedir.

Öte yandan, kültür inisiyatifleri ve kentsel gelişimin diğer aktörleriyle bütünleştiği durumda, yani katılımın daha geniş çevrelerle sağlandığı takdirde, AKB inisiyatifleri daha sürdürülebilir olmaktadır.

4.3 Kentsel Altyapı Projeleri

Bir önceki bölümdeki kentsel altyapı projeleri genel değerlendirmenin mekansal boyut başlığı altında ayrıntılı şekilde değerlendirilmiştir. Bu bölümde başlangıcından günümüze tüm AKK/AKB’lerde gerçekleştirilen kentsel altyapı çalışmaları derlenmektedir.

Atina 1985:

Atina çevresindeki belediyelerdeki bir dizi kültür binasının Yunan Bakanlığı’nın desteğiyle restorasyonu gerçekleştirilmiştir. Doğu Belediyeleri Tiyatrosu buna bir örnektir ve Yunanistan’da “kültürel desantralizasyon” a yaklaşım bakımından önemli bir başlangıç noktası oluşturmuştur. Ayrıca belediyelerde kültür politikaları oluşturulması için de yol açmıştır.

En önemli altyapı çalışmaları:

- Limandaki yeni sergi salonu (O.L.P)
- Ulusal Arkeoloji Müzesi’nin 5 odasının yenilenmesi ve modernleştirilmesi
- Kyrenia Tersanesi’nin yenilenmesi
- Atina’daki bazı tiyatroların restorasyonu

Floransa 1986:

1986 süresince devam eden sergiler, bağışta bulunanları ve banka kurumlarını çekerek mali destek sağlamış ve böylece yüzlerce sanat eserinin temizlenmesini ve restorasyonunu hızlandırmıştır.

En önemli altyapı çalışmaları:

- Piazza della Signoria’nın restorasyonu ve arkeolojik kalıntıların müzeye nakli
- Uffizi Galerisi’nin Vasari kanadındaki sergi mekanının tamamlanması
- Gümüş Müze (*Silver Museum*)’de duvar dokumaları odasının açılması
- Bargello’da bir sergi mekanının yaratılması

- San Pierino'nun yerinin değiştirilmesi

Amsterdam 1987:

Çok az sayıda uzun vadeli pozitif etki sağlanmıştır. Bunun en önemli sebebi AKK için Kültür Bakanlığı'nın belediyeye danışmadan başvurmuş olması, dolayısıyla yerel yönetim projeyi yeterince sahiplenmemiş olmasıdır. Kültür programı üç STK tarafından ortaklaşa düzenlenmiştir. Öte yandan etkinlik başarısız bir olimpiyat adaylığı girişiminden sonra, tam da kültüre ayrılan bütçenin azaltılması kararı alındığı bir döneme denk gelmesinden dolayı kültür yılından yeterli faydayı sağlayamamıştır.

Berlin 1988:

Kentin kültüre mali kaynak sağlamada zorluk çekmesi altyapı çalışması eksikliğinin en belirgin sebebidir. Ancak programın diğer örneklerden farklı ve ilgi çekici bir yaklaşımı vardır. Amaç bir festival yaratmaktansa, kültür yılını çalıştay (*werkstatt*) yaklaşımıyla sanatçılar ve profesyoneller için bir buluşma yeri haline getirerek, farklı ülkelerin kültürel kimliklerini ve birbirlerini nasıl etkilediklerini sorgulamaya çalışılmıştır. Programın asıl odaklandığı alan sosyal ve toplumsal hedeflerle ilişkilidir.

Paris 1989:

Kentin Avrupa'nın sürekli bir kültür başkenti olarak işlediği iddia edilerek kentin mevcut kültürel ve sanatsal ilişkilerinin niteliği vurgulanmıştır.

Glasgow 1990:

Glasgow büyük olayları iyi şekilde değerlendiren kentlerdendir. Sürdürülebilirlik sağlamış olan en anlamlı uzun vadeli etki, Glasgow'un imajının şiddetli sanayi sonrası kentinden, yaratıcı kültürel ve rekreasyonel merkez haline etkileyici şekildeki dönüşümüdür. Kültür yılının 14 yıldır değişmeden devam eden bu yeni imajdaki dönüştürücü gücü yadsınamaz, çünkü kentin önceleri böyle pozitif bir imajı yoktu. Glasgow, şu anda İngiltere'nin en canlı kentlerinden biri haline gelmiş durumdadır.

En önemli altyapı çalışmaları:

- Yeni avant-garde kültürel etkinlik mekanlarının açılması:

The Tramway: eski tramvay deposu ve atölyesi

The Arches: çağdaş görsel sanatlar ve sahne sanatları mekanı

- MacLellan Galerileri'nin yenilenmesi
- Kraliyet Konser Salonu'nun inşası
- C.R. Mackintosh tasarımı İskoçya Sokak Okulu'nun (Scotland Street School) restorasyonu
- Kent merkezindeki kamusal alanların güzelleştirilmesi (*beautification*)

Dublin 1991:

Kentin gelişim alanlarında meydana gelen “*gentrification*”dan kaynaklanan sorunlar dile getirildi.

En önemli altyapı çalışmaları:

- İrlanda Modern Sanat Müzesi
- Dublin Yazarlar Müzesi

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Temple Bar bölgesinin gelişimi kalıcı etkideki projeler arasındadır. Proje, kültür ve çevrenin Avrupa'nın çevre kentlerinde ekonomik ve sosyal gençleşme (*rejuvenation*) sağlanması amacıyla bir nevi pilot proje olarak kullanıldı.

Madrid 1992:

Madrid'in kendi yaratıcı geleneğini yeniden keşfedilmesinin ve yansıtılmasının arandığı bir program oluşturuldu. Ekstra etkinlikler içeren bu programla kentteki mevcut kurumların çalışmalarının tamamlanmasına ve aralarında işbirliğinde bulunmalarına yardımcı olundu. Bu yaklaşımla kent, yeni altyapı çalışmalarına ihtiyacı olmadığını ve zaten birinci sınıf bir Avrupa kenti olduğunu kanıtlamaya çalıştı.

Antwerp 1993:

Antwerp programında özellikle kent kültürünün pazarlanmasına (*city-culture marketing*) odaklandı. Turizm Kurulu, kenti Avrupa'nın önemli bir kültürel etkinlik merkezi olarak yeniden konumlandırmak için kültürel gelişime, sosyo-sanatsal projelere, mimariye, tasarım ve geniş ölçekli kültürel etkinliklere özel ilgi gösterdi. Tüm bu teşebbüslere rağmen genele bakıldığında 1993'te geliştirilen birçok projenin sürdürülebilir olmadığı sonucuna varılabilir. Kalıcılık sağlayamadaki en büyük

sebepler kültürel sektör bünyesindeki çatışmalar, belediye ve girişim grubu arasındaki anlaşmazlıklar ve etkinliğin sahiplenilememesi sorunudur. Bu sorunlar sponsorların desteklerini çekmelerine de neden olmuştur.

En önemli altyapı çalışmaları:

1995'ten beri kültürel altyapıya yatırım artmıştır. Öte yandan, diğer altyapı türlerine de artan şekilde yatırım yapılmaktadır.

Kamusal alanların mimari nitelik bakımından uluslararası standartta yeniden tasarlanması

- Ana bir trafik zonunun oluşturulması
- Bankaların, dükkanların ve önemli nirengilerin (Grand Bazaar, KB Kulesi vb) restorasyonu
- Çağdaş Sanat Müzesi'nin genişletilmesi
- St. Augustinus'un konser mekanına dönüşümü

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Merkez Tren İstasyonu'nun, Bourla Tiyatrosu'nun ve "Our Lady" Katedrali'nin restorasyonu

Lizbon 1994:

Altyapının geliştirilmesi Lizbon 1994 stratejisinin ana ögesidir. Programda yoğun bir restorasyon ve yenileme listesi yer almaktadır.

- Coliseum
- Eski sanatlar (*ancient art*) Müzesi, Çini Müzesi, Antropoloji Müzesi, Chiado Müzesi ve Arkeoloji Müzesi'nde yenileme ve restorasyon çalışmaları
- Yeni Tiyatro ve Müzik Müzeleri, görsel sanatla ilgili etkinlik mekanları (CCB, Culturgest gibi)
- Tivoli Sineması'nın yenilenmesi

Lüksemburg 1995:

Birçok proje 1995'te tamamlanmıştı ve böylece kente hareket kazandırılmış oldu. Ancak bunlar zaten daha önceden planlanmış projelerdi ve sadece AKK için yapılmadı.

Ana projeler: Kamusal alanın, aydınlatma ve işaret levhalarının iyileştirilmesi; yeni kültür binalarının inşası ve restorasyon çalışmaları

En önemli altyapı çalışmaları:

- Casino Luxembourg Çağdaş Sanat Forumu
- Neumünster Manastırı'nın dönüşümü
- Modern Sanat Müzesi
- Kent kalesi ve Wenzel bölgesi Müzesi
- Dükler Sarayı'nın yeniden açılması
- Zeltstad Geçici Oditoryumu'nun müzik programı için kente yerleştirilmesi

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Wenzel kültür güzergahı ve Kale Müzesi

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Eski mahalle ve surlar Aralık 1994'ten beri UNESCO dünya mirası listesindedir.

Kopenhag 1996:

Program, çok yoğun bir altyapı gelişimi içermektedir. Royal School of Architecture için yeni mekanların yaratılması, yeni bir "Mimarlık Merkezi" açılması ve kent bütünündeki restorasyon çalışmaları Danimarka mimarisine ilginin yeniden artmasına yardımcı olmuştur. Yoğun inşaat ve yenileme çalışmaları, örneğin eski tersane alanının dönüşümü, kent merkezinde kalıcı bir farklılık yaratmıştır.

En önemli altyapı projeleri:

- Holmen Tersane Bölgesi'nin dönüşümü: 4 okul, Ulusal Film Merkezi, Mimarlık Merkezi ve Ulusal Kütüphane (Black Diamond)
- Holmen'deki kullanılmayan torpido atölyelerinin yerine 1996'da bir tiyatro yapılması
- Arken Modern Sanat Müzesi
- Ballerup'ta yeni bir yerleşim biriminin tasarlanması ve inşası
- Opera Merkezi
- Vega Konser Salonu (rock ve caz müzik için)

- 19. yüzyıldan kalma bir hayvan pazarının sergi mekanına dönüştürülmesi
- Eski elektrik santrali “Turbinehallen”in yeni bir gösteri merkezine dönüştürülmesi
- Frederiksborg Şatosu’ndaki barok bahçelerin restorasyonu
- 13. yüzyıldan kalma bir manastırın kültür merkezine dönüşümü
- Belediye Meydanı’nın düzenlenmesi ve kent merkezinde yeni bir park yapılması
- 16 ekolojik merkezin açılması

Selanik 1997:

Kıyı şeridi için uluslararası bir mimari tasarım yarışmasının yanı sıra kentin diğer bölgeleri için de 5 “Pan-Helenik” mimarlık yarışması düzenlenmiştir.

İnşa programı Selanik 97’nin ana odağıdır. 310 projelik bir program tasarlanmıştır.

232,6 milyon Avro gibi ciddi bir harcama yapılan program, Selanik çevresindeki 13 belediye tarafından paylaşılmıştır. Ulaşım ve otopark sorunu akılcı planlama yaklaşımıyla yeni altyapı çalışmaları kapsamında büyük ölçüde çözülmüştür.

En önemli altyapı projeleri:

- 5 tiyatronun yenilenmesi ve 8 yeni tiyatro yapılması
- Mevcut kültür kurumlara yeni mekanlar tahsis edilmesi
- Liman bölgesindeki 5 antreponun yenilenmesi ve kültürel amaçlı (müzik, tiyatro, sergiler) kullanımı
- 15 civarı belediye kültür merkezinin tamamlanması
- Mülteciler, folklor, tarih öncesi antikiteler, Musevi tarihi, su ve çağdaş sanat ile ilgili bir dizi yeni müzenin açılması
- Kentsel yeniden modelleme – kent merkezinin kıyı şeridine doğru genişletilmesi, ana caddelerin ve meydanların yenilenmesi, yayalaştırma, parklar ve mezarlıklarla ilgili çalışmalar.
- Tren garı ve havaalanında yenileme çalışmaları

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Kent merkezinin her iki yanına uzanan sahil şeridi (eski Liman Yönetimi ve Donanma Kampı); Dendropotamou Sokağı ve Megas Alexandros Kışlası; Terpsithea Mahallesi ve Akriton Sokağı'ndaki tütün depolarının dönüşümü; Pavlos Melas Kışlası; Strebeniotis Kışlası - Bizans Kalesi arasındaki bölge.

Stokholm 1998:

Sürdürülebilirliğin ve uzun süreli etkinin sağlanmasında en büyük engel siyasi kesimin kültür sektörüne destek sağlamaya devam etmesindeki isteksizlik olmuştur. Ancak etkinlik mekanların ve kamusal alanların yeni kullanımlarıyla önemli bir miras edinilmiş oldu. (ör. Deniz ve Tarih Müzeleri'nde kalıcı sergi mekanları oluşturuldu). Stokholm'un tasarımıyla ilgili duruşu güçlendirilmiş oldu. Kent bir tasarım ve mimari platformu olarak görülmeye başlandı. 2005 yılı İsveç'te "Tasarım Yılı" olarak kutlandı. Az sayıdaki altyapı projelerinden biri olan "Tensta Konsthall" sanat galerisi 1998'de kentin bir banliyösünde açıldı. Ancak bugün gerek mali kriz gerekse yerel halkın ilgisizliği nedeniyle beklenen başarıya ulaşmış değil.

En önemli altyapı projeleri:

- Kıyıda yer alan bir ambarın sergi mekanına dönüştürülmesi
- Tensta Konsthall
- Heykel Evi'nin yenilenmesi (Bina, Alfred Nobel'e ait ilk fabrikaydı)
- Stokholm Modern Sanat Müzesi

Weimar 1999:

Birçok yeni bina AKB programına resmi bakımdan bağlı olarak inşa edilmiştir, ancak başka fırsatla da yapılabilecek olan bu kültür projelerin AKB'ye bağlı olup olmadığı kolay ayırt edilememektedir.

Weimar'da 1995-1999 arasında altyapı çalışmalarına 400 milyon Avro'dan fazla harcama yapılmıştır. Yatırımın büyük kısmı kent merkezi ve kültür mekanlarına odaklandığından kentin diğer bölgeleri ve diğer sektörler yeterli faydayı sağlayamamışlardır. 1999'da açılan Neue Modern Sanat Müzesi takip eden yıllarda yeterli ilgiyi bulamadı ve etkili biçimde kullanılamamıştır. Kent bugün özellikle, 4 ve 5 yıldızlı otel fazlasından ve dolayısıyla bunların yeterince dolmamasından yakınmaktadır.

En önemli altyapı projeleri:

- Yeni yapılar: Kongre sarayı, gençlik merkezi, caddeler ve meydanlar, kent arşivi, park gibi yapıları içeren inşaat çalışmaları 93 milyon Avro tuttu.
- Yenileme çalışmaları: Weimar Klasik miras alanları, istasyon, üniversite, hastane, yani müze, Alman Ulusal Tiyatrosu'nun yenilenmesi toplam 318 milyon Avro tuttu.

Özellikle mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Eski bir Gestapo karargâhı olan kent arşivi binasının yenilenmesi

Avignon 2000:

En önemli altyapı projesi, eski bir malikânenin Yvon Lambert koleksiyonunu içeren bir çağdaş sanat merkezine dönüşmesi olmuştur.

Önceleri meşhur Avignon Köprüsü'nü yenileyerek, Barhelasse Adası'na yeniden bağlamakla ilgili bir proje söz konusu olmuştur. Ancak köprünün kentin en önemli simgelerinden biri olması nedeniyle tartışmalar yaşanmış ve projeden vazgeçilmiştir.

2001'de Paris'i 2 saat 40 dakikada Avignon'a bağlayan hızlı tren istasyonu açılmıştır.

En önemli altyapı projeleri:

- Yvon Lambert Çağdaş Sanat Müzesi
- Papalar Sarayı'nın bazı bölümlerinin restorasyonu
- Barthelasse adasının gelişimi

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Barthelasse adasının gelişimi;

Saint Bénézet Köprüsü çevresindeki kamusal alanın iyileştirilmesi; tarihi binaların yenilenmesi

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Barthelasse Adası'ndaki yürüyüş yolu

Bergen 2000:

Altyapı, Kültür Kenti'nin hedeflerinden biri olmadığından 1990'larda geliştirilen binalardan faydalanılmaya çalışılmıştır. Yine de bunlardan bazıları (yeni sanat müzesi gibi) AKK düşünülerek inşa edilmiştir. Kıyı Kültür Merkezi gibi kültürel

yılla doğrudan ilgili birçok proje mevcuttur. Bergen'deki kentsel düzenlemeler kısa vadeli ve uzun vadeli olmak üzere iki başlıkta sınıflandırılabilir:

Kısa vadeli düzenlemeler: kıyıdaki kültür sektörünün yeniden organizasyonu

Uzun vadeli düzenlemeler: Bergen Elektronik Sanat Merkezi, Norveç Balıkçılık Müzesi'nin yeni mekanı

En önemli altyapı projeleri:

- Uluslararası Bergen Tiyatrosu'nun yenilenmesi
- Bergen Sanat Müzesi için 6000 m²'lik yeni bir binanın yapılması
- Kıyı Kültürü Merkezi (*Coastal Culture Centre*, 5000m²)

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Eski ticaret binalarının içinde yapılan Kıyı Kültürü Merkezi

Bologna 2000:

Kent yönetimi ile Sanat ve Kültür İşleri Bakanlığı arasında yapılan bir anlaşmayla Bologna 2000 birçok eski binayı yenileme ve kentin kültürel altyapısını geliştirme yolunu seçmiştir. Bakanlık altyapı projelerine 7,7 milyon Avro yardımda bulunurken, projelere destek sağlamak için yirmi yıl süreyle her yıl yaklaşık 1 milyon Avro destek sağlama sözü vermiştir. Bugün kültür yılından geriye kalan en görünür miras Sala Borsa, Kral Enzo Sarayı ve Salara Görsel Sanatlar Merkezi gibi popüler altyapı projeleridir.

En önemli altyapı projeleri:

- Sala Borsa Kütüphanesi
- Santa Cristina Manastırı
- Kral Enzo Sarayı
- Salara Görsel Sanatlar Merkezi (eski tütün fabrikası)
- Sanguinetti Sarayı

Özellikle mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Santa Cristina Manastırı ve Kral Enzo Sarayı

Brüksel 2000:

Brüksel 2000 kapsamında hiçbir büyük proje başlatılmamasına rağmen etkinlik, birçok altyapı projesini harekete geçirerek hızlandırmıştır.

“Mont des Arts” bölgesinin dönüşümü ve gelişimi, daha önce hiç birlikte çalışmamış olan birçok kültür kurumunun bir arada çalışmasını sağlaması nedeniyle, belki de en anlamlı proje olarak gözükmektedir. İşbirliği bugün de Mont des Arts Derneği kapsamında devam etmektedir.

En önemli altyapı projeleri:

- Kentin “Mont des Arts” (*Sanat Tepesi*) bölgesinin yeniden planlanması
- Müzik Enstrümanları Müzesi’nin 10 yıllık bir ertelemeden sonra açılması
- Albertine Bahçesi’nin restorasyonu
- Büyük Saray’ın içinin ve çevresinde kentsel iyileştirme çalışmaları
- Place Royale altındaki arkeolojik sitin açılması
- Palais des Beaux-Arts’ın (Güzel Sanatlar Sarayı) yenilenmesi
- Vanderborght binasının yenilenerek Brüksel 2000 Merkezi’ne ve uzun vadede Sanat Merkezi’ne dönüştürülmesi

Özellikle mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Mont des Arts; Flagey Binası’nın (eski art-déco radyo binası) yenilenmesi; Vanderborght binasının yenilenmesi

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Mont des Arts bölgesinin ve Flagey Meydanı çevresinin sanat mahallesi olarak yeniden canlandırılması

Krakov 2000:

Krakov 2000’in en çok eleştirilen yönü, yenileme projelerine odaklanıp, kent için özellikle konser salonu gibi, herhangi bir yeni kültürel altyapı yaratılmamış olmasıdır.

En önemli altyapı projeleri:

- Kültürel Bilgi Merkezi’nin,
- Villa Decius Saray ve Park Kompleksi’nin

- İnşaat Mühendisliği Müzesi (Eski tramvay deposu)'nin ve
- Şehir surlarının bir bölümünün yenilenmesi

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Yukarıdaki tüm projeler bu kapsamda yer alıyor.

Helsinki 2000:

Helsinki 2000 altyapı çalışmalarının kendi AKB programları için bir öncelik olmadığı konusunda özellikle karar almıştır. Sauna yenileme projesi az sayıdaki büyük projeden biridir. Yine de hem kentin 450. yıldönümüne, hem de 1999'da AB'ye başkanlık edilmesine bağlı olarak bir dizi altyapı çalışmasında bulunulmuştur. İki de 1998'de açılan Kiasma Modern Sanat Müzesi ve Tenis Sarayı Müzesi gibi kültürel altyapı projeleri kültür yılından az bir süre önce tamamlandığından henüz yeni sayılmaktadır. Yine de bir kesim bu yaklaşım nedeniyle geriye, kültür yılını hatırlatacak somut bir simge, fiziksel bir miras kalmasını eleştirmiştir.

En önemli altyapı projeleri:

- Helsinki'nin odunla ısınan son halk saunası olan Kotiharju Saunası'nın yenilenmesi
- Parkların ışıklandırılması, kente giden yollar boyunca görsel sanat projeleri
- Helsinki 2000'de kentin 450. yılını kutladığından kentin bazı kamu alanları restore edildi.

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Kotiharju Saunası

Prag 2000:

Bazı kültür mekanları 2000'de açılmış olmalarına rağmen, birçok yıldır sıradadır ve AKB'den esinlenilerek gerçekleştirilmemiştir. Geriye kalan en büyük miras 2000 yılında açılan müzeler, müzelere yerleştirilen kalıcı sergiler ve mimari restorasyon çalışmaları olmuştur. Özetle, kültür yılının kültürü siyasi ajandada daha yukarılara taşıdığı söylenemez.

En önemli altyapı projeleri:

- Prague Automuseum projesi (fikir 1957'ye dayanıyor)
- Popüler Müzik Müzesi ve Arşivi de 2000'de açıldı.

- Astronomi Kulesi; Clementinum'un Barok Salonu; Müller Villası ve Hvezda Yaz Evi önemli yenilme projeleri arasında yer alıyordu.
- Mala Strana bahçeleri yeniden inşa edildi
- Vitkov Anıtı'nın ve çevresindeki parkın kullanımıyla ilgili açık bir mimarlık yarışması düzenlendi.
- Ayrıca Columbia Üniversitesi (ABD) Mimarlık ve Şehir-Bölge Planlama Bölümü öğrencileri "Açık Kent – Güneybatı Kenti" adlı mimari proje kapsamında Prag 13 bölgesiyle ilgili incelemelerini ve gelecek öngörülerini "yüksek katlı bir uydu yerleşimin yapımının insanileşmesi ve tamamlanması" başlığıyla sundular.

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri:

- Prag'daki kültürel anıtlar için yeni yönlendirme levhaları yerleştirildi.
- Yukarıda belirtilen yapıların yenilenmesi gerçekleştirildi.

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Jizni Mesto 2000 Bölgesi (yüksek katlı yerleşim bölgesini içeren kentsel dönüşüm projesi)

Reykjavik 2000:

Reykjavik 2000 özellikle büyük projelere öncelik vermeme kararını almıştır. Yine de, "Liman Evi"nde yer alan yeni Sanat Müzesi ve "Kültür Evi" gibi 2000'de biten bazı altyapı projeleri mevcuttur. kentin kültürel altyapısını geliştirmek için bir fırsat olan bu yılda, Krakov 2000'deki gibi, yeni bir konser salonu projesi geliştirilmemiş olması eleştirilmiştir.

En önemli altyapı projeleri:

Aşağıdaki projeler kültürel yıl dolayısıyla başlatılmadı, ancak bu sayede hız kazandı ve 2000'de açılmıştır.

- Eski Ulusal Kütüphane ve Arşiv binası, bugün İzlanda kültürü ve tarihiyle ilgili çok sayıda sergiye ev sahipliği yapan "Kültür Evi" olarak yeniden açıldı.
- Reykjavik Sanat Müzesi yenilenen "Liman Evi"nde yeni bir müze açtı.
- Reykjavik Kent Kütüphanesi'ni, Reykjavik Müzesi'ni, Reykjavik Fotoğrafçılık Müzesi'ni ve Reykjavik Belediye Arşivleri'ni içeren bina Nisan 2000'de açıldı.

Özellikle mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Kültür Evi ve Liman Evi

Santiago de Compostela 2000:

Kente belirli dönemlerde hac ziyareti gerçekleştirilmesi nedeniyle kamu idaresi kent merkezine 1990’larda önemli yatırımlarda bulunmuştur. Tarihi binaların yenilenmesi, yayalaştırma ve sokakların temizlenmesi için fonlar sağlanmıştır. Ano Santo (Kutsal Yıl) hac turizmi sayesinde bu tarihi merkez Galicia bölgesinde güçlü turist merkezi haline gelmiştir. Öte yandan kentte Alvaro Siza’nın tasarladığı  ağdaş Sanat Müzesi, geniş bir konser salonu ve konferans merkezi gibi birçok yüksek profilli modern bina da yapılmıştır. Bu nedenle yeniden bir kültürel altyapı programına talep olmamıştır. Yılın en elle tutulur getirisi manastır bahçeleri ve nehir kıyısı gibi alanlarda yeşil alanların yenilenmesi çalışmaları olmuştur. Mali olanaksızlık nedeniyle kent merkezine yakın açık alanların otoparka dönüştürülmesi projesinden vazgeçilmiştir.

En önemli altyapı projeleri:

- Kentteki yeşil alanların yenilenmesi
- Turist araçları için otopark alanları yaratılması

Porto 2001:

Porto 2001’in dört ana hedefinden ikisi altyapının geliştirilmesiyle ilgilidir (kültürel altyapıya yatırım, kentsel ve çevresel dönüşüm) ve bütçenin %60’nı oluşturmaktadır.

Bayındırlık hizmetleri mevcut zaman ve bütçe için fazla kapsamlı olması nedeniyle fazla gerektiğinden fazla iddialı bulunmuştur. Altyapı  alışmaları zamanında bitirilemediğinden kültürel mekanlara erişim inşaatlar sebebiyle engellenmiştir. 2005’te açılması  ng r len Casa da Musica başlangıç bütçesini   e katlaması nedeniyle basının eleştirilerine maruz kalmıştır.

En önemli altyapı projeleri:

- Rem Koolhaas tarafından tasarlanan, 24.000 m²’lik yeni bir müzik mekanı (konser salonları, stüdyolar ve diğer donatılar) olan Casa da Musica’nın yapımı. Kültür yılının simgesi olmasına rağmen ancak 2005’te açılması  ng r ld .

- Soares dos Reis Ulusal Müzesi'nin (Temmuz 2001'de yeniden açıldı), Carlos Alberto Ulusal Tiyatrosu'nun, Almeida Garrett de Vitoria Kütüphanesi'nin restorasyonu; Coliseum'un yenilenmesi (Ekim 2000'de yeniden açıldı); Ulusal Porto Orkestrası'na ev sahipliği yapan S. Bento da Vitoria Manastırı'nın yenilenmesi; Eski kent hapishanenin yeniden geliştirilerek Portekiz Fotoğrafçılık Merkezi'ne dönüştürülmesi (Kasım 2001'de açıldı) ve Animasyon Evi'nin yaratılması
- Kent merkezindeki “Baixa Portuense” bölgesinin yeniden gelişimi; Kent Parkı dahil olmak üzere kamusal alanın ve yeşil alanların dönüşümü; yeni yollar ve otopark alanlarıyla kent içinde hareketliliğin ve erişimin iyileştirilmesi (yaklaşık 35 yol ve meydan yeniden geliştirildi)

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Eski kent hapishanenin yeniden geliştirilerek Portekiz Fotoğrafçılık Merkezi'ne dönüştürülmesi; kentsel mirasla ilgili çok sayıda binanın restorasyonu

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Kent merkezindeki “Baixa Portuense” bölgesinin, ticareti güçlendirmek, yeni bir genç nüfusu çekmek ve güvenlikle imajın geliştirilmesi amacıyla, dönüştürülmesi

Rotterdam 2001:

Rotterdam, Amsterdam'ın karşısında bir “ikinci kent sendromu” sergilemektedir. Rotterdamlılar sıklıkla kentlerini kültürel ve turistik merkez olarak başkentle karşılaştırmaktadırlar.

Rotterdam II. Dünya Savaşı'nda ağır hasar gördüğünden 1990'larda kente kültürel ve diğer altyapılar alanında ciddi yatırım yapılmıştır. Bu nedenle kültürel altyapı konusu kültür yılı için bir öncelik teşkil etmemiştir. Yine de bir dizi proje hazırlanmıştır: Çocuklar için “Villa Zebra” adında bir kültür merkezinin yaratılması; üç bahçenin planlanması; kamusal alan bakımından bir kaykay parkı ve bir heykel parkının oluşturulması. Öte yandan çevresel konulara ve Archiprix mimarlık yarışmasına da ilgi büyüktür.

En önemli altyapı projeleri:

- Yeni Luxor Tiyatrosu'nun inşası
- Doelen Konser ve Konferans Merkezi ek binası

- Las Palmas Kültür Merkezi'nin yenilenmesi
- Tramvay ve metro sisteminin geliştirilmesi; kent içindeki ve dışındaki trafik yollarının yapımı
- Su projesi (“*waterproject*”) yenilemeleri ve kanalların etrafında sanat projeleri
- Parazit deneysel konut projesi
- De Boompjes kıyı şeridi için sergiler ve tasarımlar

Bruges 2002:

Bruges 2000 Paul Robbrecht ve Hilde Daem tarafından tasarlanan yeni büyük konser salonuyla yakından ilişkilidir. Binanın kendisi bir başarı olarak kabul görmüştür. Yeni binaların yapılmasının yanı sıra Bruges 2002, kent tiyatrosu ve yoksullar evi gibi eski altyapının yenilenmesi için de fırsat oluşturmuştur.

En önemli altyapı projeleri:

- Concertgebouw Konser Salonu
- Merkez meydan olan Burg'da Toyo Ito tarafından modern bir pavyon yapılması
- Coupure'ün üzerine, eski kent civarındaki patikayı tamamlamak için yeni bir yaya köprüsü yapılması
- “Kanaaleiland” turist bölgesinin otopark, yeni bir köprü, konaklama yeri ve diğer donatılarla birlikte yeniden tasarlanması
- Restorasyon programı: Our Lady Kilisesi'nin tepesi, Kent Tiyatrosu, kent kontrol noktası (*gatehouse*), Belediye Binası, Müzik Akademisi, Burg'daki konsey ofisleri, Ortaçağ'a ait hastane koğuşları ve kentteki birçok miras alanı.

Salamanca 2002:

Salamanca AKB unvanı için İspanyol hükümetinin desteğini almada Valencia ve Barselona'yla girdiği rekabetten galip çıkmıştır. Kent, “Kültür Başkenti” programıyla ilgilenmeye başlar başlamaz altyapı iyileştirmesi sürecine girmiştir. Caddelerin, evlerin ve anıtların yenilenmesi, kent merkezinin yayalaştırılması bu programın kapsamında yer alan çalışmalardır. Düzenleyiciler kentin kültürel altyapısını arttırmada beş anahtar projeye odaklanmışlardır. Tüm bu projeler 2000'e gelene dek etap etap tamamlanmıştır.

En önemli altyapı projeleri:

- *Teatro Liceo*'nun yenilenmesi, “Centro de Artes Escénicas”ın inşası
- *Sánchez Paraíso* çok amaçlı oditoryumu (konserler ve spor faaliyetleri için)
- *Centro de Arte de Salamanca* Çağdaş Sanat Müzesi
- *Sala de exposiciones Santo Domingo*, eski manastırın bir kısmının sergi mekanına dönüştürülmesi

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Santo Domingo Sergi Salonu ve Teatro Liceo

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Yeni binalardan bir kısmının etrafına bir kültür zonu yaratılması uzun vadeli planlar arasındadır.

Graz 2003:

Kültür yılı kapsamında gerçekleştirilen Kunsthau, Graz03 Merkezi ve Mur Nehri'ndeki Ada, kentin bu bölgesini yeniden canlandırmış ve daha önceden kullanılmayan nehir kıyısına dikkat çekmiştir.

Lend-Gries bölgesinin yenilenmesi, kentin bu unutulmuş kısmını dönüştürmüştür.

En önemli altyapı projeleri:

- Kunsthau: Peter Cook ve Colin Fournier tarafından tasarlanan bu yeni müze ve çağdaş sanatlar merkezine, bölge sakinleri çağdaş/fütüristik tasarımıyla ilişkili olarak “dost uzaylı” rumuzunu uygun görmüşler.
- Mur Nehri'ndeki Ada: Mimar Vito Acconci tarafından tasarlanan proje, bir deniz kabuğu şeklinde ve bir bar/restoran ile açık hava amfi tiyatrosu içeriyor.
- Graz tren istasyonunun ana salonunun Peter Kogler tarafından yeniden tasarlanması
- Literaturhaus (Edebiyat Evi)
- Kindermuseum (Çocuk Müzesi)
- Stadthalle – Yeni konferans ve toplantı merkezi
- Helmut-List Halle – Yeni konser salonu

Mimari miras ve kent tarihine bağı altyapı projeleri: “Saat Kulesinin Gölgesi” (*Shadow of the Clock Tower*) ve “Mary için Asansör” (Lift to Mary) projelerinin her ikisi de kamusal alanda yer alan sanatsal projelerdir ve Graz’ın tarihi mirasıyla yakından ilişkilidir.

Kunsthau is tarihi bir yapı olan “Eisernes Evi”ni (*Eisernes Haus*) içermektedir.

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Kunsthau ve Ada’nın yer aldığı Lend-Gries bölgesi kentin köhnemiş alanlarıydı. Bugün ise bölge, yeni yeme-içme mekanlarıyla kültürel ve popüler bir alan haline dönüşmüştür. Kunsthau ve Mur Nehri’ndeki Ada nehir kıyısını yeniden canlandırmıştır.

Genova 2004:

Projelerin çoğu, Genova’nın tarihi mirasıyla ve kentin tarihi merkezi ve kıyı şeridi gibi bazı alanlarının dönüştürülmesiyle ilişkilidir. Altyapının geliştirilmesine, yaklaşık 200 milyon Avro harcandı. Mali destek devlet, kent ve bölge yönetimleri, üniversite, liman idaresi, banka fonları ve AB Urban II programıyla sağlanmıştır.

Asıl amaç kente uzun süre kalıcı faydalar sağlanmasıdır. Bu faydalar arasında kent geneline yayılan altyapı iyileştirmeleri, kente olan güven ve gurur duygusunda artış, kültür izleyicisi kitlesinin genişletilmesi ve yurtiçi ile yurtdışından gelen ziyaretçi sayısındaki artış sayılabilir.

En önemli altyapı projeleri:

- Garibaldi Caddesi’nde bir tarihi müze ağının yaratılması ve caddedeki müzelerin restorasyonu
- Tersane bölgesinde (*Darsena*); Deniz ve Gemicilik Müzesi’nin yapımını, Villa Serra’nın restorasyonunun da dahil olduğu Nevri Parkı Müzesi projesi, Polli saraylarının restorasyonu, bazı cadde ve meydanların (Garibaldi, Gramsci, Cairolı caddeleri gibi) yeniden inşasını içeren bir ağın yaratılması

Mimari miras ve kent tarihine bağı altyapı projeleri: Müzelerin restorasyonu

Dönüşüm alanları/bölgeleri: Tersane bölgesi (*Darsena*) ve Garibaldi Caddesi çevresi

Lille 2004:

Altyapı projelerine 70 milyon Avro’nun üzerinde harcama yapılmıştır. Mali destek devlet, yerel yönetimler ve AB’den sağlanmıştır. Çılgınlık Evleri’nin kültür yılından

geriye kalan en görünür miras olduğu söylenebilir. Diğer en önemli kalıcı etki ise bölgenin uluslararası profilinin yenilenmiş bir imaj, ekonomik gelişme ve artan ziyaretçi sayısı ile yükselmiş olmasıdır.

En önemli altyapı projeleri:

- Lille'deki kiliselerin, Comtesse Misafirhanesi'nin, Rihour ve Rameau Sarayları'nın restorasyonu
- Lille Operası'nın tamamen yenilenmesi
- Kentteki geçit ve kaldırımların yenilenmesi
- “Çılgınlık Evleri” (*Maisons Folie*), Deûle Parkı ve Tri Postal binası dahil olmak üzere yeni yerleştirmeler ve kamusal alanlar oluşturuldu. Eski posta sınıflandırma ofisi olan “Tri Postal” binası çok amaçlı bir etkinlik mekanına dönüştürüldü. Bina iki büyük sergi mekanı, küçük sergi alanları, bir café ve bir danışma ofisi içeriyor.

Mimari miras ve kent tarihine bağlı altyapı projeleri: Tarihi binaların restorasyon ve yenilenme projeleri

Dönüşüm alanları/bölgeleri: “Çılgınlık Evleri”nin ve Tri Postal'in bulunduğu bölgeler

Cork 2005:

Ulusal ölçekte yapılan bir yarışma sonucu dört kent arasından seçildi. Rakipleri Galway, Limerick, Waterford idi.

En önemli altyapı projeleri:

- Kültür donatılarının geliştirilmesi
- Kent merkezinin yeniden tasarlanması
- Cork School of Music

Patras 2006:

Kent, 2004 Olimpiyatları'na da ev sahipliği yaptığı için altyapı çalışmalarına ağırlık vermiştir.

En önemli altyapı projeleri:

- 3000 kişilik yeni bir açık hava tiyatrosu

- Yolların iyileştirilmesi
- Peleponnesus'u Yunanistan'ın merkezine bağlayacak bir köprünün yapımı
- Sahilin düzenlenmesi
- Sokakların, meydanların ve yaya alanlarının yeniden tasarlanması

Lüksemburg 2007:

1995 Lüksemburg Avrupa Kültür Kenti'nin başarısının ardından kentteki kurum ve derneklerin zengin çeşitliliğe ve yüksek kaliteye sahip bir program önermesiyle düzenlenen projeler ülkenin kültürel peyzajını oldukça değiştirmiştir.

1995-2007 arasındaki dönemde kültürel donatılara ciddi yatırımlar yapıldığı için yeni dönemde ek kültür binaları için az sayıda öneri gelmiştir.

Kültürel program büyük Lüksemburg bölgesine yayılmaktadır: Lorraine (Fransa); Rhineland-Pfalz ve Saarland (Almanya); Belçika

En önemli altyapı projeleri:

- Grand-Duc Jean Modern Sanat Müzesi MUDAM (Mimar: Ieoh Ming Pei)
- Filarmonik Konser Salonu (Mimar: Christian de Portzamparc)
- Ulusal Edebiyat Merkezi
- Casino Luxembourg Çağdaş Sanat Forumu
- Ulusal Doğa Tarihi Müzesi
- Kulturfabrik Kültür Merkezi
- Neumunster Manastırı Kültür Merkezi
- Grande-Duchesse Joséphine-Charlotte Konser salonu
- CFL Rotunda: Lüksemburg Tren İstasyonu'ndaki "rotunda"nın (daire biçimli kubbeli bina/oda) restorasyonu

Sibiu 2007:

Kentin Lüksemburg'la aynı yıl AKB seçilmesini iki devlet birlikte istemiştir. Sibiu Bölgesi'ne 12. yüzyılda Lüksemburg'dan birçok göçmenin yerleşmesinin bu kararda etkisi vardır.

En önemli altyapı projeleri:

- Kent merkezinde “Maison Luxembourg”un açılması
- Çingene nüfusu arasındaki sanatsal alışverişler

4.4 Kentsel Projeleriyle Dikkat Çeken AKB’ler

Bu bölümde kültür yılını fırsat bilerek gerçekleştirdikleri kentsel projeleri bugün de etkin olarak kullanılmakta olan kent örnekleri sunulmaktadır. Kentlerin seçilmesinde başlıca ölçüt AKB’yi büyük amaçlı kentsel ve bölgesel stratejilerine bağlayan örnekler olmalarıdır. Böylece seçilen yedi kent (Glasgow 1990, Dublin 1991, Kopenhag 1996, Rotterdam 2001, Graz 2003, Genova 2004 ve Lille 2004) üzerinden AKB programının kentlerdeki mekansal yansıması ve kentlerin bu kapsamda geliştirdikleri kendilerine özgü kültür politikaları incelenmiştir.

4.4.1 Glasgow 1990

Amaç: Kentin eski sanayi kentinden, hizmet sektörünü geliştiren kent profiline dönüşen yeni yüzünü göstermek.

Tema: "Sınırlar olmadan sanat" (*Arts without frontiers*)

Bütçe: 54,4 milyon Avro

Kültür Politikaları: Glasgow ulusal bir yarışma sonucu unvanı kazanan ilk AKK’dır. Bilinçli bir şekilde kültür yılını ağırlamayı seçen Glasgow aynı zamanda, 3 yıldan uzun bir hazırlık sürecine sahip olan, bunun yanı sıra ciddi kamusal ve özel destek toplayan ilk kenttir.

Glasgow 1990, AKK’nin kültür eksenli kentsel dönüşüm için bir katalizör potansiyeline sahip olduğunu görebilen ilk örnektir. Kentin imajı tehlikeli sanayi merkezinden, çekici ve yaratıcı bir odağa dönüşürken, rekreasyon ve iş turizmi gelişmiştir.

1960’ların sonu ve 1970’lerin başında çelik, gemi yapımı, demiryolu ve diğer mühendislik etkinliklerinin sona ermesiyle Glasgow ekonomik bir krizin içine girer. Sanayi temeli ciddi bir çöküşe geçer ve işsizlik oranı hızla yükselir.

O dönemden bugüne, Glasgow'un kaderi başarılı bir şekilde tersine döndürülmüş, imajı ve ziyaretçi kenti olarak popülaritesi daha önceki buhranlı imaja tezat olacak şekilde güçlenmiştir.

Kentin dönüşümündeki başarı bir dizi nedene dayandırılabilir:

- II. Dünya Savaşı'nın bitiminde kentin çöküşünü geri çevirmek için, Glasgow Corporation'ın bütüncül bir inisiyatifler dizisini ortaya koyduğu *Bruce Report* adlı yayımla kentsel dönüşüm için faal girişimlere başlanması
- 1970'lerin ortasında Scottish Development Agency (İskoç Gelişim Ajansı)'nin kurulması
- Yerel yönetimde değişiklik olmaması ve politikaların sürdürülebilmesi
- Birçok farklı kurumla ortaklık kurma becerisi
- Belli bir alana odaklanmaktansa, yeni pazarların yaratılmasına öncelik veren stratejik bir yaklaşım.

Bu yaklaşım; kente çekilen ziyaretçiler, şirketlerin kent merkezine yeniden yerleşmeleri ve böylece kente başka yatırımların çekilmesiyle kademeli şekilde fayda sağlamıştır (Noon ve diğ., 2000).

Glasgow bugün yeniden canlandırma sürecinin üçüncü aşamasını yaşamaktadır. 1983'te "*Glasgow's Miles Beter*" kampanyasıyla başlayan süreç, 1987'de Bahçe Festivali ve 1990'da Avrupa Kültür Kenti'ne ev sahipliği edilmesiyle devam etmiştir. Kültürel etkinlikler MayFest, Jazz Festival, Museum of Modern Art ve 1999'daki Mimari Tasarım ve Kent Festivali ile sürdürülmüştür (Evans, 2001).

Garcia'ya (2005) göre geride kalan yaklaşık 20 yıldan sonra AKB programı olgunlaşmış bir inisiyatif ve kentsel dönüşüme rehberlik edecek bir ders kaynağı olarak görülebilir. Önceleri prestijli bir Avrupa kültür merkezi olma konumunu güçlendirmek için kullanılan AKK unvanı, Glasgow'dan sonra orta ila büyük çaplı dönüşüm projeleriyle bütünleşmiş; başkent, ikinci ve üçüncü kentlerde kültür donatılarının teşviki için kullanılmıştır.

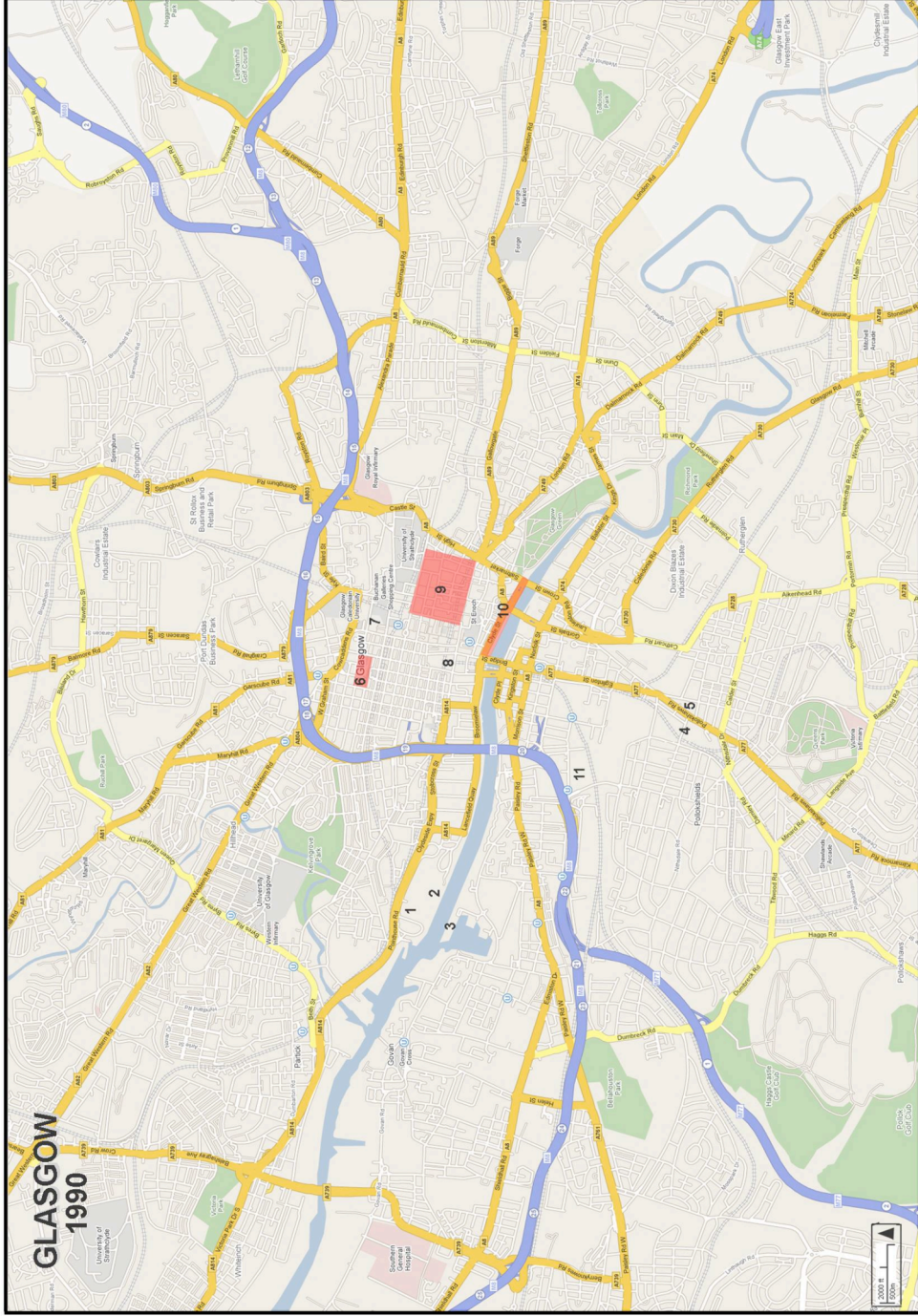
Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projeleri: Glasgow'un uzun vadeli kültürel mirasıyla ilgili geri besleme raporunu hazırlayan ekipten Garcia'nın (2007) verdiği bilgilere göre 1989-90 ve 1990-91 yılları arasında 43 ana proje gerçekleştirilmiştir.

Kent merkezinde süren dönüşüm çalışmaları kentlilerin yeniden Glasgow'un merkezine yerleşmelerini sağlamıştır. Son yıllarda Glasgow'un nehir kıyıları önemli bir dönüşüm yaşamıştır. Clyde Nehri'nde deniz yaşamı yeniden canlanmıştır. Nehir kıyısı boyunca Glasgow Science Centre (Glasgow Bilim Merkezi), SECC (Scottish Exhibition and Conference Centre) ve SECC'nin Armadillo olarak bilinen Norman Foster tasarımı oditoryumu "Clyde Auditorium" yer alır.

Kent Merkezi: Kent merkezi doğuda High Street, güneyde Clyde Nehri, batı ve kuzeyde ise M8 karayolu ile çevrelenmiştir.

Kent merkezi Glasgow'un ana kültür mekanlarını barındırır: Kraliyet Tiyatrosu (The Theatre Royal), The Pavilion, Glasgow Kraliyet Konser Salonu (Glasgow Royal Concert Hall), Glasgow Film Theater, RSAMD, Glasgow Modern Sanat Müzesi - GoMA, Mitchell Kütüphanesi, Çağdaş Sanat Merkezi (the Centre for Contemporary Arts), McLellan Galerileri ve Lighthouse Mimarlık, Tasarım ve Kent Müzesi (The Lighthouse Museum of Architecture, Design and the City) (Şekil 4.4 ve 4.5).

Merkezin doğusunda, 18. ve 19. yüzyıldaki zengin kent tüccarlarının evlerinin bulunduğu ticaret ve konut bölgesi Merchant City yer almaktadır. Sanayi Devrimi'nin getirdiği refah Glasgow'un merkezinin batıya doğru kaymasıyla sonuçlanır. 19.yüzyılın ortasıyla sonu arasında sanayinin neden olduğu kirlilikle birlikte bölge değer yitirir ve sakinler yeni gelişen West End ve South Side bölgelerine taşınırlar. 1980'lerin sonundan itibaren ise bölge, lüks binaların inşası ve depoların dönüşümüyle yeniden canlandırılır.

Şekil 4.4: Glasgow 1990 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı **Harita:** www.maps.google.com

GLASGOW 1990

1 SECC

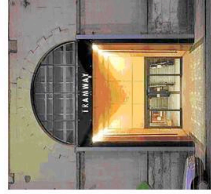

2 ARMADILLO (CLYDE AUDITORIUM)

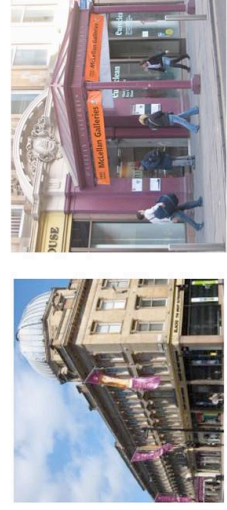

3 GLASGOW BİLİM MERKEZİ

4 TRAMWAY

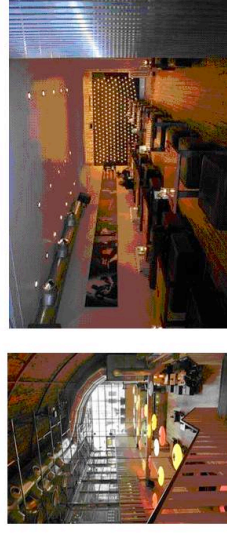
6 MCLELLAN GALERİLERİ

7 ROYAL CONCERT HALL & BUCHANAN STREET

8 ARCHES

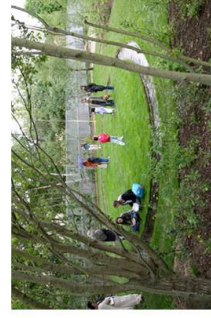
9 MERCHANT CITY

10 CLYDE STREET

6 HIDDEN GARDENS

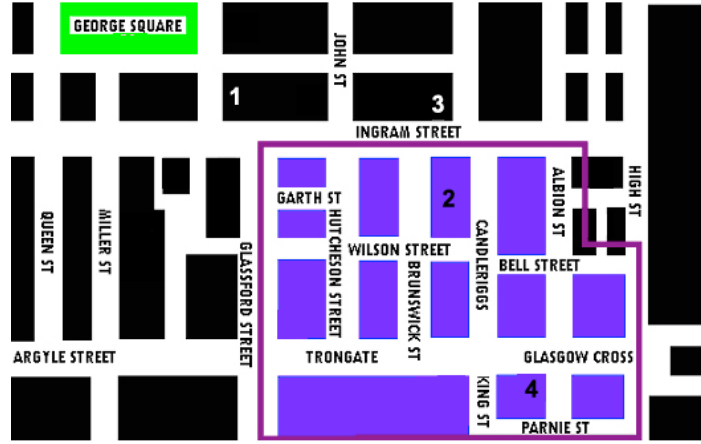

11 SCOTTISH STREET SCHOOL

Şekil 4.5: Glasgow 1990 kentsel altyapı projeleri

Merchant City ayrıca, King Street Saltmarket ve Trongate dolayında, birçok sanat galerisinin yer aldığı “Sanat Mahallesi”ni (*Arts Quarter*) barındırmaktadır (Şekil 4.6).

Şekil 4.6: Merchant City sokak planı (1. The Italian Centre: Page & Park tarafından 1988’de yeniden modellendirildi; 2. Ingram Square; 3. The Todd Building: James Cunning Young tarafından 1999’da tasarlandı; 4. Tron Theatre (1794 atrihi kilise/tiyatro RMJM tarafından 1999’da yeniden modellendirildi.)

West End: Zaha Hadid tarafından tasarlanan ve Glasgow Limanı’nın eski bir antrepo alanında yeniden inşa edilecek olan Taşıt Müzesi (*Museum of Transport*) burada bulunmaktadır.

Avrupa’nın hızla büyüyen konferans ve etkinlik güzergâhı Glasgow’un en büyük kongre ve konferans merkezi SECC de bu bölgede yer alır. SECC’nin 12.000 koltukluk bir arena, 5 yıldızlı bir otel ve etkinlik kompleksi içeren ek binasının Foster and Partners tarafından eski Queens Doku’nda yapılması planlanmaktadır.

South Side: Kentin en geniş bölgesidir. Daha çok konutların ağırlıkta olduğu bir bölge olsa da alanda birçok önemli kamu binası vardır. SECC’nin karşısında ve Clyde Nehri’nin güney kıyısında yer alan “Pacific Quay” eski tersane alanı, Glasgow Science Centre’ı barındırmaktadır. Clyde Nehri üzerine birçok yeni köprü inşa edilmiştir ve yenilerinin yapımı (Clyde Arc vs) planlanmaktadır.

4.4.2 Dublin 1991

Amaç: Kültürel bir kutlama düzenleyerek, İrlanda'yı Avrupa'ya, Avrupa'yı İrlanda'ya taşımak.

Tema: "İrlanda Avrupa'ya, Avrupa İrlanda'ya"

Bütçe: 45,3 milyon Avro

Kültür Politikaları: Dublin'in kültürel politikası Temple Bar'da bir kültür mahallesi kurulması üzerine inşa edilmiştir. Yaklaşık 50 kadar kültür kurumunu barındıran Temple Bar kültür mahallesinden bağımsız olarak, yine kent merkezinde eski tarihi binaların dönüştürülerek IMMA ve Dublin Writers Museum gibi önemli kültür mekanları oluşturulmuştur.

Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projeleri:

Dublin kültür yılının en önemli kültür eksenli dönüşüm projesi Temple Bar bölgesinin kültür mahallesine dönüştürülmesidir.

Temple Bar: Dublin'in kültür mahallesi olan bölge, 50 kadar sanatsal ve kültürel birçok kuruma ev sahipliği yapar:

İrlanda Fotoğraf Merkezi, "Ark" Çocuklar için Kültür Merkezi, İrlanda Film Enstitüsü, Temple Bar Çağdaş Müzik Merkezi, Arthouse Multimedya Merkezi, Temple Bar Galeri ve Stüdyosu, Project Sanat Merkezi, Gaiety Oyunculuk Okulu. Son yıllarda bölgede iki yeni meydan yaratılmıştır: Meetinghouse Square ve Temple Bar Square. Meetinghouse Square yaz aylarında açık havada film gösterimleri için kullanılmaktadır. Meydanda cumartesi günleri semt pazarı kurulmaktadır. Cow's Lane'de ise aynı gün moda ve tasarım pazarı kurulur. Temple Bar Square'de ise hafta sonları kitap pazarı açılmaktadır. Bunun yanı sıra Dublin'de dönüşüm Dublin Dockyards ve Spencer Docks gibi kent merkezindeki işlevini yitirmiş eski sanayi bölgelerinde geniş projeler çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Dublin Docklands ve Spencer Dock: Spencer Dock gelişim projesinin İrlanda tarihindeki en büyük kentsel dönüşüm projesi olduğu söylenmektedir. Projenin su kıyısında konut alanları, ofisler, perakende ticaret alanları, lineer bir park ve rekreasyonel amaçlı yerel donatılar içermesi planlanmaktadır. Yeni Ulusal Konferans Merkezi binası da Spencer Dock'ta yer alacaktır.

Irish Museum of Modern Art – IMMA (İrlanda Modern Sanat Müzesi):

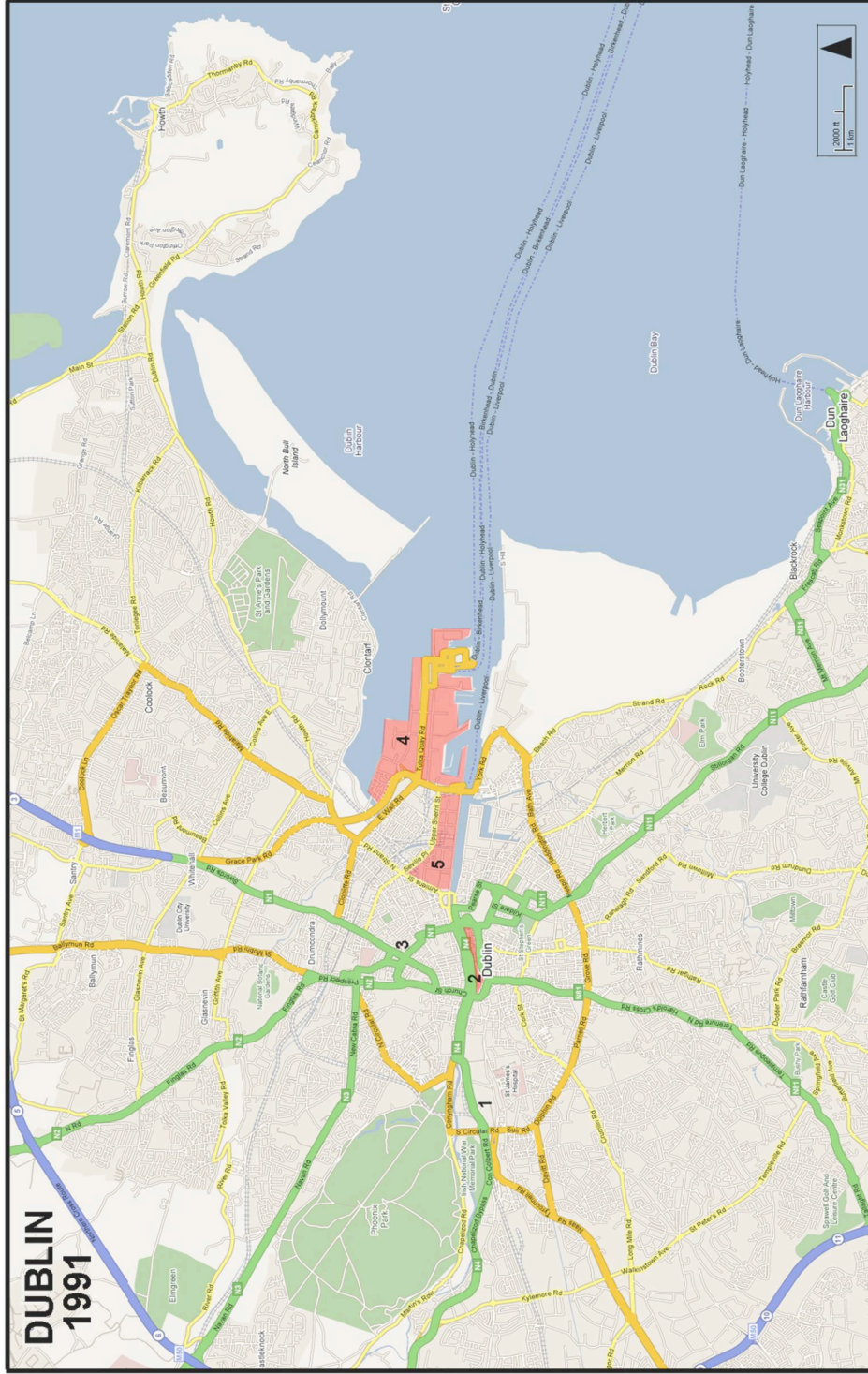
1991’de açılan müze, İrlanda’nın modern ve çağdaş sanat açısından en önemli ulusal kurumudur. Müze binasının yapımı için, kent merkezindeki 17. yüzyıla ait eski Kilmainham Kraliyet Hastanesi (Kilmainham Royal Hospital) dönüştürülmüştür.

Binanın planı müze için elverişli bir alan sunmaktadır. Paris’teki Les Invalides’in planına göre düzenlenen hastane, bir avlunun etrafına inşa edilmiştir. Yapının içindeki uzun koridorlar birbirine açılan birçok küçük odalarla sonlanmaktadır.

Hastane binasına ait ahırlar restore edilerek ve büyütülerek sanatçı rezidanslarına dönüştürülmüştür.

Dublin Writers Museum (Dublin Yazarlar Müzesi):

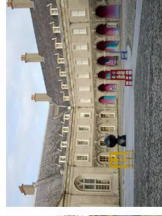
Dublin Writers Museum, bir kısmı Nobel ödülü sahibi dünyaca ünlü yazarlarıyla bilinen İrlanda edebiyat tarihine ev sahipliği yapmak üzere, 1991’de kültür yılı kapsamında açılmıştır. Kent merkezinin kuzeyindeki görkemli bir 18. yüzyıl malikanesinde yer alan müzenin koleksiyonunda 300 yıllık bir tarihi süreç içerisinde, Dublin’li ünlü yazarların (Swift, Sheridan, Shaw, Wilde, Yeats, Joyce, Beckett vs) yaşamları ve eserleri mevcuttur (Şekil 4.7 ve 4.8).

Şekil 4.7: Dublin 1991 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı

Harita: www.maps.google.com

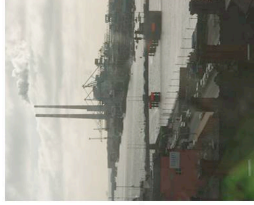
1 IMMA - İRLANDA MODERN SANAT MÜZESİ

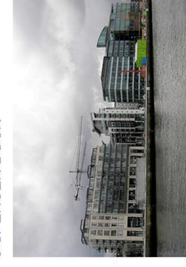
3 DUBLIN WRITERS MUSEUM

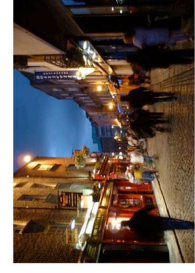
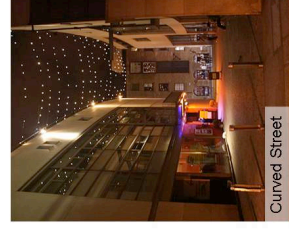
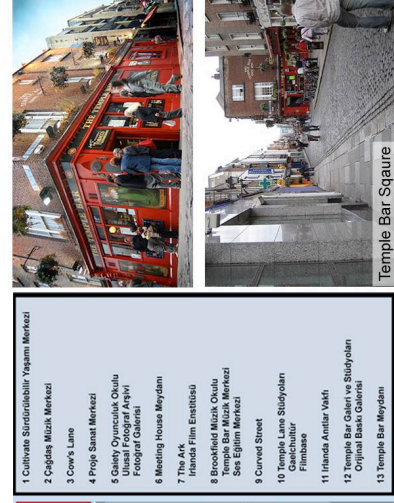
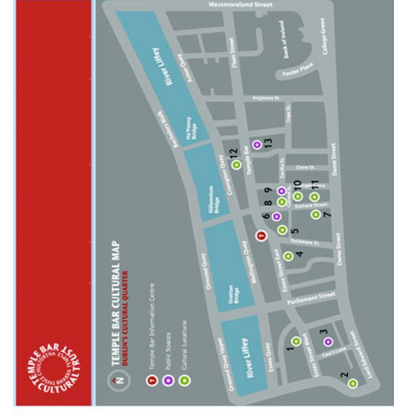
4 DUBLIN DOCLANDS

5 SPENCER DOCK

2 TEMPLE BAR MAHALLESİ

Şekil 4.8: Dublin 1991 kentsel altyapı projeleri

4.4.3 Kopenhag 1996

Amaç: Kenti ve etrafındaki bölgeyi yeniden canlandırmak. Danimarka sanatı ve kültürünü uluslararası haritaya yerleştirmek

Tema: Kaleidoscope

Kültürel program için ayrıca her bir mevsim için alt temalar oluşturulmuştur. İlkbahar: "tarihi kent", "İskandinavyalı", "yirminci yüzyıl"; Yaz: "yeşil kent", "küresel"; Sonbahar: "gelecek", "yeni Avrupa", "gençlik", "mimari"

Bütçe: Kültür yılı bütçesi: 86,2 milyon Avro

Ana projelere harcanan tutar: 219,7 milyon Avro

Kültür Politikaları:

Kopenhag, Glasgow 1990'ı örnek alarak, bu kentin kentsel dönüşüm ve bölgesel ölçeğe odaklanma amaçlarını paylaşmıştır.

Yoğun inşa ve restorasyon çalışmaları (Eski tersane alanı Holmen'in dönüşümünde görüldüğü gibi) kent merkezi için kalıcı bir fark yaratmıştır.

Ayrıca kültürel altyapıya odaklanılmış, kamusal alanın, parkların, aydınlatmanın ve işaret tabelalarının iyileştirilmesi çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.9 ve 4.10).

Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projeleri:

Holmen Tersanesi'nin Dönüşümü: 1996'nın başlarında asırlardır Danimarka donanmasını barındıran limanın doğu kısmı tamamen kamuya açılır. Danimarka Kraliyet Donanması'na sadece Holmen'in kuzeyinde yer alan küçük bir kısım bırakılır.

Holmen'in tam güney kısmında kalan alan ise tiyatroların, okulların ve çeşitli etkinliklerin yer aldığı kültürel ve akademik bir mahalleye dönüşür. Ancak Çevre Bakanlığı'na bağlı olan ve halen işlevini koruyan iskelelerde yer alan büyük gemiler sayesinde donanma tersanesi havası korunmaya devam eder.

Holmen bölgesinde yeni yapılan binalar şunlardır: Opera binası, 4 adet okul binası, Ulusal Film Merkezi, Danimarka Mimarlık Merkezi, Kraliyet Kütüphanesi (Royal Library – diğer adı Black Diamond), Tiyatro.

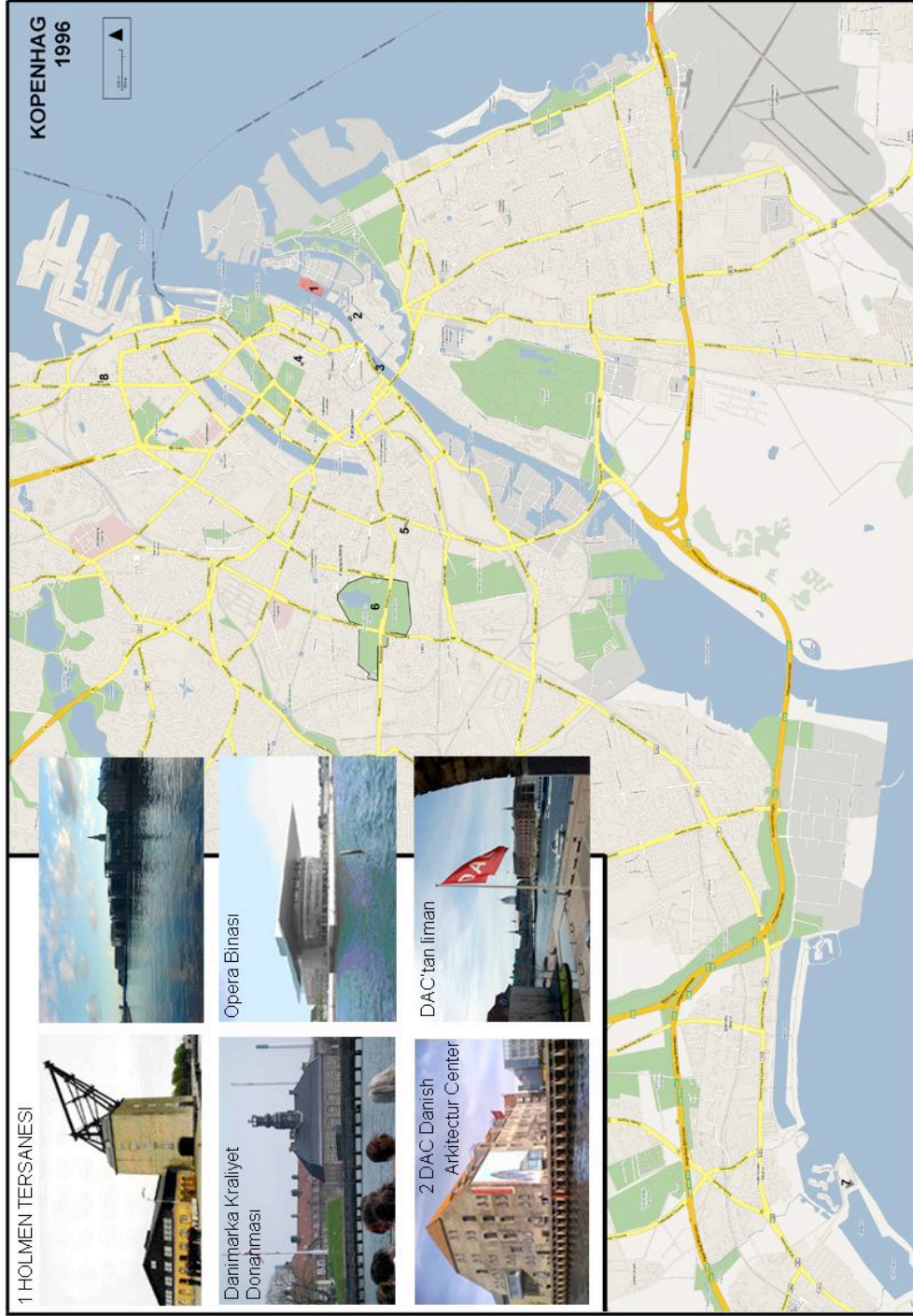
The Royal Library - "Den Sorte Diamant" (Kraliyet Kütüphanesi): "Den Sorte Diamant" (Siyah Pırlanta) olarak adlandırılan Kraliyet Kütüphanesi ek binası, limanda, Christiansborg'un hemen arkasında yer almaktadır.

Bina 1999'da tamamlanmış ve dışı siyah granitle kaplanmıştır. "Den Sorte Diamant" mimarisiyle limana yeni bir hava katmıştır.

Turbinehallerne: Holmen'deki yeni Opera gibi, Danimarka Kraliyet Tiyatrosu'nun (Det Kongelige Teater) sahnelerinden birini oluşturan bu mekan, Kopenhag'ın eski enerji santralidir. İki sahne ve bir yer altı fuayeye sahip bir gösteri mekanına dönüştürülen eski santral, sadece gösterilerle ilgisi olanların kullanımına açıktır.

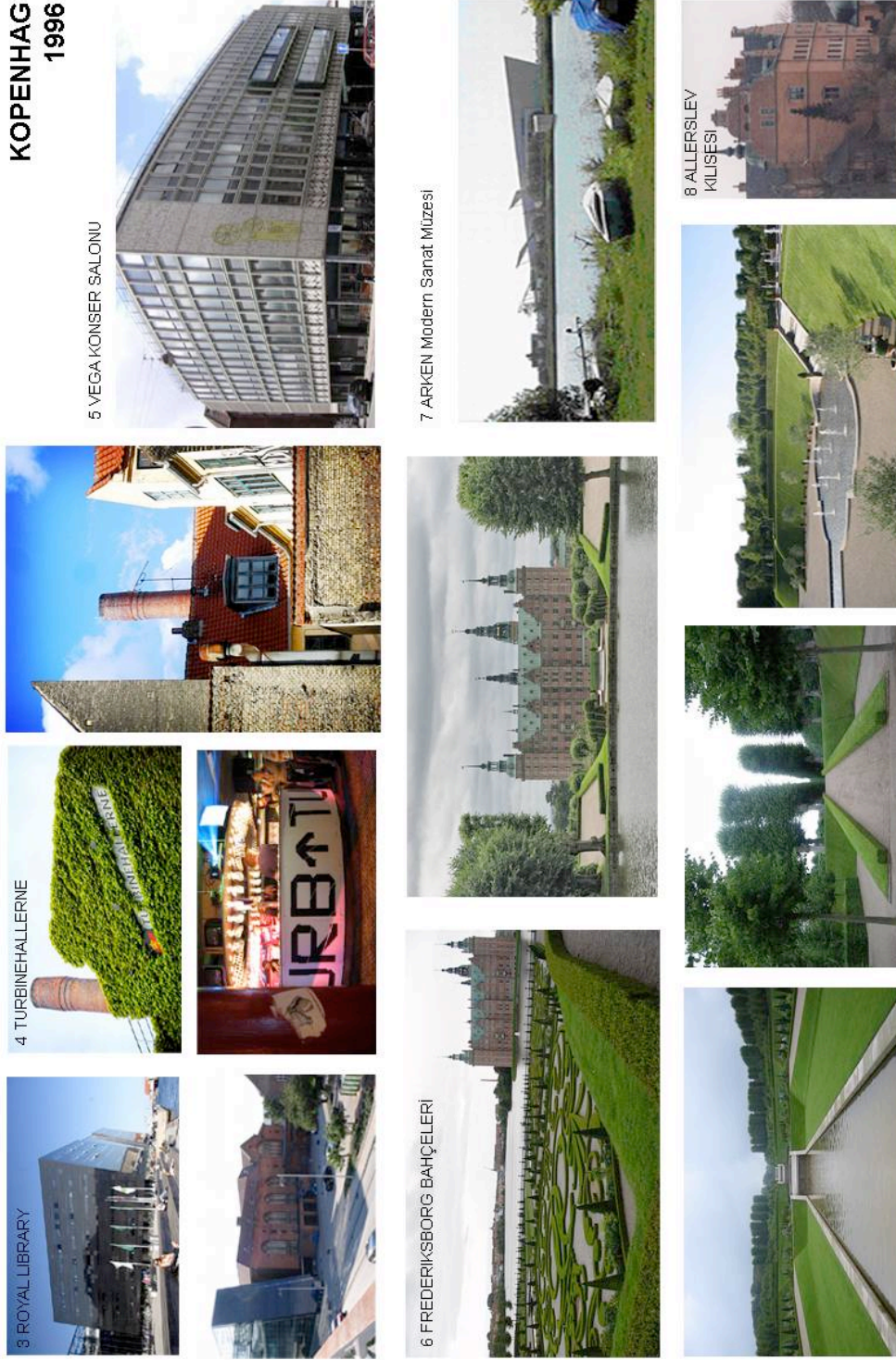
Vega: 1956 tarihli bina ünlü Danimarkalı mimar Vilhelm Lauritzen'e aittir. Binanın daha önceki adı "The People's House"dur ve işçi hareketi tarafından çeşitli amaçlarla kullanılmıştır. 1996'da yapı yoğun bir restorasyon çalışmasının ardından yeniden açılır ve bugün Danimarka'daki en genç tescilli binalar arasında yer almaktadır. 1950'li yılların özgün tasarımı, binaya çok özel bir atmosfer katmaktadır. Büyük konser salonu "Store VEGA" 900 – 1500 kişi, küçük konser salonu "Lille VEGA" 160 – 500 kişi almaktadır. Bunun dışında yer alan odalar ise özel partiler için kiralanabilmektedir.

Arken Modern Sanat Müzesi: Kopenhag'ın 20 km güneyinde, Køge Koyu yakınındaki Ishøj banliyösünde yer almaktadır. 15 Mart 1996'da Danimarka Kraliçesi Margrethe tarafından açılmıştır. Tasarımı Danimarkalı mimar Søren Robert Lund'a aittir.

Şekil 4.9: Kopenhag 1996 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı **Harita:** www.maps.google.com

KOPENHAG 1996

Şekil 4.10: Kopenhag 1996 kentsel altyapı projeleri

4.4.4 Rotterdam 2001

Amaç: Kentin kendine özgü yeniden yapılanma sürecini, sadece eskiyi yeniden inşa etmeden nasıl bir mimari türün ortaya çıkacağını, 50 yıl gibi kısa bir süre zarfında nasıl bu denli yeni bir kent yaratılabileceğini Avrupa'yla paylaşmak.

“Rotterdam limanının gelişimine ve uluslararası ekonomi merkezlerinden birine dönüşmesine paralel olarak kent, kültürel altyapısını da geliştirdi ve daha geniş ölçekli küresel bir sürece dahil olarak, ekonomik ve kültürel merkezlerini dönüştürdü.” *Belediye Başkanı Dr. Bram Peper*

Tema: Kentin kültür yılından beklentileri listelenerek Rotterdam 2001 programını oluşturan 10 konu yaratılmıştır: Pleasure City (Keyif kenti); City of many cultures (Birçok kültürün kenti); City of stories (Hikayeler kenti); Vital City (Yaşayan kent); Young@Rotterdam (Genç@Rotterdam); Living in a city and the city as a home (Kentte yaşamak ve ev olarak kent); Working city (Çalışan kent); The periphery at the centre (Çeper merkezde); City of the future (Geleceğin kenti); Flowing city (Akan kent).

Bütçe: Rotterdam 2001 kültür yılının toplam bütçesi 23,6 milyon Avro'dur. Bunun neredeyse tümü kültürel etkinliklere ayrılmıştır. Aynı yıl AKB olan Porto'nun kültür yılına 104 milyon Avro ayırmasına rağmen, Rotterdam uluslararası ölçekte daha çok yankı uyandırmıştır.

Kültür Politikaları: Rotterdam, kültür yılına hazırlık sürecinde Glasgow 1990 ve Antwerp 1993'ü örnek aldı. Glasgow, kentin tümünün kültür yılına dahil olması nedeniyle örnek alındı. Antwerp'in önemi ise, Rotterdam'ın bu kentteki kültür yılını izledikten sonra 1994'te kendi adaylığını hazırlamaya başlamasıydı.

Kentin kültürel “rönesans”ındaki ilk büyük adım 1988'de yeni bir tiyatronun ve yeni bir müzenin aynı yıl içinde açılmasıyla görünür hale gelmiştir.

1990'larda Rotterdam kültürel “rönesans”ında önemli bir noktaya erişmiştir: Müzeler, tiyatrolar, sinemalar, orkestra, uluslararası öneme sahip donatılar.

Rotterdam kent konseyi, diğer kentlerde olduğu gibi sanata ayrılan bütçeye baskı uygulanmanın aksine, özellikle kültüre yatırım yapılmasını seçmiştir. Konsey, kültüre yapılan yatırımın toplumdaki sosyal ve ekonomik bağların güçlendirilmesine yapılan yatırım demek olduğunu savunmuştur.

1995-2000 döneminde belediye sanata 45,5 milyon Avro'luk bir bütçe ayırmıştır. Bu bütçenin bir kısmı yeni konser salonunun yapımında kullanılmıştır. Boijmans Van Beuningen Müzesi'nin sergileme ve depolama alanları genişletilmiştir. Doelen Konser ve Konferans Salonu'na ek bina yapılmış, Merkez Kütüphane yeniden tasarlanmıştır. Özellikle çocuk ve gençlere yönelik olan Hofplein Tiyatrosu iyileştirilmiştir.

Ayrıca bağımsız sanatçılar için bir stüdyo ve atölye kombinasyonu gerçekleştirilmesi için 3 milyon Gulden ayrılmıştır. Böylelikle dileyen sanatçıların birbirlerine yakın dükkanlarda yeni bir işbirliği türü geliştirmeleri desteklenmiştir.

Uluslararası bir liman kenti olan Rotterdam için uluslararası ilişkiler de önem teşkil etmektedir. Kent altmıştan fazla Avrupa kentinin dahil olduğu Eurocities derneğinin kurucularındandır. AKB adaylığına hazırlanırken Köln, Gdansk, St. Petersburg, Budapeşte ve Bilbao'yla temasta bulunmuştur. Bunlar Rotterdam'ın önceki yıllarda sıkı bağlar kurduğu ve kültürel alanda ilginç gelişmeler deneyimlemiş kentlerdir.

Rotterdam 2001 sonrası kentsel kültür yaşamı için 3 hedef belirlemiştir:

1. Kent ve bölge içindeki çeşitli kültür kurumları arasındaki sıkı işbirliğini korumak
2. Eski ve yeni kültürler arasında köprü kurmak
3. Kültür alanında uluslararası işbirliğini güçlendirmek

Kültür yılı boyunca yeni metropolün tüm fiziki alanı sahne görevi görmüştür. Böylece tüm bölge programa dahil edilmiştir.

Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projeleri: Rotterdam, Hollanda'daki modern mimarinin ve kentsel gelişimin vitrini olarak görülmektedir. 1940'ta kentin bombalanmasıyla sadece binalar ve yollar değil, kentin sosyal ve kültürel yaşamı da yok olmuştur. Kent merkezindeki teknik durumla ilgili tüm haritalar ve kayıtlar yanmıştır. Bu da kentin yeni bir planlama vizyonuna göre tasarlanmasına neden olmuştur.

“1946 Temel Planı” plancılar ve mimarlar tarafından halen devrimci bir plan olarak nitelenmektedir. Kentliler inanılmaz bir enerjiyle kentin yeniden inşasına başlamıştır. İlk dönemde liman, yollar ve fabrikalar, daha sonra ise ofisler, dükkanlar, evler ve kültürel donatılar düzenlenmiştir.

Rotterdam geçmişinden gelen alışkanlıkla sürekli yenilenme halinde bir kent görünümündedir. Kültür yılı öncesinde de, 1997'den itibaren nehrin sol yakasında, merkezin karşısında kalan eski liman bölgesinde büyük yatırımlarla bir “metamorfoz” başlatılmıştır.

Üç kentsel dönüşüm alanı söz konusudur: Delfshaven - Kop van Zuid; Oude Noorden – Kralingen; Wilhelminapier (ticaret alanı).

Kop van Zuid adı verilen alanda 10 yıl içinde 5000'in üzerinde konut, geniş bir yüksek katlı ofis alanı, rekreasyonel ve kültürel donatıların yaratılması planlanmıştır. Yeni Luxor Tiyatrosu'nu ve kendi metro istasyonunu içeren Kop van Zuid, kent merkezine mimar Ben van Berkel tasarımı Erasmus Köprüsü'yle bağlanmaktadır.

Kent merkezinde, iki bölgeyi kültür mahallesine dönüştüren yenileme çalışmaları başlatılmıştır:

1. Rem Koolhaas tarafından tasarlanan Kunsthal'i, Jo Coenen'in tasarımı Hollanda Mimarlık Enstitüsü (NAI)'nü ve Boijmans Van Beuningen Müzesi'ni içine alan Witte de Withstraat Müze Mahallesi (Museum Quarter) sanatsever ziyaretçileri kendine çekmektedir.
2. Yeni Schouwburgplein ve çevresindeki alan kültürün ve eğlence donatılarının yeni türlerinin baskın olduğu bir mekan haline gelmiştir. Meydanın kendisi yaşlı ve gençlerin birlikte vakit geçirebileceği görkemli bir enteraktif alandır. Bölgede ayrıca Hollanda'nın en büyük sineması bulunmaktadır. Yine burada yer alan De Doelen Konser ve Konferans Merkezi ise genişletilmektedir (Şekil 4.11 ve 4.12).

Boijmans Van Beuningen: Müze, Ortaçağ'dan günümüze yüz binlerce sanat eserini barındıran bir koleksiyona sahiptir.

De Doelen Konser ve Konferans Merkezi: Kent merkezinde yer almaktadır. Rotterdam Filarmoni'nin kalıcı mekanıdır. 1966'da açılan merkez, birçok uluslararası toplantıya ve kongreye de ev sahipliği yapar. Doelen'i kullanıcıları için daha çekici hale getirmek için 1997'de ek bina çalışmalarına başlanmıştır. Eklemeler arasında modern bir konferans salonu, bir sergi alanı ve bir dizi fuaye yer almaktadır.

Kunsthal: Rem Koolhaas tasarımı müze 1992’de açılmıştır. Aynı dönemde 5 veya 6 paralel sergiyi ağırlayabilecek bir mimari düzene sahiptir. Kendine ait koleksiyonu olmadığından ziyaretçinin ilgisi sergilerle çekilmektedir.

Luxor Tiyatrosu: 85 yıllık Luxor Tiyatrosu Rotterdam’daki büyük ölçekli eğlencelerin mekanıdır. Müzikal, kabare, revü, müzikhol ve konser tarzında gösterilerin yanı sıra her yıl kabare festivali “Cameretten”e de ev sahipliği yapar. Daha çok sayıda ve daha büyük gösteriler ağırlamak için 1500 kapasiteli yeni bir Luxor Tiyatrosu’nun yapımına karar verilmiştir. Nehir üstünde güzel bir konuma sahip tiyatro 2001’de tamamlanmıştır.

Rotterdam Schouwburg: Küçük ve büyük oditoryumlara sahip mekanda drama, dans, opera ve müzikal tiyatro gösterileri gerçekleştirilmektedir.

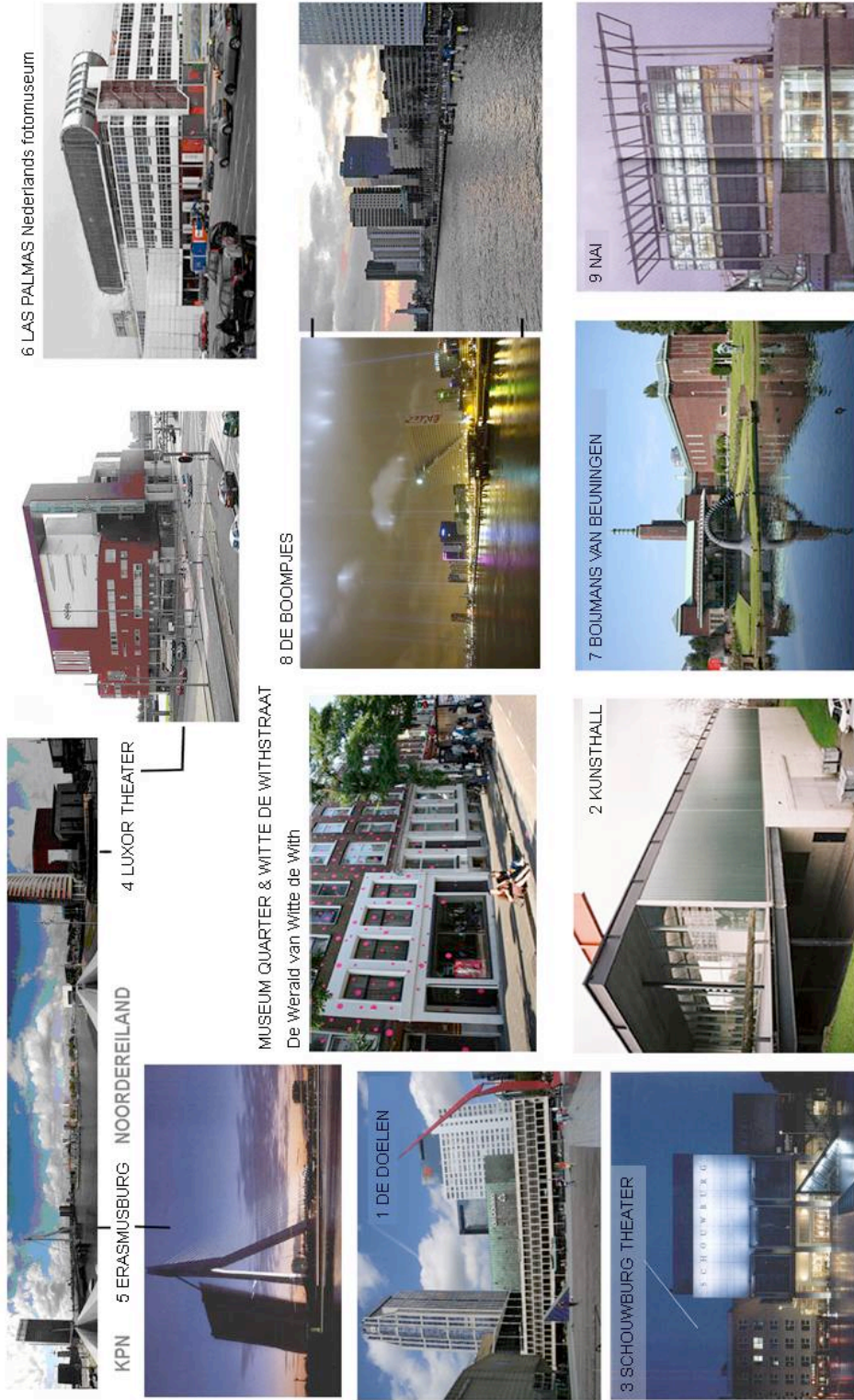
Witte de Withstraat Müze Mahallesi: Rotterdam’ın eski kent merkezinde yer alan bölgede büyüklü küçüklü galerilerin yanı sıra önemli sanat kuruluşları bulunur. İçinde Boijmans Van Beuningen Müzesi, Doğa Müzesi ve Kunsthal’ın bulunduğu Museumpark da bölgenin yakınında yer alır. Bölgede ayrıca, eski “Dagbladunie”de bulunan Hollanda Fotoğraf Enstitüsü ve Hollanda Fotoğraf Arşivi; RO Tiyatrosu’nun yeni oditoryumu; sanat kitapçıları ve sanatla ilgili diğer dükkanlar bulunur. Galeriler ve müzeler üçgenini içine alan Witte de Withstraat, sanatseverlere kırmızı halı serme maiyetinde kırmızı parke taşlarla kaplanmıştır.

Şekil 4.11: Rotterdam 2001 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı

Harita: www.maps.google.com

ROTTERDAM 2001

Şekil 4.12: Rotterdam 2001 kentsel altyapı projeleri

4.4.5 Graz 2003

Amaç: Graz'ı Avrupa kültür haritasına yerleştirmek, kültürü günlük yaşamın bir parçası haline getirmek. Avusturya'da Viyana ve Salzburg dışında yeni bir kültür kenti kurmak; kültürün tanımını genişletmek ve "sanat tüketicisi" olmayan kentlileri programa dahil etmek

Tema: "Kültür sanattan daha fazlasıdır"

Bütçe: 59,2 milyon Avro

Kültür Politikaları: Graz, kültür kenti olarak anılmak için birçok rekabetçi kent gibi ünlü mimarlara simgesel yapılar tasarlatma yöntemini seçmiştir.

Yeni kültür binaları, kültürel ve kültürel olmayan donatıların yenilenmesi ve restorasyonu, kamusal alanın, ulaşımın, aydınlatmanın ve işaret levhalarının iyileştirilmesi Graz 2003 kapsamında gerçekleştirilen çalışmalardır.

Yapımı 5 milyon Avro'yu bulan "Mur Nehri'ndeki Ada" doğrudan kent bütçesinden finanse edilmiş ve 2003'te 900.000 ziyaretçi çekmiştir.

"Kunsthau" ise bir erteleme dönemi ve üç farklı mimarlık yarışmasının nihayetinde 2003 Sonbaharı'nda açılmıştır.

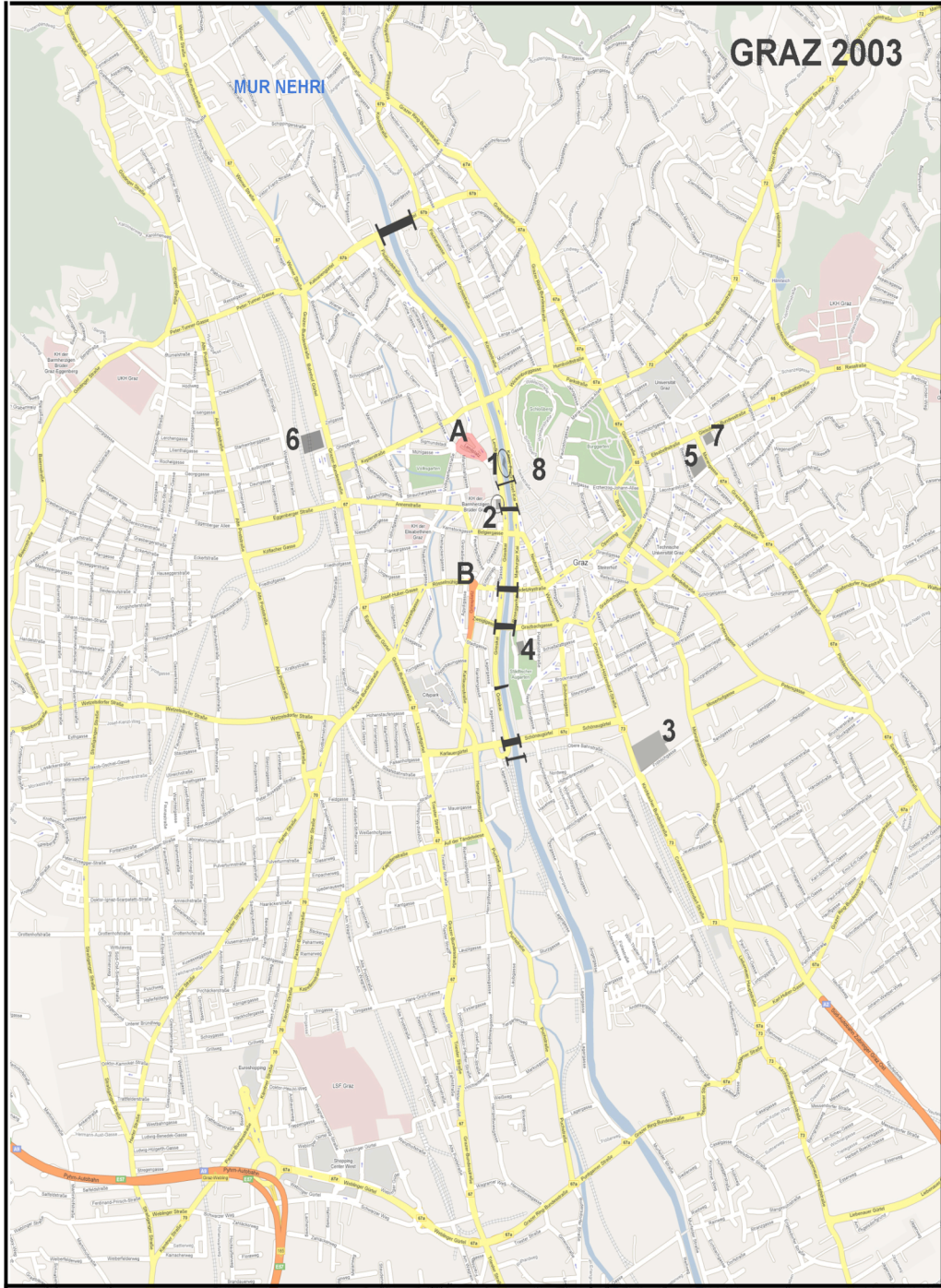
Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projeleri:

Kunsthau ve Mur Nehri'ndeki Ada'nın yer aldığı Lend-Gries bölgesi yakın zamana kadar kentin unutulmuş alanlarından. Kunsthau, Graz03 Merkezi ve Ada kentin bu alanını yeniden canlandırmış ve daha önce kullanılmayan nehir kıyısına dikkat çekmiştir. Yine bu bölgede yer alan Schlossberg'e yerleştirilen "Saat Kulesinin Gölgesi" (*Shadow of the Clock Tower*) ve "Mary için Asansör" (Lift to Mary) adlı kamusal sanat projeleri de alanın canlanmasına katkıda bulunmuştur. Kültür yılı sonrasında yerlerinde kalan projeler Graz'ın tarihi mirasıyla yakından ilişkilidir. Lend-Gries bugün yeni yeme-içme mekanlarıyla kültürel ve popüler bir alan haline dönüşmüştür (Şekil 4.13 ve 4.14).

Kunsthau: Peter Cook ve Colin Fournier tarafından tasarlanan bu yeni müze ve çağdaş sanatlar merkezine, bölge sakinleri çağdaş/fütüristik tasarımıyla ilişkili olarak "dost uzaylı" (Friendly alien) rumuzunu uygun görmüşlerdir.

Mur Nehri'ndeki Ada: Mimar Vito Acconci tarafından tasarlanan proje, bir deniz kabuğu şeklinde ve bir bar/restoran ile açık hava amfi tiyatrosu içeriyor.

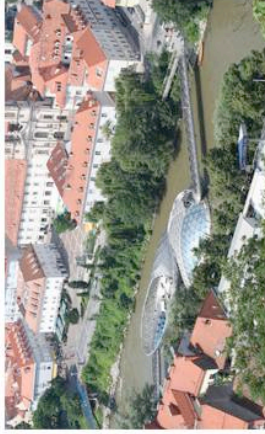
Kentin diğer kısımlarında gerçekleştirilen kültür projeleri ise Graz tren istasyonunun ana salonunun Peter Kogler tarafından yeniden tasarlanması; Literaturhaus (Edebiyat Evi); Kindermuseum; yeni konferans ve toplantı merkezi “Stadthalle” ve yeni konser salonu “Helmut-List Halle”nin açılmasıdır.

Şekil 4.13: Graz 2003 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı

Harita: www.maps.google.com

1 MUR ADASI

GRAZ 2003

2 KUNSTHALL

3 STADTHALLE

5 LITERATURHAUS

4 KINDERMUSEUM

6 GRAZ/RENN GARI

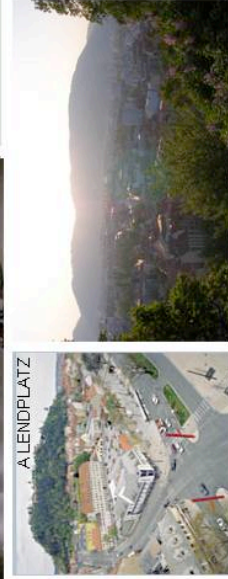
7 HELMUT LIST HALLE

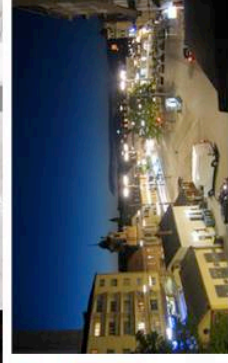
8 UHTURMPLATZ- SCHLOSSBERG

A LENDPLATZ

B GRIESPLATZ

Şekil 4.14: Graz 2003 kentsel altyapı projeleri

4.4.6 Genova 2004

Amaç: Kentin imajını yenilemek ve uluslararası profilini yükseltmek. Genova'nın kimliğini farklı yüzleri (liman, sanayi, turizm ve kültürel etkinlikler) olan, tatil mekanı olarak yeniden gelmek için her seferinde yeni bir neden bulunacak; iş kurmak için tercih edilecek; yüksek yaşam kalitesine ve profesyonelliğe sahip bir kent olarak yeniden tanımlamak.

Tema: “Yolculuk” ana temadır. Bunun yanı sıra 3 müze bölgesine atfen alt temalar oluşturulmuştur: "Sanat Kenti Genova", "Denizin başkenti Genova", "Çağdaş kent GeNova" (Nova kelimesi ile yenilenme vurgulanmaktadır).

Bütçe: Devlet finansmanı:12 milyon Avro

Sponsorlar ve Banka Fonları:11-12 milyon Avro

Yerel Kurumlar: 6 - 7 milyon Avro

Etkinlik gelirleri: 1,5 - 2 milyon Avro

Toplam: 30,5 - 33 milyon Avro

Kültür Politikaları: Kentin dönüşüm sürecindeki temel geçiş dönemleri şunlardır:

- 1990 Dünya Futbol Şampiyonası
- 1992 Kristof Kolomb'un Amerika'yı keşfinin 500. yılı
- 1999 Stratejik Kent Planı
- 2001 G8 Zirvesi
- 2004 Avrupa Kültür Başkenti Genova

Kentin programında, Bilbao ve Glasgow gibi sanayi kentlerindeki benzer bir yenileme süreci öngörülmektedir. Kent yönetimi ve diğer ilgili kurumlar bu doğrultuda bir politika oluşturmuşlardır:

- Genova'nın kültürel kimliğini; derin bir düşünce gelişiminin izlendiği; liman, sanayi, kültürel ve turistik etkinliklerin birlikte yer aldığı, farklı yönleri olan bir kent olarak tanımlamak.
- Kentin yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde pozitif ve çekici bir şekilde algılanmasını sağlamak.
- Kentin kültüre odaklanmasında istikrar sağlamak (sürdürülebilirlik).

Bu hedeflerin gerçekleştirilmesiyle Genova'nın, kültürün merkezi bir rol oynadığı, uluslararası panoramada güçlü bir "kültür başkenti" olacağı öngörülür.

Kültürel programa rasyonel bir biçimde eklenen kentsel yenileme projelerinden bahsedilmektedir. Bu bağlamda; Genova 2004'ü fırsat bilerek kentin yeni imajını yayan bir iletişim planı ve kentin kültürel programının yıllık buluşmaları haline gelecek etkinlikler öngörülmüştür.

Genova 2004 ana konseptlerinden biri tüm faydaların bir yıla indirgenmeyecek, etkilerinin daha uzun sürecek olmasıdır.

Sürdürülebilirlik hedefinin sağlanmasında kent ve miras için yapılan yapısal çalışmalara önem verilir (Strada Nuova Müzeleri; Galata Denizcilik Müzesi gibi).

2004 programın uygulanma sürecinde kent; kültür, araştırma ve teknoloji gibi birçok alanda yükselişte olan çağdaş bir kent halini alır. Bundan dolayı kurumlar, asıl vurguyu kentin dönüşümüne ve yer yer toplumsal dokuyu da etkileyen kentsel yenilemeye yapmaktadır.

Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projeleri:

2004 AKB programının genel felsefesi mevcut kültürel yapıları değerlendirmektir.

Porto Antico bölgesinin sanayi alanından rekreasyon, turistik etkinlik ve kentlilerin buluşma alanına dönüşümü bu çerçevede gerçekleştirilir.

Via Garibaldi'de çeşitli sarayların (Palazzo Rosso, Palazzo Bianco, Palazzo Tursi, Palazzo Spinola vs) yenilenmesiyle tarihi bir müzeler ağı oluşturulur (Şekil 4.15 ve 4.16).

Porto Antico: Yenileme ve canlandırma çalışmalarına 1988'de başlanan Genova'nın eski limanı Porto Antico projesi 2001'e dek sürdürülür.

Genova limanı 1988'den bugüne çok değişmiştir. 1992'de Genova Belediyesi, Amerika'nın keşfinin 500. yıldönümünü kutlamak üzere, o dönemde halen kısmen faal olan Eski Liman'da (Porto Vecchio) uluslararası bir Kolomb sergisi düzenler. Bu kapsamda eski liman bölgesi Renzo Piano'nun tasarımıyla yeniden düzenlenir. ve tarihi yapıların restorasyonuna başlanır. Amaç kent ile deniz arasında bağ kurmaktır. 900'lerde inşa edilen 400 m'lik Cotone Mağazaları'nın içine 2000 kişilik bir kongre merkezi, sinematografik salon, sergi mekanları ve birkaç dükkan ile restoran yerleştirilir. Dönüşüm projesinin diğer önemli yapıları Porta Siberia, Bigo,

Akvaryum ve Biosfer'dir. Porta Siberia Genovalı Luzzati'nin operasına ithafen Luzzati Müzesi'ne dönüşür. Bigo ise eskiden yük taşımak için kullanılan gri ticari sualtı sandıklarının ileri teknoloji ve dev boyutlu modern bir uyarlamasıdır. Kenti panoramik olarak görmeyi sağlayan asansörü taşıyan strüktürdür.

2001'de inşa edilen Biosfer'in içine yerleştirilen botanik fauna tipik bir tropikal ortam yaratır.

Limanın Ponte Parodi (Parodi Köprüsü) kısmı ise yeni Galata Denizcilik Müzesi'ni, üniversitenin ek binasını ve yarısı suya gömülü ticaret / rekreasyon alanlarını kapsar. Tüm bu alanın üstü Hollandalı mimar Ben van Berkel tarafından tasarlanan bir gezinti terasıyla kaplanmıştır.

Galata Denizcilik Müzesi, 4 kattan oluşan büyük bir yapıdır. Tasarımı İspanyol mimar Vazquez Consuegra'ya ait müze projesinde mevcut yapı yenilenip eklerle büyütülmüştür. Büyük tekne ve gemileri ya da bunların birebir yeniden yapımlarını sergileyebilecek şekilde tasarlanmıştır. Müzemiz kentin kültürel, ekonomik ve toplumsal değişimlerine değinmesi amacıyla binanın önündeki alana bir açık hava liman müzesi kurulması ve balıkçılık mesleğinin de bu açık hava müzesinin konularından biri haline getirilmesi düşünülmektedir.

Via Garibaldi (yeni adıyla Strada Nuova):

Via Garibaldi (Strada Nuova – Yeni Sokak) boyunca yer alan tarihi müzeler ağı bir “müzeler sokağı” olarak ender bir yapıya sahiptir.

16. Yüzyıl asillerinin saraylarının (Rosso, Bianco, Tursi vs) yer aldığı sokak, binaların yenilenmesi ve müzeye dönüşmesiyle Avrupa'nın en görkemli tarihi alanlarından birine dönüşmüştür.

Zarar görmeden bugüne ulaşan bu sarayların bir kısmı (Palazzo Rosso ve Palazzo Bianco gibi) Kent Yönetimi'nin mülkiyetindedir ve kentin modern döneme ait en önemli sanat galerilerini içermektedir.

2004 kültür yılı kapsamında başlanan proje, bütünlük bir “müze-sokak”a dönüşecek yeni bir sistemin düzenlenmesini öngörmektedir.

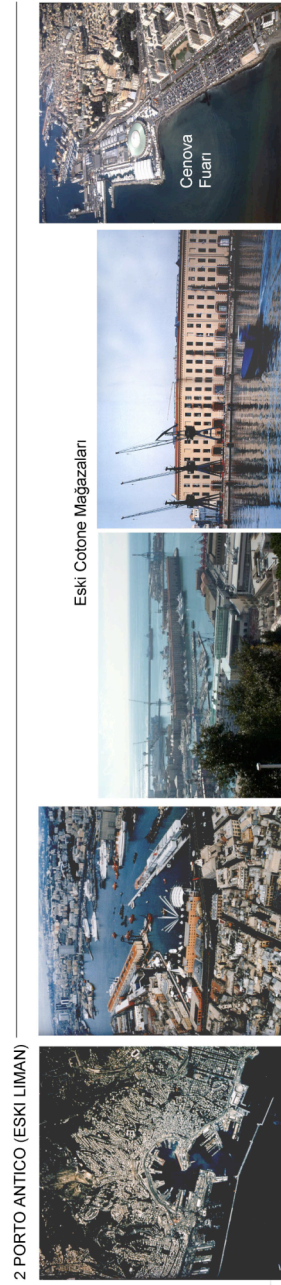
GENOVA 2004

1 PALAZZO DUCALE	3 VIA GARIBOLDI VE SARAYLAR
Palazzo Bianco, Rosso, Tursi,
Campanella, Carrega Cataldi,
Cattaneo Adorno, Doria, Gambaro,
Cercari Parodi, Podesta, Spinola,
Pallavicino	5 LANTERNA (FENER) VE
GENOVA KENT MUZESI	9 KRISTOF KOLOMB EVI
2 PORTO ANTICO
Bigo, Biosferi, Çocuk Kenti,
De Amicis Kütüphanesi,
Cotrone Mağazaları, Antrattide Müzesi,
Porta Siberia, Luzzati Müzesi	4 SAN LORENZO KATEDRALI VE
TESORO MUZESI	6 GALATA DENİZCİLİK MUZESI	10 SAN MATTEO MEYDANI
San Matteo Kilisesi ve Doria Sarayı
		7 PALAZZO REALE	11 VIA CAIROLI
		8 PALAZZO DEL PRINCIPE	12 VIA GRAMSCI

Şekil 4.15: Genova 2004 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı

Harita: http://www.economia.unige.it/04/diem/new/airo07/mappa_genova.jpg

Şekil 4.16: Genova 2004 kentsel altyapı projeleri

4.4.7 Lille 2004

Amaç: "Yaşama sanatı"nı teşvik etmek ve kültürü geniş anlamıyla algılamak (yemek, spor, iç mimari vs)

Tema: "Yaşama sanatı"

Bütçe: 73,7 milyon Avro

Kültür Politikaları: Lille'i bölgesiyle birlikte dönüştürerek, kentin imajını değiştirmek.

Anahtar kelime: metamorfoz

Anahtar amaç: sosyal bütünleşme

Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projeleri:

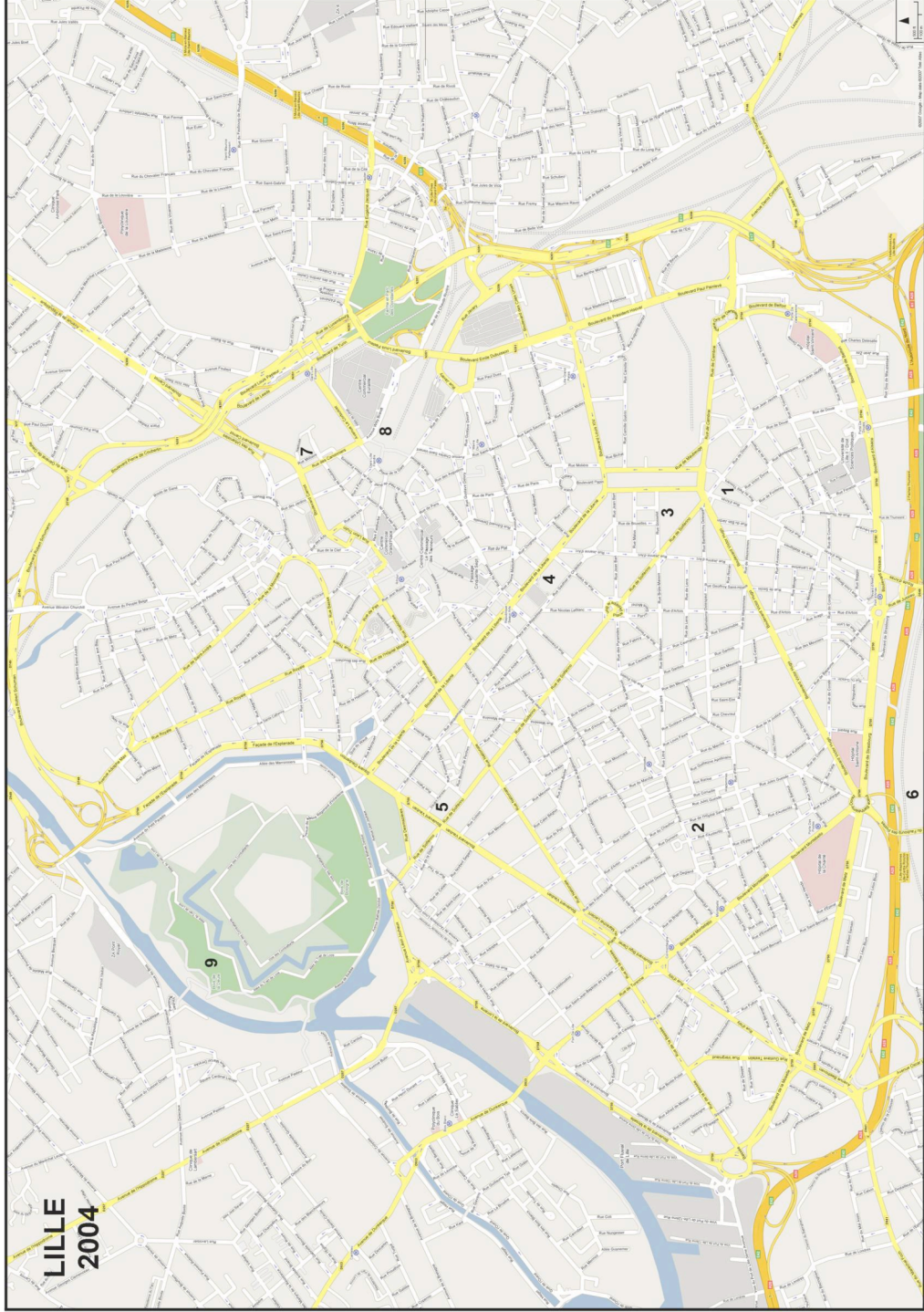
Lille 2004 sayesinde, merkezi, yerel ve bölgesel yönetimler kentsel düzenleme, kamusal donatı ve mirasın rehabilitasyonu projeleri gerçekleştirmişler veya bu konudaki programlarına ivme kazandırmışlardır.

Dini, askeri ve sivil mirasa ait binalar yenilenmiştir: Lille kiliseleri (Saint-André, Sainte-Catherine, Saint-Etienne, Sainte-Marie-Madeleine, Saint-Maurice), Roubaix Gand ve Paris Kapıları, Lille'deki Palais Rameau, Palais Rihour, Saint-Amand'daki manastır kulesi, Croix'daki Villa Mallet-Stevens vs.

Bavay Forumu, Saint-Omer'deki Hotel Sandelin Müzesi gibi alanlar düzenlemelerden faydalanmıştır.

Lille Operası tamamen yenilenmiştir. Geniş çaplı çalışmalar büyük salon, büyük fuaye ve diğer kamu mekanlarının eski görkemine kavuşmasını sağlamıştır. Yenileme çalışmaları mimar Pierre-Louis Carlier ve Partice Neirinck tarafından yapılmıştır.

Çılgınlık evleri, Deûle Parkı, TriPostal, Güney Lille'de Yeni Sporlar Parkı gibi yeni donatılar ve kamu mekanları tamamlanmıştır. Tüm bu donatılar 2004 enerjisini uzun süre yaşayabilmek için gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.17 ve 4.18).

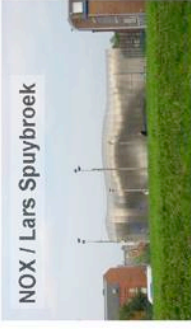
Şekil 4.17: Lille 2004 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı **Harita:** <http://maps.google.com>

LILLE 2004

1 LILLE-MOULINS ÇİLGİNLİK EVİ

2 WAZEMMES ÇİLGİNLİK EVİ

3 DOĞA TARİHİ MÜZESİ

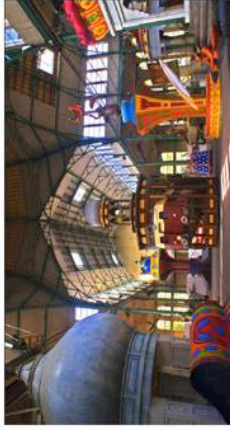
4 PALAIS DES BEAUX ARTS

5 RAMEAU SARAYI

6 YENİ SPORLAR PARKI

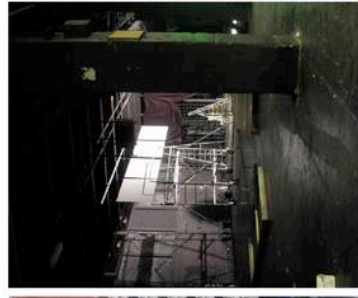
7 ROUBAIX KAPISI

8 TRIPOSTAL

9 DEÛLE PARKI

Şekil 4.18: Lille 2004 kentsel altyapı projeleri

Deûle Parkı: Lille 2004 kapsamında burada gerçekleştirilen proje büyük bir parkın ortasında yaratılan çevresel metamorfozları içermektedir: *Les Amuse-Deûle, Folies Agricoles ve Hello Terra, Le Jardin aux Cent Visages*

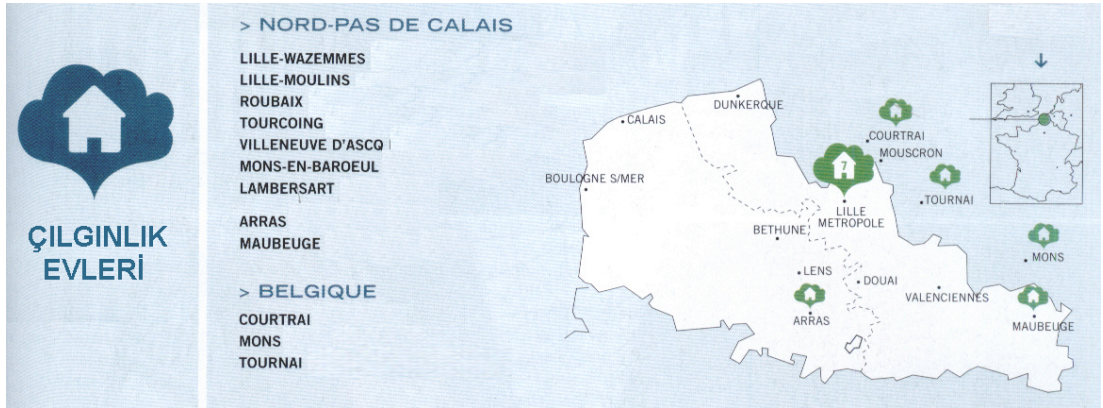
Peyzaj mimarı Jacques Simon tahıl bitkilerini, çiçek bantlarını harmanlayarak, ağaç gövdelerinden mikado oyunu hazırlayarak, ahşap ve kaplı çiçekli patikalar oluşturarak mevsimsel bir *land art* çalışması yaratmıştır.

Hello Terra, “yüz suretli bahçe” ise parkın bir bölümünde yer alan başka bir çalışmadır. Ses, koku ve renkleri; bitki, sebze, ağaç, sanat eseri ve hayvanları; dünyanın farklı yerlerinden Lille metropolünde yaşamaya gelen kadın ve erkeklerin ortak belleğinin sembollerini bir araya toplayan bir olaydır.

Çılgınlık Evleri (Maisons Folie):

Lille 2004 sınırı içinde yer alan eski fabrikalar ve miras alanları Çılgınlık Evleri’ne dönüştürülerek 12 yeni mekan yaratılmıştır.

Lille 2004 kent ölçeğini aşan ulusal ve ülkeler arası bir program izlemiştir. Kültür yılının ana projesini oluşturan 12 Çılgınlık Evi’nin 9’u Fransa’da yer alırken 3’ü Belçika’da konumlanmaktadır (Şekil 4.19).

Şekil 4.19: Çılgınlık Evleri’nin Lille 2004 bölgesindeki dağılımı

Yeni bir yaşam sanatının modern sembolleri olan Çılgınlık Evleri, sanatçılarla sakinleri bir araya getiren yaşam ve kutlama mekanlarıdır.

Her biri özel donatılardan yararlanmaktadır: Gösteri salonu, sergi mekanı, sanatçı atölyeleri, mutfak, restorasyon odası, multimedya alanı vs

Bu evlerde bahçeyle uğraşılabilir, yemek pişirebilir, yemek salonu rezerve edilip kutlamalar düzenlenebilir, kitap ödünç alınabilir,mzık dinlenebilir, küçük bir sinema salonu ayrılıp film izlenebilir.

1. Wazemmes ılgınlık Evi:

19. yüzyıla ait bir iplik fabrikası olan Leclercq 1990’da kapanmıştır. Tasarımı Nox’tan Lars Spuybroek tarafından yapılan bina rehabilitasyonu projesinde üstü örtüyle kaplı yeni bir bina (gösteri salonu) eklenerek, alana yeni bir sokak ve meydan dahil edilmiştir (şekil 4.20).

şekil 4.20: Wazemmes ılgınlık Evi

2. Lille-Moulins ılgınlık Evi (La Brasserie des Trois Moulins - Trois Moulins Bira Fabrikası):

18. yüzyılda inşa edilmiş eski bira fabrikası birçok bina ve iki içi avludan oluşmaktadır. Mimarisi sanayi ruhu ve Flaman stilini birleştirmektedir. Rehabilitasyonu Baron & Longuet mimarlık ofisi tarafından gerçekleştirilmiştir. ocuk Evi, bölgedeki müzisyenler için çalışma alanları ve bir gece kulübü içermektedir.

3. Roubaix ılgınlık Evi (La Condition Publique):

Condition Publique binası yn ve ipeğin üretime hazır hale getirilmesi için kurulmuştur. Bu abidevi bina kentin ilk betonarme yapılarındandır. Terasın st tamamen kapalıdır ve 140 metrelik örtülü bir sokak oluşturur (şekil 4.21).

Şekil 4.21: La Condition Publique – Roubaix Çılgınlık Evi

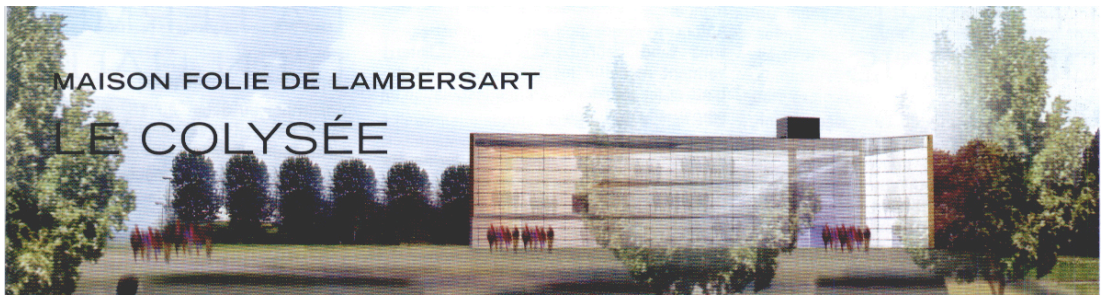
2004’te Julien/Bouchain mimarlık ekibinin yürüttüğü rehabilitasyonla, halkla birlikte inovatif programların yürütüleceği kültürel bir mekan olarak kullanıma açılır.

4. Tourcoing Çılgınlık Evi (L’Hospice d’Havr ):

17. yüzyıla ait bu eski manastır özel bir kimlik taşımaktadır. Geçmiş ve bugün arasında bağ kurarak kentin sınır, ticaret, tekstil etkinliği ve gizli bahçelere dayalı tarihiyle ilgili belleğini açığa çıkarır. 2004 boyunca bu çılgınlık evi Sanat ve Miras konularına odaklanmıştır.

5. Lambersart Çılgınlık Evi (Le Colys e):

18. yüzyılın meşhur kutlama mekanı “Le Colys e” dört su yolunun ve De le Parkı’na uzanan gezilerin kesişmesinde, iki bahçenin eşliğinde yeniden ortaya çıkarılmıştır. Binanın yeniden doğuşu Agence Pierre-Louis Carrier mimarlık ofisi tarafından tasarlanmıştır (Şekil 4.22).

Şekil 4.22: Le Colys e - Lambersart Çılgınlık Evi

6. Mons en Baroeul Çılgınlık Evi (Le Fort de Mons - Mons Tabyası):

19. yüzyıla ait bu askeri anıt 3 hektarlık bir bahçeye hakimdir. Üç içi avlu çevresinde müzik okulu, kütüphane, dernek, dans, sergi ve prova salonları ile bir lokanta yer

alır. 2004'te bu donatılar sanatçılar, kentliler ve dernekler arası alışveriş yararına değerlendirilmiştir (Şekil 4.23).

Şekil 4.23: Le Fort de Mons - Mons en Baroeul Çılgınlık Evi

7. Villeneuve d'Ascq (La Ferme d'en Haut - Yukarıdaki Çiftlik):

18. yüzyıl başında inşa edilen bu altıgen formlu çiftlik, geniş bir içi avlu çevresine kurulmuştur. Rehabilitasyon sonrası eski çiftliğin yapısına iki yeni sanatçı atölyesi eklenmiştir. 2004'te gösteriler, sergiler, atölyeler ve sanatçı rezidanslarıyla güçlü bir programa ev sahipliği etmiştir.

8. Arras Çılgınlık Evi (l'Hôtel de Guines):

Tarihi Anıtlar ek envanterine kayıtlı 18. yüzyıla ait bu eski otel, Sintive mimarlık ofisi tarafından rehabilite edilmiştir. Tiyatro ve Güzel sanatlar Müzesi'ne komşu olan Hôtel de Guines kentin kalbinde bir kültürel etkinlikler ağı oluşturmaktadır.

9. Mauberge Çılgınlık Evi (La Porte de Mons - Mons Kapısı):

Tarihi Anıtlar listesine kayıtlı La Porte de Mons, XIV. Louis'nin fethi sonrası inşa edilen üç kapının sonuncusudur. Geniş bir bahçeye ve gezinti yollarına açılır. 2004 etkinlikleri için modüle edilebilen esnek mekanlar sunmuştur.

10. Mons Çılgınlık Evi (Les Arbalestriers) – Belçika:

Matador şirketi tarafından “sürekli bir göçebelik mekanı” olmak üzere restore edilen bu eski okul binası, yaz etkinlikleri için açık hava alanları sunmaktadır (Şekil 4.24).

Şekil 4.25: Les Arbalestriers - Mons Çılgınlık Evi

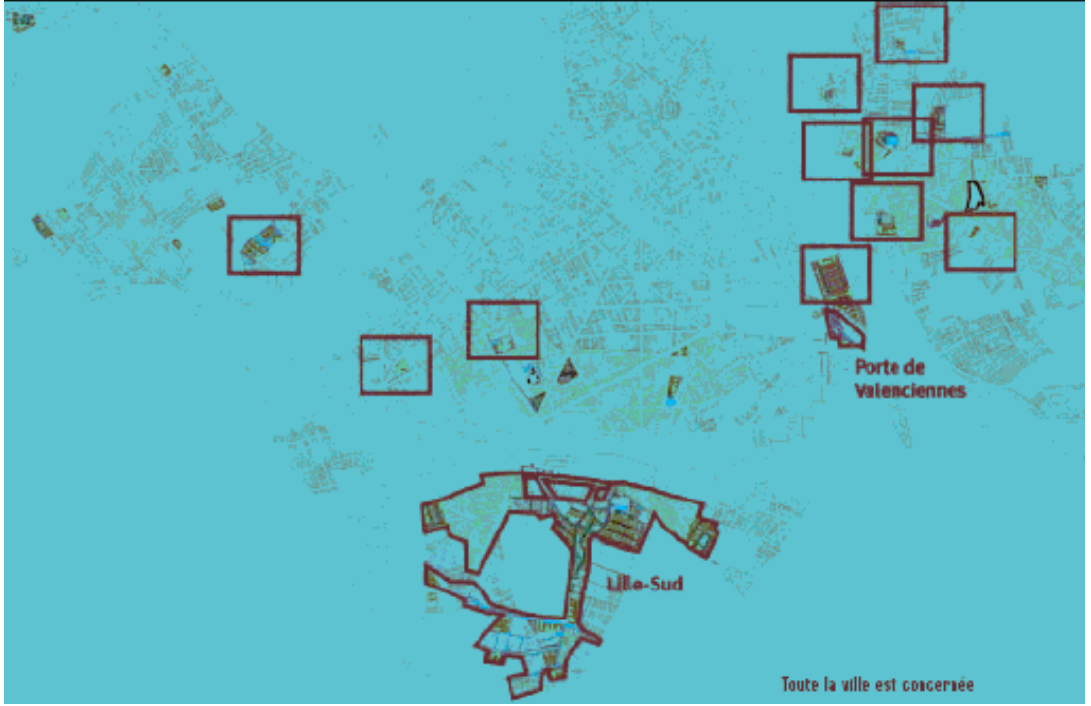
11. Tournai Çılgınlık Evi (Le Séminaire de Choiseuil) – Belçika:

17-18. yüzyıllarda inşa edilen bu geniş mimari bütün, görkemli bir ana gövdenin yanı sıra 3 ek bina, rehabilite edilmiş büyük bir şapel, iki avlu, ziyaretçi mekanları, Fransız bahçesi ve bir meyve bahçesi içermektedir. Mart 2004’ten itibaren bu çılgınlık evi, gösteriler, konserler, sergilere yönelik bir tiyatro binasına dönüşmüştür.

12. Courtrai Çılgınlık Evi (L’Île Buda – Buda Adası) – Belçika:

Courtrai kent merkezinin yakınındaki Buda Adası Lys Nehri’nin iki kolu arasında konumlanır. Adada Broelmuseum adında bir sinema salonu kompleksi ve Tacktoeren adlı bir dans ve tiyatro atölyesi yer alır.

Lille 2004 Sonrası Kentsel Projeler: Lille 2004’le başlayan kentsel canlanmayı devam ettirmek için belediye kent bütününe yayılan bir “Büyük Yenileme Projesi”ne (*Grand Projet de Rénovation*) girişmiştir (Şekil 4.26).

Şekil 4.26: Büyük Yenileme Projesi alanları (Kaynak: Lille magazine n°33 / mart 2006)

Projenin amacı “Lille’lilerin, kentin tüm alanlarında, birlikte daha iyi yaşayabilmelerini sağlayabilmek” olarak belirlenmiştir.

Lille Büyük Kentsel Projesi’nin üç hedefi vardır:

1. Ekonomik ve sosyal gelişmeye katkıda bulunmak
2. Daha iyi bir yaşam kalitesi sunmak
3. Herkes için uygun fiyata çok sayıda konut üretmek

Projede, 5 yıllık bir sürede 3000 yeni konut yapılması ve 3000 eski konutun da yenilenmesi öngörülmektedir. Proje özellikle Güney Lille (Lille-Sud) ve Moulins olmak üzere 16 farklı ilçede yürütülmektedir. Bunlardan bazıları, Moulins örneğinde olduğu gibi, Lille 2004’ün harekete geçirici noktaları olan Çılgınlık Evleri’yle dönüşmeye başlamış bölgelerden olmaktadır.

Bazı semtlerde daha çok sosyal konut yer alırken diğerlerinde bu sayı daha az tutularak farklı konut tipolojileriyle karma sosyal grupların birlikte yaşaması planlanmıştır.

5 2010 AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ OLARAK İSTANBUL

Bu bölümde, İstanbul Girişim Grubu'nun 2010 Avrupa Kültür Başkentliği'ne adaylığını koymasından itibarenki süreç incelenmektedir. İlk olarak adaylığa hazırlık süreci ve unvanın alınması üzerinde durulur. Daha sonra, Avrupa Parlamentosu'nun 2010 için seçtiği Avrupa Kültür Başkentleri Essen (Ruhr Bölgesi), Pécs ve İstanbul karşılaştırılır. Son olarak ise İstanbul'un mevcut kültürel altyapısı ve 2010 için öngördüğü çalışmalar sunulur.

5.1. Adaylık Süreci

2000 yılında alınan kararla Avrupa Kültür başkenti unvanı, 2005-2019 yılları arasında AB üyesi olmayan Avrupa ülkelerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu kararla İstanbul, 2010 yılı için Avrupa Kültür Başkenti adayı olarak başvurma şansını yakalamıştır. Aynı yıl 13 sivil toplum kuruluşundan oluşan Girişim Grubu çalışmalarına başlar.

Kentin kültür ve sanat insanları, akademisyenler, yöneticiler ve farklı STK temsilcilerinin katılımıyla genişleyen İstanbul Girişim Grubu; Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Valiliği, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın da desteklerini alarak İstanbul'un Avrupa Kültür Başkenti olarak seçilmesi için ortak bir dosya hazırlar. "İstanbul: 4 Elementin Kenti" başlıklı adaylık dosyası 13 Aralık 2005'te, Brüksel'de Avrupa Konseyi'nin Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü'ne sunulur.

Diğer aday kentlerden Essen ve Görlitz 26 Eylül 2005'te, Pécs 21 Aralık 2005'te, Kiev ise 15 Aralık 2005'te adaylık dosyalarıyla başvuruda bulunmuşlardır.

İstanbul 2010 Girişim Grubu üyeleri, tüm adaylık dosyalarının seçim heyetine gönderilmesinden bir gün önce, 22 Şubat 2006'da, Avrupa Parlamentosu'nda pek çok parlamenterin katıldığı bir davette ilk sunumunu yapar.

14 mart 2006'da adaylığının en önemli aşamasını oluşturan savunma gerçekleşir. Aday kentler programlarıyla ilgili sunuş yaparak, heyetin sorularını cevaplandırmıştır (İstanbul ve Kiev AB üyesi olmayan ülke kentleri olarak AKB unvanına kardeş kent statüsünden başvurmuştur).

Kentlerin yaptıkları sunumların dikkat çekici kısımları şöyledir:

İstanbul (Türkiye): “4 kentin elementi İstanbul” Avrupa’yı doğusuna bağlayarak bir köprü işlevi görecektir. Kentin medeniyetlerin buluşmasına canlı bir örnek olduğu ve yüz yıllardır Avrupa medeniyetlerinin kavşağında yar aldığından, “farklılıkları yaşama”yı öğrendiği belirtir. Delegasyon İstanbul 2010 projesiyle “aşağıdan yukarıya” (*bottom up*) doğru yeni bir süreç başlattıklarını ve sivil projenin planlama aşamasında daha şimdiden nüfusun ve STK’ların büyük bir bölümünü harekete geçirdiklerini, toplum ile kuruluşların sürecin sahibi haline geldiklerini vurgular. Ayrıca, 2010 boyunca sanatın daha önce ulaşamadığı nüfuslara buluşturulacağına dikkat çeker.

Delegasyon son olarak, kültür başkenti unvanının ve olayının bugünün ve geçmişin görkemli İstanbul’unu geleceğin kentine dönüştüreceğinin altını çizer.

Kiev (Ukrayna): Delegasyon, AKB unvanıyla kentin Avrupalı kimliğiyle ilgili tarihi mirasının restore edilmek istendiğini belirtir. Kent böylelikle Batı ve Doğu kültürlerinin kavşağı olma konumunu yeniden kazanmak istemektedir. Delegasyon, kentin ev sahipliği ettiği çeşitli festivallerin ve fuarların kentin dinamizmini sağladığının altını çizer. Kentin, 2005 Eurovision şarkı yarışmasına ev sahipliği etmesi nedeniyle “yılın Avrupa bölgesi” seçildiği hatırlatılır.

Kiev’in kültür üzerinden sağlamayı öngördüğü kentsel dönüşüm eksenleri sunulur: kültürel mirasın restorasyonu, eski binaların dönüşümü, rekreasyonel donatılar.

Delegasyon son olarak kentin, 2004’ten beri kayda değer bir dönüşüm süreci yürüttüğünü vurgular.

Pécs: Pécs yönetimi kültür yılı programını, kentin birçok yönden bir kültürel periferide yer almasından dolayı, “sınırsız kent” yaratmak sloganına dayandırır.

Kent, Batı ve Güneydoğu Avrupa’nın sınırındaki uluslararası bölgenin kültürel merkezlerinden biri haline gelmeyi arzulamaktadır.

Delegasyon, Pécs'teki sanat topluluğunun Budapeşte'den sonra ülkedeki ikinci en önemli topluluk olduğunun ve bu etkinlikten tüm bölgenin faydalanacağını altını çizer. Pécs yönetimi etkinliği, "Balkanlar'a açılan kültürel kapı" olarak planlar.

Öneri konsept 3 ana temaya odaklanmaktadır:

- Kentselliği yeniden keşfetmek
- Kentsel gelişmede kültürel değişim
- Kentsel kültür politikalarındaki değişimler

2010'a kadar her yıl temalandırılır. 2006:Kültürel miras yılı, 2007:Eğitim ve öğrenme yılı, 2008:Çevre kültürü ve sağlık yılı, 2009:Dini kültür yılı.

Essen ve Ruhr Bölgesi: Kentin geliştirdiği konseptin ana fikri sanayi gelişimi nedeniyle bozulan geniş kentsel alanı kültür üzerinden dönüştürerek, bölgede yar alan diğer küçük kentlerle bir arada yeni bir Ruhr metropolü yaratmaktır. AKB unvanını kazanmak bölgeye, birlik üzerinden yeni bir kimlik edinme arayışında yardımcı olacaktır.

Bölgenin dönüşümü ve yeniden gelişimi 2010 projesinin kalbini oluşturmaktadır.

Kültür yılı sloganı "Kültür üzerinden dönüşüm, dönüşüm üzerinden kültür" olarak belirlenmiştir. Yönetimler bölgeyi bir Avrupa kültür metropolü haline dönüştürmek ve Essen'in sanayi kenti geçmişine bağlı "kara imaj"ını, bir dinamizm imajına çevirmek istemektedir.

Genel konsept 3 ögeye odaklanır: şehircilik, kimlik ve entegrasyon.

Ayrıca kültür yılı 3 tema ile bağlı olarak ilişkilendirilmiştir: olanaklar kenti, sanat kenti, kültür kenti.

Kentler ve bölge mevcut tiyatro ve konser salonlarıyla kültürel bir tarih inşa edebilecek güçtedir. Buna ek olarak sanayi binalarının dönüşümüyle yeni ve inovatif mekanlar yaratılacaktır.

Delegasyon son olarak Ruhr bölgesinin Avrupa'nın küçük bir kopyası olduğunu belirtir. Çelik ve kömür AB entegrasyonunun temelinde yer aldığı gibi, Ruhr bölgesinin de kökenini oluşturmaktadır. Ruhr'da uygulanacak kültür ve sanat üzerinden sanayi toplumlarının ve peyzajlarının değişimi ve dönüşümü modeli, Avrupa'nın diğer bölgeleri için de izlenecek bir örnek oluşturacaktır.

Görlitz / Zgorzelec: Görlitz, 10 Alman kenti arasındaki ulusal rekabette Essen’le birlikte 2010 AKB adaylığı için seçilen diğer kenttir. Neisse Nehri kenti, Leh tarafı (Zgorzelec) ve Alman tarafı (Görlitz) olarak ikiye ayırmaktadır. 1989’da iki kent diyalog sürecini başlatarak iki milliyetli tek bir kent haline gelmiştir. İki kenti birleştiren köprü, AKB projesinin merkezini oluşturacaktır.

Görlitz’in kültür yılı sloganı: “Kültürel birliği yaşamak, kültürel çeşitliliği yaşamak – Hiçbir yerin ortasından Avrupa’nın kalbine”

Görlitz’in öngördüğü 5 ana kentsel proje şunlardır:

- Bridge Park: Yeni bir kentsellik
- Avrupa kent mimarisinin taş kronolojisi
- Via Regia: Ufukların diyalogu
- Berzdorf Gölü: Eski bir maden şeridinin yeniden doğallaştırılması (*renaturalization*)

Yeni “Bridge Park” mahallesi Görlitz’in kalbi olacaktır. Ayrıca kent için yeni bir Sanat ve Medya Forumu oluşturulacaktır. Kültür sayesinde Doğu ve Batı, gelecek nesillere yeni bir kent yaratmak için buluşturulacaktır.

Sunumların değerlendirmesi:

Kiev ve İstanbul:

Panel üyeleri öncelikle, AB üyesi olmayan her iki aday kentin de kayda değer kültürel donatılara ve çekici etkinliklere/olaylara sahip olduğunu bildirmiştir.

Kiev’in daha önce büyük uluslararası etkinlikleri ağırladığı ve önemli restorasyon çalışmalarında bulunduğu göz önünde bulundurulsa da, 2010 için hazırlanan programın, 1999 kararnamesindeki ölçütlere göre daha iyi geliştirilebileceği belirtilir.

İstanbul’un adaylığına gelince, panel, önerinin uzun ve dikkatli bir hazırlığın ve AKB eyleminin doğası ve amacı üzerine derinlemesine bir düşünme sürecinin sonucu olduğundan söz eder. Delegasyonun, konsepti ve etkinliği başarıyla sonuçlandırmak için gerekli araçları ve yöntemleri doğru bir şekilde kavradığının düşünüldüğü belirtilir. Öte yandan uzmanlar programın inovatif karakterinden ve projenin güçlü Avrupalılık boyutundan dolayı memnuniyetlerini ifade ederler.

Programın dört element etrafına eklemlenmiş olması hem inovatif olması, hem de kentin kökleri üzerine inşa edilmiş olması nedeniyle oldukça değerli bulunur. Sürecin

aşağıdan yukarıya doğru ele alınması ve sivil toplumun etkin katılımı, önerinin en önemli niteliği olarak görülür. 2007’den başlayarak kültür yılına kadar devam edecek olan programın sürdürülebilir niteliği ve genelde kültürel etkinliklerin birincil hedef kitlesi olmayan yerel nüfusa ulaşma niyeti olumlu yönler olarak dikkat çeker. Önerinin ayrılmaz bir parçası olarak geliştirilen iletişim stratejisinin diğer aday kentler tarafından izlenebilecek bir örnek olduğu söylenir.

Panel, sonuç olarak, İstanbul’un önerisinin 1999 kararnamesindeki tüm ölçütlere cevap verdiğini ve kenti 2010 Avrupa Kültür Başkenti olarak seçilmesini tavsiye ettiğini belirtir.

Pécs: Panel, Pécs’in önerisinden, kalitesi ve 1999 kararnamesine uygunluğu nedeniyle memnun kaldığını belirtir. Uzmanlar Pécs’in Güneydoğu Avrupa’ya açılan “kapı” konumlanmasına olumlu yaklaşır. Pécs diğer AKB’lerle karşılaştırıldığında daha küçük bir kent olsa da panel, kentin 47 komşu belediyeyle birlikte etkinliğe ev sahipliği edecek gerekli altyapıyı sağlayacağına inandığını belirtir.

Öneri iyi dengelenmiş bulunur ve projelerin çokkültürlü yapısıyla yeni ve inovatif fikirler içerdiği düşünülür.

Panel son olarak delegasyona gelecek yıllarda programın sanatsal içeriğinin daha da geliştirilmesini tavsiye eder.

Essen ve Görlitz / Zgorzelec: 1999 kararnamesi ölçütleri ve hedeflerini hesaba katan komite, ölçek olarak çok farklı olsalar da her iki öneriyi de mükemmel olarak niteler. Görlitz’in sadece simgesel yönü ele almakla kalmayıp, “Avrupalılaşıma”yı uygulamalı bir yolla gündelik hayata geçirme çabası takdir edilir.

“Ruhr için Essen” adaylığının temel güçlüğü, 53 belediyeden oluşan 5,3 milyon nüfuslu ve 140 milliyetli bir sanayi bölgesini yaşayan bir metropol haline getirmektir.

Panel özellikle, “Flying City Hall” ve “The Invisible City” gibi bazı ana projelerin inovatif niteliğine dikkat çeker.

Görlitz’in adaylığının simgesel niteliği ve yaklaşımın tutarlılığına rağmen; inovatif karakteri, projelerin ve yaklaşımların çeşitliliği ile “Ruhr için Essen” projesi panel üyelerini daha çok ikna eder. Panel, Essen’i tavsiye ederken, kentin 2010 ve sonrası

için tamamlamaya niyetli olduğu projenin inovatif ve seçkin karakterinin önemine vurguda bulunur.

İstanbul'un seçilmesi:

İstanbul delegasyonunun sunumu sonrası 11 nisan 2006'da uluslararası seçici kurul İstanbul'un, Pécs ve Essen kentleriyle birlikte 2010 Avrupa Kültür Başkenti olmasını Avrupa Parlamentosu'nun görüşüne ve Avrupa Birliği Konseyi'nin son onayına sunar ve karar konsey tarafından resmen onaylanır.

5. 1.1 Organizasyon Şeması

İstanbul'un 2010 yılı Avrupa Kültür Başkentliği için, adaylık başvuru dosyasını hazırlamak, gerekli işlemlerde bulunmak, projeler hazırlamak, hazırlanan projelerin uygulanmasını takip etmek, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum örgütleri arasında koordinasyon sağlamak, adaylık sürecinde ortaya çıkabilecek aksaklıkları tespit ederek çözüm bulmak amacıyla İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Girişim Grubu oluşturulmuştur.

Girişim Grubu: Danışma Kurulu, Yürütme Kurulu ve Bütçe Komisyonu'ndan oluşur. Ayrıca mevcut organizasyon şemasına bakıldığında bu üç ana kurula bağlı başka kurullar ve yapılanmalar da görülür. Daha önceki kültür başkentlerinde “yönetim” ve “uygulama birimi” olmak üzere iki unsurdan oluşan organizasyon şeması, İstanbul 2010 örneğinde çok fazla dallanmış bir şema izlenimi vermektedir.

Danışma Kurulu: Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Valiliği, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütleri temsilcilerinden oluşur.

Yürütme Kurulu: Danışma Kurulunu oluşturan kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ile Danışma Kurulu'nca uygun görülen sivil toplum örgütü temsilcilerinden oluşur. 2010 yılında İstanbul'un Avrupa Kültür Başkenti olması için gerekli hazırlıkları yapmak, ihtiyaç duyulan projeleri hazırlamak, Danışma Kurulu'nun önerilerini değerlendirerek uygulanmasını sağlamak, İstanbul'u Avrupa Kültür Başkentliğine hazırlamak ve bu amaçla oluşturulan bütçenin ilgili mevzuat çerçevesinde amacına uygun olarak kullanılmasını sağlamakla görevlidir.

Artistik Danışma Kurulu: Kültür yılı kapsamında planlanan mimarlık, Şehircilik ve diğ r tasarım dallarına bağılı projelere danışmanlık yapan uzmanlardan oluş r.

Proje Değ rlendirme Ekibi [PDE]: İstanbul 2010 Yürütme Kurulu'na bağılı olarak çalışan ve  yeleri Danışma Kurulu tarafından önerilip Yürütme Kurulu tarafından onaylanan bir çalışma grubudur. 15-20 kişiden oluş n bu grubun görevi, İstanbul 2010'un misyonu çerçevesinde projelerin seçimi ve geliştirilmesinde, projelerin belirlenen kriterler çerçevesinde uygulanmasına yol gösterici ve kolaylaştırıcı olmak ve projelerin belirlenen esaslara göre uygulanmasını sağlamaktır.

İletişim Danışma Kurulu ve İletişim Uygulama Grubu: Bu iki birimin isimleri ve  yeleri resmi web sitesinde ismi yer almasına rağmen görevleri tanımlanmamıştır.

5.1.2 Hedefler

İstanbul 2010 Girişim Grubu tarafından kültür yılı doğrultusunda belirlenen hedefler şunlardır:

1. İstanbul'ın uluslararası profilini yükseltmek.
2. Kentin imajını değiştirmek.
3. İ  ve dış turizmi artırmak.
4. Kültür izleyicisini çoğaltmak.
5. Kentin profilini  ne çıkarmak.
6. AKB marka/imajını  ne çıkarmak.
7. AKB 2010 İstanbul kültür programını desteklemek.
8. Çokkültürlülük politikasını geliştirmek ve desteklemek.
9. Avrupa kültürel mirasını tanımlamak ve kutlamak.
10. Diğ r AKB kentleriyle ortaklığı desteklemek.

Bu hedeflerin çoğu birçok eski AKK/AKB tarafından da belirlenmiştir. Bu  akışma kentsel rekabete girmiş her kentin benzer istekler içinde bulunduğunu göstermektedir. Öte yandan hedeflerde yer alan oluşturulurken 1999 kararnamesindeki ölçütlerin de göz önünde bulundurulmuştur. İlk beş hedef kente özel hedeflerken, son beşinin AKB ölçütleriyle şekillendirildiği görülmektedir.

5.2. Diğer 2010 Avrupa Kültür Başkentleri

Bu bölümde İstanbul 2010 ile birlikte kültür yılına ev sahipliği edecek Pécs ile Essen kentlerinin stratejileri ve öngördükleri kentsel projeleri incelenmektedir.

5.2.1 Pécs

Kent, Macaristan'ın ilk Avrupa Kültür Başkenti'dir. Budapeşte'nin 1994'te Avrupa Kültür Ayı etkinliğine ev sahipliği yapmış olması ve kültür kenti olarak dünyaca tanınmış olması Macar Hükümeti'ni Pécs'i aday olarak seçmeye yönlendirmiştir.

Pécs 2010 programının dayandığı 5 ana unsur şunlardır:

- Pécs canlı kamusal alanların kentidir. Orta ölçekli bir kent olarak, bir metropol veya daha küçük bir kente göre çok farklı bir kent yaşamı modeli sunabilir.
- Pécs aynı zamanda kültürel mirasın ve kültürel inovasyonun kentidir: 2000 yıllık tarihiyle sanatsal inovasyonun sahnesidir.
- Pécs çokkültürlü bir kenttir. Geçmiş zaman zarfında Latin, Türk, Alman, Hırvat ve Macar kökenli kültürel katmanlara sahip olmuştur. Bugün kent, Macaristan'daki Alman, Hırvat ve Romen kültürünün en önemli merkezidir.
- Pécs Macaristan'da desantralizasyon fikrinin doğduğu kenttir. Pécs'ten başka adı bölgecilik (*regionalism*) ve desantralizasyon fikrine sıkı sıkıya bağlı başka bir Macar kenti yoktur.
- Pécs, Balkanlar'a ve Avrupa'daki AB'ye üye olmayan bölgelere açılan kültürel bir kapıdır.

Macaristan karakteristik olarak tek merkezli bir ülkedir. Başkent geleneksel olarak kırsal bölgedeki kentler üzerinde kültürel (ve siyasi, mali, idari vs.) bir baskınlık sağlamıştır. Başkentteki kültür kurumlarının sayısı, çeşitliliği ve mali gücü ülkedeki diğer kentlerin potansiyelleriyle karşılaştırılmaz. Macaristan AKB'ye aday kenti seçerken Macar kentleri arasında adı desantralizasyon fikrine en bağlı olan Pécs'i seçmeye karar verir. Bu kararla Macaristan'da bir desantralizasyon süreci başlatılabilecektir.

AKB unvanı kentler için, kentsel karakterlerini yeniden keşfetmek, kamusal alanları toplumun faydasına yeniden "fethetmek", sokakları ve çevreyi daha yaşanabilir

kılmak, tarihi mirası takdir etme yetisini yeniden kazanmak ve bunları keyif verici ve nazik bir şekilde dönüştürmeye başlamak için fırsat sunmaktadır.

AKB yılını önceleyen hazırlık yıllarındaki gelişim projeleri ve planlanan programların uygulanması üzerinden ülke çok kutuplu ve Pécs de uluslararası bölgesinin kültürel merkezlerinden biri haline gelebilecektir.

Kentsel projeler: Pécs 2010 programının ana gelişim paketi, uygulanmaları sayesinde kentin sayı, ölçek ve nitelik olarak AKB yılına gerekli kültürel ve sanatsal mekanları sunacak beş anahtar proje içermektedir. Projelerin kültür endüstrisini geliştirmesine, mahallelerin kentsel karakterini yeniden canlandırmasına ve Pécs'in uluslararası bölgesinin kültürel merkezlerinden biri olmasına yardımcı olması gerekir.

Modern bir müzik ve konferans merkezi ve yeni bir bölgesel kütüphane 2010'da Pécs'te inşa edilecek bilgi toplumunun ihtiyaçlarına cevap verecektir.

Bazı tarihi anıtlar restore edildikten sonra, artık sanayi üretimi için kullanılmayan Zsolnay porselen fabrikasının devasa yapı kompleksinde birçok donatıya sahip bir kültür mahallesi oluşturulacaktır.

Müze mahallesinde bulunan ve şu anda Modern Macar Galerisi'nin yer aldığı barok binaya yeni bir kol eklenerek, büyük ölçekli süreli sergiler için yeni bir sergi mekanı yaratılacaktır.

Kamusal alanların gelişimiyle birçok park, sokak ve oyun alanı yeniden canlandırılacak ve değer kazanacaktır.

Genel değerlendirme: Pécs diğer birçok kültür yılında izlenen yöntemleri seçmiş gözükmemektedir. Eski bir sanayi yapısı çevresinde oluşturulması düşünülen kültür mahallesi buna işaret etmektedir. Bunun yanı sıra yeni kültürel yapıların (müzik ve konferans merkezi) inşası da öngörülmüştür. Diğer kültür kentlerine benzer şekilde yürütülecek diğer kentsel altyapı çalışmaları ise tarihi yapıların restorasyonu ve kamusal alanların iyileştirilmesidir.

5.2.2 Essen (Ruhr 2010)

Essen kenti AKB'ye aday olurken başvurusunu Ruhr Bölgesi ölçeğinde sunmuştu. Şu anda kültür yılı resmi web sitesinde Ruhr 2010 adı kullanılmaktadır.

Ruhr 2010'un programı 4 ana tema içerir:

- Ruhr metropolü 2010'da bizi kentsel mücadelelerle yüzleştirecektir. Kent çokmerkezlidir ve yeni varoluş şekillerine karşı açık görüşlüdür. Kültür yılı bu bağlamda kentin eşsiz kentsel peyzajına katkıda bulunmak için bir fırsat olarak kullanılacaktır.
- Sanat ve sanatçılar bölgede gerçekleşen değişimlerin ardındaki itici güçtür. Ruhr 2010 sınırsız bir estetik deneyim aktaracak ve herkesin içinde kendi bireysel potansiyelini bulacağı yaratıcı bir sahne oluşturacaktır.
- Ruhr 2010 "yaratıcı endüstriler" konusunu kültür yılının tüm konseptine dahil eden ilk AKB'dir. Sanat, kültür, yaratıcılık ve taze fikirler; inovasyonun teknolojik ve ekonomik süreçlerinin itici güçleridir.
- Ruhr 2010, Avrupa kentinin geleceği için mücadele alanı oluşturan "göç" konusunu da ele alacaktır. Göçle ilgili kültürlerin ve bunların yaratıcı enerjisinin izleri sürecektir.

Ruhr Bölgesi'nde kentsel dönüşüm: Ruhr metropolünde, gri ve karanlık kasabaları olan "kara kent" klişesi çoktan tarihe karışmıştır. 53 kent ve kasabasıyla Ruhrgebiet bugün çok değişmiştir. Bu uzun ve zor süreçte, ağır sanayinin yükselişiyle düşüşü birlikte yaşanmıştır.

Ruhr Bölgesi özellikle sonradan meydana gelen sosyolojik ve ekolojik değişimlerden etkilenir. Başlıca sanayi dallarından geriye kente devasa binalar ve açık alanlar kalır.

1989-1999 arasında Emscher Park'ta gerçekleştirilen Uluslararası İnşaat Sergisi'nde (*International Construction Exhibition*) ilk kez eski sanayi alanının kökten dönüşümüyle ilgili bir program hazırlanır. Bu program, bölgenin yeniden şekillenmesine büyük katkıda bulunur.

Devasa sanayi yapıları sistemli bir şekilde tescillenir, güvenceye alınır ve turizmle boş zaman endüstrisinin kullanımına uygun hale getirilir. Sergiler, konserler ve oyunlar için eşsiz mekanlar geliştirilerek, bölgenin kültürel programının bugün dünyaca tanınır hale gelmesi sağlanır.

Kültürel programlar, sanayi geçmişi olan bu anıtların çöküş ve umutsuzluk taşıyan havasını ortadan kaldırır.

Ruhrgebiet'in bugünkü çokkültürlü kimliği çelik ve kömür sanayine dayanır: diğer Avrupa ülkelerinden iş bulma umuduyla buraya gelip yerleşen göçmenler, Ruhr Bölgesi'ni "Küçük bir Avrupa"ya dönüştürür.

Kültür yılının amacı: Ruhrgebiet 2010'da kendini Avrupalı komşularına, kültürel bir küme olarak sunmayı; çokkültürlü bir etkinlik yeri haline gelmeyi ve yaratıcı kültürel programlarıyla görülmeye değer bir bölgesel güzergah olarak pazarlamayı amaçlamaktadır.

Kentsel projeler:

İstanbul 2010'da olduğu gibi, kentsel projelerin seçilmesinde yapılan başvurular değerlendirilecektir. Başlangıç için Ruhr 2010 tarafından 10 proje önerilmiştir. Şu anda bunların uygulanabilirlikleri kontrol edilmektedir.

Projeler üç ana eylem alanıyla bağlantılıdır ve tüm Ruhr bölgesi etkinlik mekanı olarak dahil edecektir. Eykem alanları "Olanaklar kenti" (*City of possibilities*); "Sanat kenti" (*City of the Arts*) ve "Kültürler kenti" (*City of cultures*) olarak belirlenmiştir. 2010 ziyaretçilerini karşılama alanı ve merkez olarak Zollverein dünya mirası alanı seçilmiştir.

Twins 2010 (2010 İkizleri): Ruhr 2010'un büyük projelerindendir. Ruhr Bölgesi ve Avrupalı ortakları arasında bir fikir alışverişi, kaynaklar havuzu ve işbirliği oluşturmayı öngörür. Amaç, Avrupa kentleri arası sürdürülebilir bir iletişim ağı kurmaktır.

Floating Civic Hall (Yüzen Belediye Binası): Ruhr 2010, 53 kentteki 53 kültür departmanını tek bir mobil belediye binasıyla yer değiştirtmektedir. Yeni kültür metropolünün simgesi olacak bu mimari yaratı, tüm bölgeye yolculuk ederek kentler arasında birleştirici bir etkide bulunacaktır. Bina için 2007'de uluslararası bir mimarlık yarışması açılacaktır.

Land for Free – Pioneer Valley (Bedava Arazi – Öncü Vadi): Bu proje özel mini-ütopyalar yaratmak ve küçülen kentlere yaratıcı cevaplar arayacak bir olguyla ilgilidir. İki su yoluna (Emscher Nehri ve Rhine-Herne Kanalı) kurulacak "Land for Free" civar kentler arasında bakir kalan alanlarda yeni bir Vahşi Batı'nın yaratılması için başlangıç noktası olacaktır. Bunun için 2008'de Avrupa ölçeğinde bir fikir yarışması açılacaktır.

B1_21st. The beauty in a highway (B1_21st. Bir otoyoldaki g z ll k): “B1_21st.” Projesi, B1 ve A40 otoyolları ile kentsel çevrelerini yaygın bir sergi arenasına dönüştürecektir. Ruhr Bölgesi’ndeki günlük yaşamın esas bileşenlerinden olan hareketlilik sergiyi teşkil eden ögeyi oluşturur.

Folkwang Atoll (Folkwang Atol ): Sanat takımadası, suda yüzen 20 tasarlanmış adadan oluşan bir “enerji parkı” şeklini alacaktır. Ziyaretçiler adaları tekneler veya gemiler aracılığıyla ke fedebileceklerdir.

Genel Değerlendirme:

Ruhr 2010 için önerilen projeler, mobil ögelerin yaratılması yoluyla, bölge bütününe hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır. Gerçekleştirilecek kamusal sanat projelerinde yaratıcılığın ve hareketliliğin temel unsurlar olduğu görülmektedir. Sanayi sonrası   k   döneminden başarılı bir dönüşüm politikasıyla çıkan kent, bugün daha inovatif ve katılımcı kültürel donatılar yaratma yöntemini se mi  görünmektedir.

5.3. İstanbul’un mevcut kültürel altyapısı

Bu bölümde İstanbul’un mevcut kültürel altyapısı kültür donatıları ve ilgili kültür aktörleri üzerinden sunulmaktadır.

5.3.1 Kültür donatıları

2006 Türkiye Sanat Yıllığı’na göre Türkiye genelinde toplam 493 sergi mekanı bulunurken, bunların 270’i İstanbul’da bulunmaktadır.

İstanbul’daki sergi mekanlarının sektörlere göre dağılımı şöyledir: Özel müzeler (5), bağımsız galeriler (102), merkezi yönetime (13) ve yerel yönetime (17) ba lı mekanlar, STK’lara ba lı mekanlar (21),  niversite ve eğitim kurumlarına ba lı mekanlar (2), yabancı kültür merkezleri (6), bankalara ba lı mekanlar (8), sigortalara ba lı mekanlar (2), diğer şirketlere ba lı mekanlar (13), kafe/otel/kulüp vb (22), kitap evleri (1), alışveriş merkezleri (9), temel işlevi farklı olan mekanlar (16), alternatif mekanlar (11), çok amaçlı mekanlar (3).

İstanbul’daki özel müzeler açılış yıllarına göre şöyle sıralanmaktadır:

Sadberk Hanım Müzesi (Ekim 1980), Rahmi Koç Müzesi (Temmuz 2001), Proje 4L  a da  Sanat Müzesi (2001), Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi (Haziran

2002), İstanbul Modern (Aralık 2004), Pera Müzesi (Haziran 2005) (Ölçer, 2006). Açılış yılların dağılımına bakıldığında, ilki hariç tümünün son altı yıllık zaman diliminde açıldığı görülür. Bu da özel sektörün son yıllarda kültür ve sanata yaptığı yatırımlardaki artışa işaret etmektedir.

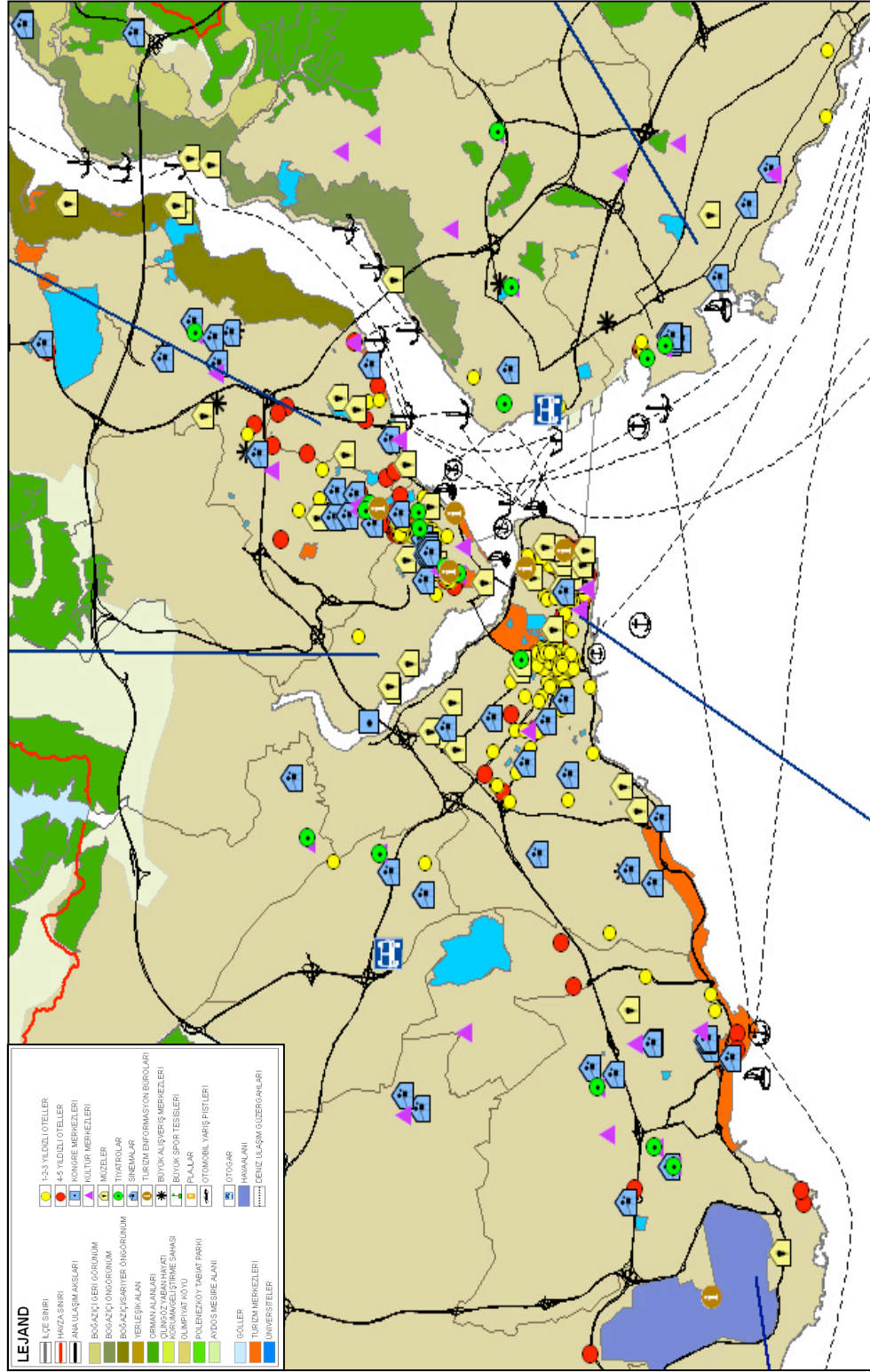
Genele bakıldığında, İstanbul'un sahip olduğu kültür ve sanat olanakları, niteliksel ve niceliksel açılardan Avrupa kentleri ile karşılaştırıldığında hiç de küçümsenmeyecek bir seviyededir (Tablo 5.1 ve Şekil 5.1). Ancak ziyaretçi sayıları açısından bir değerlendirme yapıldığında İstanbul'un bu kentlerin oldukça gerisinde kaldığı görülmektedir (İMP, 2005).

Tablo 5.1: Barcelona, İstanbul, Paris ve Londra'nın Kültür- Sanat Olanakları Açısından Karşılaştırması

	İstanbul	Barcelona	Londra	Paris
Yabancı Ziyaretçi Sayısı	3.473.144	4.549.587	(2002) 11.600.000	25.000.000
Müze Sayısı	69	51	76	137
Tiyatro Salonu Sayısı	73	45	178	138
Sinema Salonu Sayısı	68	212	110	86
İlk 6 Müzesini Ziyaret Eden	1.910.348	7.924.954	20.837.000	24.400.000

Kaynak: İMP, 2005 (Tourism in Paris-Key Figures 2004, Barcelona Tourism Statistics Report 2004, Lisbon Culture Department Tourism Report 2004, www.visitlondon.com-www.culture.gov.uk ve İstanbul İl Turizm Müdürlüğü 2004 raporlarındaki verilerden derlenmiştir.)

İstanbul, kültür mekanlarındaki sergiler dışında her yıl 150'nin üzerinde yerel, ulusal veya uluslararası festivale ev sahipliği yapmaktadır. Avrupa ve Dünya'daki benzerleri ile kıyaslandığında, oldukça genç bir yapıya sahip olan bu festivaller, İstanbul'un "Kültür Kenti" imajını güçlendirmekte, uluslararası tanıtımına katkıda bulunmakta, dolayısıyla yarışmacı potansiyelinin artmasını sağlamaktadır. Avrupa'daki festivaller ortalama %30'u kamu desteği alırken, İstanbul'daki festivallere yapılan kamu desteğinin payı %3'lerde kalmaktadır.

Kaynak: İMP, 2005

Şekil 5.1: İstanbul Metropolitan Alanı'nda Kültür – Sanat Olanakları

5.3.2 Kültür aktörleri

İstanbul'un kültürel yaşamına etki eden kültür aktörleri diğ r Avrupa kentlerine benzer bir şema sergilemektedir:

- Kamu sektörü: Kent kültürü alanında etkili olan kamu kurumları ikiye ayrılır.

1. Merkezi yönetim: Kültür ve Turizm Bakanlığı

2. Yerel yönetim: İBB bünyesindeki kültür birimi (Kültür ve Turizm İşleri Daire Başkanlığı) ve belediye şirketleri (Kültür A.ř., şişli Kültür A.ř., vs)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin bir şirketi olan Kültür Ař, 1989'da kurulmuştur. İstanbul'daki önemli kültürel ve turistik mekanları (Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi, Yerebatan Sarayı vs) işletir. Ayrıca, İBB için kültür etkinliklerinin düzenlenmesini ve yapımını üstlenir.

Yine her ikisi de kamu destekli kültür kurumları olan Atatürk Kültür Merkezi (AKM) ve İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası ile İstanbul Devlet Opera ve Balesi İstanbul'un başlıca kültürel değerleridir.

- Özel sektör: Günümüzde birçok galeri, müze ve festivale kaynak sağlayan bankalar (Garanti, Yapı Kredi, Akbank, İş Bankası) ve diğ r özel sponsor firmalar

Özel sektör devletin işlettiği kültür mekanlarına alternatifler sunarak, hem kentin kültürel programını genişletmekte hem de  ağdaş sanatla ilgili kamunun girmediği alanları doldurmaktadır.

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKS ) İstanbul'un kültürel alandaki en önemli STK'ları arasından yer alır. 1973'te kurulan vakfın etkinlik yelpazesi uluslararası festivallerden (İstanbul bienali; müzik, film, tiyatro ve caz festivalleri) ulusal birkaç küçük etkinliğe kadar geniş bir alanı kapsar.

- Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar): Kültür ve sanatla ilgili vakıf, dernek ve kâr amacı gütmeyen kurumlar

- Bağımsız sanatçılar ve uzmanlar (akademisyenler, kültür eleştirmenleri, küratörler)

İstanbul'da büyük kültür merkezlerinin ve performans alanlarının (konser salonları, tiyatrolar, vb.)  oğunu merkezi yönetim veya yerel yönetim işletir. Ancak son 10

yıdır özel şirketler, yoğun bir şekilde kendi sanat merkezlerini ve mekanlarını açmaya başlamışlardır.

6 İSTANBUL 2010 KAPSAMINDAKİ KENTSEL PROJELER

Çalışmanın bu son bölümünde İstanbul 2010 kapsamında gerçekleştirilmesi düşünülen kentsel projeler incelenmektedir. Öncelikle bu projelerin seçiminde önem verilen ölçütler sıralanmakta, izleyen bölümde ise adaylık başvurusunda adı geçen kentsel projelerle ilgili kısaca bilgi verilmektedir. Son olarak, önceki AKB örneklerinden yola çıkılarak projelerle ilgili bir değerlendirilmede bulunulur.

6.1 İstanbul 2010'un Kentsel Projelerle İlgili Ölçütleri

“İstanbul 2010, İstanbul'u dünya kültür sanat gündemine taşıyacak, kentin kültür mirasını özelde Avrupa, genelde dünyayla paylaşacak ve kentte yaşayanların sürece katkı ve katılımını önemseyen bir kentsel dönüşüm projesidir”

İstanbul 2010 resmi web sitesinden yapılan bu alıntı “kentsel dönüşüm”ün kültür başkenti programındaki önemine işaret etmektedir.

Sitede ayrıca İstanbul 2010'un misyonunu oluşturan hedefler 5 başlıkta özetlenir: Kentsel Dönüşüm, Kültürel Miras, Kültür ve Sanat Altyapısı, Çokkültürlülük ve Birlikte İş Yapmak.

Bu ölçütler İstanbul 2010 resmi web sitesinde şöyle tanımlanmaktadır:

Kentsel Dönüşüm: Sanat ve kültür projelerine, giderek artan sayıda kentlinin katılımını özendirerek kentsel dönüşüm sürecinin, katılımcı bir yapıya kavuşmasını sağlamak. Sanatın ve kültürel faaliyetlerin sorgulayıcı, araştırıcı, yeni perspektif açıcı, eleştirel ve katılımcı dinamiklerini değerlendirerek, İstanbul'daki dönüşümün yönünü kentlilerin medeni ve bir arada yaşama ihtiyaçlarına cevap verecek bir istikamete çevirmeye çalışmak. Kamusal sanat projeleri, sosyal içerikli sanat projeleri ile İstanbul'un kentsel dönüşümünü 2010'un temel konularından birisi olarak ele almak.

Bu tanımlamada kentsel dönüşüm, son yıllardaki tanımlamalarda olduğu gibi kapsamlı ve bütünsel bir süreç olarak sunulmaktadır. Hatta daha çok mekansal bir proje olarak sunulan kentsel dönüşümün, burada daha çok toplumsal boyutuna vurgu yapılmaktadır. Katılımcılığın toplumsal çatışmaları önleyerek toplumsal uyum sağlamaya giden yoldaki önemine kuramsal çerçevede değinilmişti.

Fatih Belediyesi'nin Sulukule'nin "kentsel dönüşüm" adı altında gerçekleştireceği yıkımlara karşı, çeşitli STK'lar ve bağımsız sanatçıların inisiyatifinde Sulukuleli'lerle birlikte gerçekleştirilen "40 gün 40 gece Sulukule" etkinlikleri bu eğilime iyi bir örnek teşkil etmektedir. Bu gibi girişimler İstanbul 2010'un itici gücüyle kente yayıldığı durumda katılımcılık gerçek anlamda sağlanmış olacaktır.

Kültürel Miras: İstanbul'un zengin kültürel ve doğal varlıklarını koruma ve değerlendirme ihtiyacını, sadece kitle turizmi ile sınırlı kalmadan, yaratıcı bir şekilde, kentte yaşayanları, günlük hayat ve çalışma kültürleriyle birlikte ele alan farklı sanat pratiklerine ortam hazırlayacak ve kentin kültür birikimini, kültürel üretime katkı sağlayacak bir şekilde değerlendirecek projeleri teşvik etmek. Bu bağlamda İstanbul 2010 kapsamında, kentte yürütülmekte olan kültürel, doğal ve kentsel mirası koruma projeleri arasında koordinasyon sağlanmasına yönelik, korumanın yanı sıra yeniden değerlendirme bilinci ile sorumluluğunu geliştirecek bir bilgi birikimine dönüşmesini öngören projelere öncelik vermek. Kent Müzesi projesinin yanı sıra tersane, gazhane vb. işlevini yitirmiş endüstriyel alanların yeniden değerlendirilmesi İstanbul 2010'un örnek projeleri arasında yer alacaktır.

İstanbul 2010'un kültür mirasını değerlendirmeye ilgili ilkeleri son derece tutarlıdır. Ancak projelerin bu doğrultuda gerçekleştirilebilsin için, asıl karar organı olan merkezi ve yerel yönetimlerin de projelere aynı perspektiften yaklaşmaları gerekmektedir.

Kültür ve Sanat Altyapısı: Çok zengin bir kültür mirasına sahip olan İstanbul, sanat üretimi, eğitimi, sanata erişim, sanat iletişimi bakımından henüz hak ettiği ölçüde gelişmemiştir. İstanbul'un büyük kentler arasındaki küresel yarışta yerini alması ve yaratıcı bir metropole dönüşmesi, sadece kültürel mirasın korunması ile sağlanamaz. Bu hedefe ulaşmak için İstanbul'da kütüphanelere, her türlü sanat ve kültür üretim, performans ve sergileme mekanlarına, sanat medyasına, eğitime ve bütün bu kaynaklara çok sayıda kentlinin etkin katılımını sağlayacak doğrultuda, yatırım yapılmasına ihtiyaç vardır. İstanbul 2010'da sanatın ve sanatçının itibarını yükseltecek, sanatçının işini daha iyi yapabilecek destek mekanizmaları ve politikaları öneren

alışmalara önem verilecek ve sanat altyapısı sağlamlaştırılarak tüm İstanbul'a yaygınlaştırılmasına yönelik projelere destek olunacaktır.

Çokkültürlülük:

İstanbul, tarihi boyunca imparatorluklar başkenti olarak dünyanın farklı kültürlerini, dini inanç ve medeniyetlerini içinde barındırmıştır. Kentin geçmişinden devraldığı, farklı kültürlerin bir arada yaşama geleneği ve bilgisi, bugün, megakentleşirken bu birikimini hızla unutan İstanbul'un kendisi için olduğu kadar, giderek etnik, dini, sosyal çatışmalara sahne olan diğer Avrupa kentleri için de bulunmaz bir kaynaktır. İstanbul 2010 kültürel çeşitlilik ve farklılıklarla bir arada yaşama pratiğini konu edinen projelere önem vermektedir. İstanbul 2010, kültürler arası akışkanlığın ve iletişimin zenginleşmesi ve karşılaşmaların yeni, yaratıcı enerjilere dönüşmesi için İstanbul'un doğusunu ve batısını değerlendirebilen, kenti farklı dünyalardan gelen sanat ve kültür insanlarının buluştuğu çekim merkezine dönüştürebilen projelerin geliştirilmesi ve uygulanması için bulunmaz bir fırsattır.

Neredeyse tüm AKB'lerin ortak kaygısı olan "okkltrllk", İstanbul 2010 projelerinin de bir ölçütü olarak vurgulanmaktadır.

Birlikte İş Yapmak:

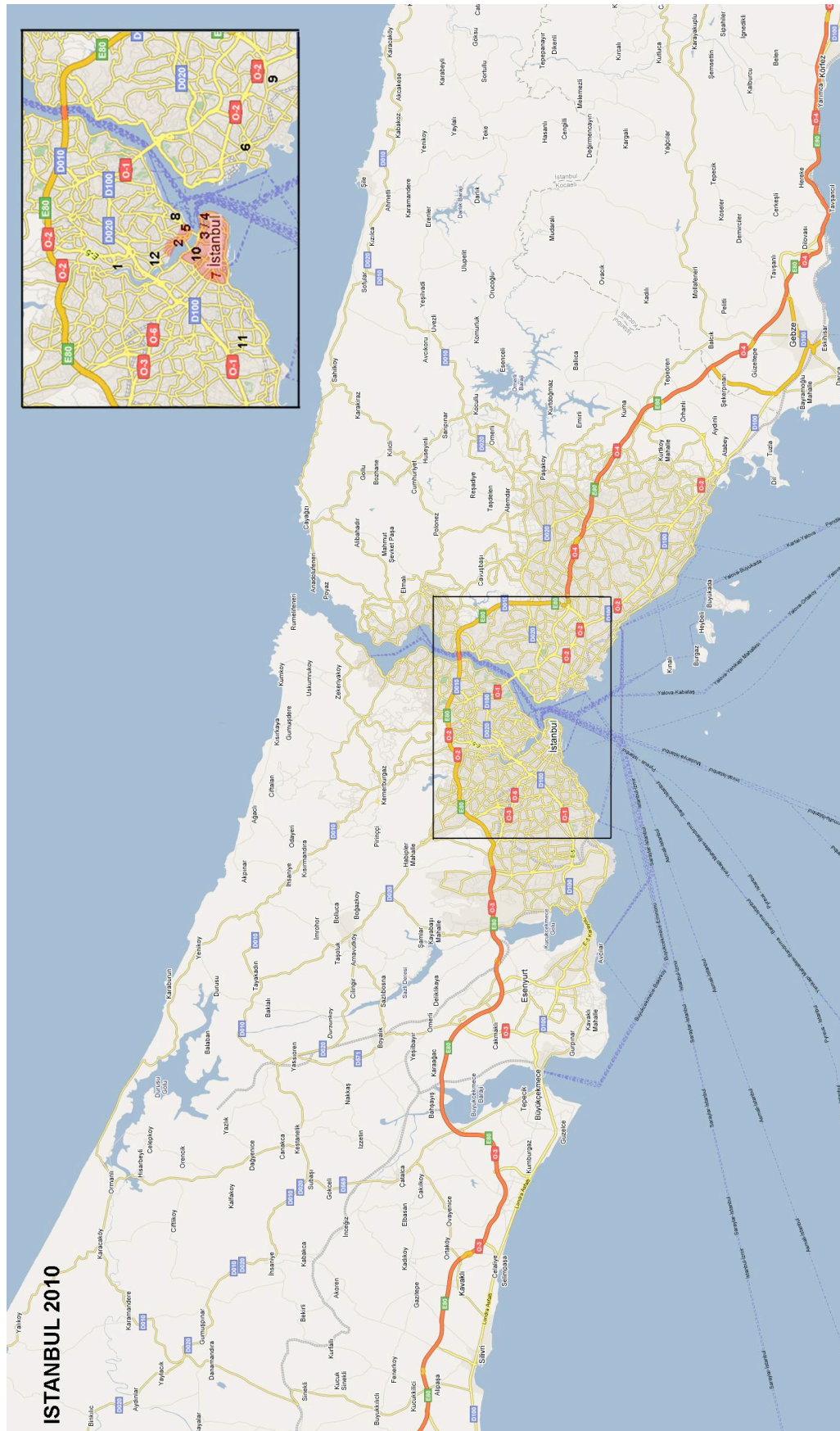
Sanat, kültür endüstrilerinin etkinliğinin hissedilmeye başladığı İstanbul lğindeki bir megakente, çok-aktörlü, disiplinlerarası sanat ve kültür projelerinin gerçekleştirilmesi bir zorunluluk halini almıştır. İstanbul 2010 kapsamında kamu sektörü-yerel yönetim-sivil toplum-eğitim kuruluşları-bağımsız sanat kuruluşları arasında işbirliği ile gerçekleştirilecek projelere de öncelik verilecektir. Kentte karar verme süreçlerinin demokratikleştirilmesi ve proje kültürünün yerleşmesi bakımından bu tür projeler zendirilecektir.

6.2. Kentsel Projeler

Yerel yönetim ve merkezi yönetimin desteğiyle bazı STK ve sivil kuruluşlar, İstanbul'da bir dizi yeni müze oluşturmak için kültür yılı fırsatından yararlanmayı planlamaktadır. Bu projelerden bazıları için şimdiden çeşitli girişimlerde bulunulmuş olsa bile listedekilerin çoğu henüz tasarı aşamasındadır.

İstanbul 2010 adaylık başvurusu için hazırlanılan tanıtım kitabında yer alan program önerisinde kentsel altyapı projeleri iki başlıkta toplanmaktadır: Yeni Müzeler ve Kültür Merkezleri; Kentsel Dönüşüm ve Restorasyon Projeleri (şekil 5.2).

“Yeni M  zeler ve K  lt  r Merkezleri” başlığı altındaki projelerin   oğunun kentsel d  n  ş  m projeleri olmasına rağmen başvuru kitabında, “Kentsel D  n  ş  m ve Restorasyon Projeleri” olarak ayrı bir liste sunulmuştur. Bunun sebebi olarak, birinci başlık altında yer alan projelerin sadece “bina   l  eğinde” g  r  lmesi; ikinci başlıkta yer alanların ise mahalle   l  eğinde olması g  sterilebilir. Aslında temel sorun, İstanbul’da hali hazırda ger  ekleştirilmekte olan her kentsel proje i  in “kentsel d  n  ş  m” teriminin kullanılması sonucu, neye “kentsel d  n  ş  m” dendiği, ya da “kentsel d  n  ş  m  n”   l  eğinin ne olduğu konusunda bir karışıklığın meydana gelmiş olmasıdır.

Şekil 5.2: İstanbul 2010 kentsel altyapı projelerinin mekansal dağılımı

Harita: <http://www.maps.google.com>

6.2.1 Yeni Müzeler ve Kültür Merkezleri

Tüm  nceki Avrupa Kültür Başkentleri kültür yılı programlarında mutlaka yeni kültür donatılarına yer vermişlerdir. Yeni kültür mekanları yaratırken, bir kısmı eski sanayi ve tarihi miras yapılarını dönüştürmüş, bir kısmı ise kültür yılını, ünlü mimarlara yaptırdıkları simge binalarla kutlamıştır. Başvuru kitabında yer alan listeye bakıldığında İstanbul’un eēiliminin, daha çok miras dönüşümü projelerinden yana olduēu görülmektedir. Bu bölümde, İstanbul 2010 için planlanan yeni kültür mekanı projeleri yer almaktadır.

Santral İstanbul:

Silahtaraēa Elektrik Santrali 1911 yılında Osmanlı İmparatorluğu’nun ilk elektrik santrali olarak inşa edilmiş ve 1983’e kadar da faaliyetini s rd rm ştir.

Kentin sanayi mirasının bir parçası olarak korunan santralin; Akdeniz, Balkanlar, Ortadoēu ve Orta Asya’nın kültürel / sanatsal zenginliēi ve derinliēini yansıtacak bir merkeze dönüştürülmesi amaçlanmıştır. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Ciner ve Doēu gruplarının kurucu ortaklıēıyla yürütülen proje, AKB kapsamında hayata geçirilen ilk proje olma  zelliēine sahiptir. Santral İstanbul 11 Temmuz 2007’de yapılan  n açılışta İstanbul’un kültür çevrelerine tanıtılmıştır.

Bir endüstri mirası canlandırma projesi olan Santral İstanbul kapsamında, Silahtaraēa Elektrik Santrali restore edilerek bir Enerji Müzesi, bir  aēdař Sanatlar Müzesi, bir büyük kütüphane ve bilgi merkezi, sanatçı, bilim adamı ve kültür insanlarının belli sürelerle kalıp birlikte çalışma ve üretme fırsatı bulacakları bir Rezidans Programı ve çok sayıda çekim noktasından oluşan kamuya açık bir kültür merkezine dönüştürülecektir. Rezidans programı çerçevesinde özellikle Balkanlar, Orta Doēu, Doēu Akdeniz ve Kafkasya’dan gelecek sanatçıların üretimlerinin tüm dünyaya sunulduēu bir platform oluşturarak İstanbul’un Avrupa’nın kültür merkezi olma iddiası bakımından mihenk taşı olma  zelliēini de taşıyacaktır. (Ada, 2006).

İstanbul Müzesi: Proje, Tarih Vakfı tarafından bugüne kadar üstlenilen en önemli projedir. Darphane’nin kullanım hakkı 1995’te Habitat II kapsamında “Dünya Kenti İstanbul”un hazırlanması sırasında 49 yıllıēına Tarih Vakfı’na verilir. Bu tarihten beri vakfın gündemine oturan İstanbul Müzesi için birçok uluslar arası sempozyum ve atölye düzenlenir.

“Topkapı Sarayı’nın birinci avlusunda bulunan Osmanlı İmparatorluğu Darphane binasında, İstanbul’un sosyal tarih müzesinin kurulması amaçlanmıştır. Müze, Roma öncesinden başlayarak ve Roma, Doğu Roma, Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinden geçerek, şehrin günümüze kadar olan hikayesini bütüncül bir tarih anlayışıyla sunulacaktır.

İstanbul Müzesi hem bir kent müzesi, hem de farklı yaş, cinsiyet, sosyal, etnik ve dini arka plandan insanların şehrin yakın geçmişte ve hala yaşadığı hızlı değişimi kavramalarına yardımcı olacak bir odak noktası olarak düşünülmüştür. Bu bağlamda müze, sürekli göç dalgalarıyla gelen insanların - dışardan olduğu kadar, Türkiye’nin değişik bölgelerinden gelenlerin de – şehirle ve şehir kültürüyle tanıştırma işlevinde bir merkez olmayı amaçlamaktadır.

İstanbul Müzesi bir müzeyi, bir kütüphaneyi, İstanbul üstüne bir arşivi, bir STK merkezini, kitap ve hediye satış noktasını ve bir kafeyi aynı çatı altına toplayacaktır.

İmparatorluk Darphanesi’nin inşası 1727’ye tarihlenen bir sanayi yapısı olarak tarihsel önemi, İstanbul Müzesi’nin kuruluş hazırlığının ilk adımı olarak, müze projesinin restorasyon ve rehabilitasyon aşamalarının tamamlanmasını gerekli kılmaktadır.

İstanbul Müzesi, resmi açılış yılı 2010’a kadar, tamamlandıkça açılacak olan toplam 5 bölümden oluşacaktır. Bunlar İstanbul’da Şehir Alanının Oluşumu ve Gelişimi (Roma öncesi, Roma, Doğu Roma, Bizans, Osmanlı, Cumhuriyet); İstanbul’da Özel Arazideki Değişimler; İstanbul’da Hazine Arazisindeki Değişimler; Darphane ve

Çocukların İstanbulu’dur.”

Ancak tarihi Darphane binalarının İstanbul Müzesi’ne dönüştürülmesi süreci hep engellenmeye çalışılır. Darphane son olarak 6 Şubat’ta mühürlenmiş, Tarih Vakfı’nın, kullanımı kendisinde olan binalara girişi engellenmiştir. Tarihi Darphane binalarının, 4. İdare Mahkemesi’nin yürütmeyi durdurma kararına rağmen mühürlenmesi üzerine başlayan hukuk mücadelesinde, 5 Nisan 2007 günü mühürler sökülmüş ve binalar Tarih Vakfı’na teslim edilmiştir.

Öte yandan İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Sirkeci Garı ve Rami Kışlası olmak üzere iki farklı mekanda iki ayrı kent müzesi kurmayı planlamaktadır: İstanbul Kent Müzesi ve İstanbul Medeniyetler Müzesi.

Hasanpaşa Gazhanesi’nin Dönüşümü:

“Proje, Kadıköy’ün Hasanpaşa semtinde yer alan, diğer gazhanelerin korunamaması sebebiyle kentsel endüstri mirası olarak tek örnek olan Tarihi Gazhane Fabrikası’nın

korunarak dönüştürülmesini sağlamak, kentin merkezinde yer alan 32 dönümlük araziyle, çok işlevli kültür merkezi olarak kamusal hayata kazandırılmasını, basta yerel halk olmak üzere mekânın farklı kullanıcılarının katılımını hedefleyen demokratik bir yönetim modelinin geliştirilmesini amaçlamaktadır.

Proje için öngörülen ortaklar İstanbul 2010, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kadıköy Belediyesi ve Gazhane Ortak Girişimi (GOG) gibi ilgili STK'lardır."

Tersane-i Amire Projesi: Dünyadaki en eski ve büyük tersanelerin başında gelen Tersane-i Amire – Haliç Tersanesi, önemli bir kültür varlığı ve endüstri arkeolojisi örneğidir. İstanbul 2010 girişimi projeyi; "tersanenin dönüşüm modelinin belirlenmesi, İstanbul 2010 bağlamındaki etkinlikler içinde kullanım amaçlarının belirlenmesi, üretim faaliyetlerinin hangi ölçekte ve nasıl bir boyut kazanarak gerçekleşebileceği, mekanların kendilerini sergileyecek ve güncel etkinliklerle bir işletme düzenine kavuşturulması, gerekli adımların atılmasını sağlayacak, gerekli onarım ve mimari uygulamaları gerçekleştirecek bir eylem planı hazırlığı ve uygulaması ile ilgili aktörlerin kapasitesini geliştirmeyi hedefleyen çok taraflı bir alan yönetimi uygulaması" olarak sunmaktadır.

Tersane-i Amire projesi bugün İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve dolayısıyla İMP'nin gündemine gelmiş durumdadır. Galataport projesinin piyasaya sunumunda gerçekleşen dışarıya kapalı sürecin tekrar yaşanmaması için, tersanelerin dönüşümü gibi büyük çaplı bir projenin daha şeffaf ve katılımcı bir yöntemle ele alınması gerekir. Diğer AKB'lerinde görülen tersane dönüşümü örnekleri (Kopenhag 1996 vs) küçük ölçekli de olsalar, Haliç Tersanesi'nin dönüşümü için örnek oluşturacaktır. Yine dünyadaki en bilindik ve başarılı örneklerden biri olan Venedik Tersanesi deneyimi de incelenerek, kültür yılı kapsamında nasıl bir yol izleneceği konusunda fikir edinilebilir.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin Yeniden Düzenlenmesi:

"İstanbul Arkeoloji Müzeleri fiziki açıdan zengin koleksiyonunu sergileme sıkıntısı çektiğinden görevini tam kapasiteyle yerine getirememektedir. İstanbul 2010 bu proje ile, Avrupalı küratörlerin destekleri alınarak müzenin yeniden düzenlenmesini, kaynak yoksunluğu nedeniyle kapatılmış olan salonların tekrar açılmasını, uygun bir mekânda ek salonların inşa edilmesini ve depolarda bekleyen eserlerin gün ışığına çıkmasını hedeflemektedir."

Projenin amacı, diğer AKB’lerde sıklıkla görülen, ek bina inşa etmek yoluyla mevcut kültürel altyapının geliştirilmesidir.

Osmanlı Bankası Müzesi Etkinlikleri:

“Osmanlı Bankası arşivlerinde saklanmakta olan objeler ve belgeler geç Osmanlı dönemine ve Cumhuriyetin ilk yıllarına şahitlik etmiştir. 2002 yılında müze kurulduğundan beri konferanslar, seminerler, yarışmalar ve sergilerle etkinlik çeşitliliğini artıran müzeyi internet üzerinden ayda 30 bin kişi ziyaret etmektedir. Müzenin gelmiş olduğu noktadan yeni projeler aracılığıyla etkinliğini artırması amaçlanmaktadır.”

Doğa Tarihi Müzesi:

“Projenin esas amacı, ileride Ulusal Doğa Tarihi Müzesi olma yolunda ilerleyecek, İstanbul merkezli bir Doğa Tarihi Müzesi kurmaktır. Müzenin İstanbul’un ulaşımı kolay, herkesin kolaylıkla toplu ulaşım araçlarıyla gelebilecekleri ve genelde turistlerin dolaştıkları alanlara yakın yerlerde kurulması planlanmaktadır. Müzenin yaklaşık 600 m2’lik bir alana sahip olması düşünülmektedir. İçinde daimi sergi alanları, sabit sergi alanları, ofisler, satış reyonları, araştırma birimleri bulunacaktır. Ayrıca, müzenin doğanın her alanına yönelik bir kütüphanesi de olacaktır. Proje ortakları; resmi ve yerel kurumlar, özel sektör, üniversiteler (Ortadoğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Hacettepe, Paris Doğa Tarihi Müzesi), jeoloji hizmetleri ve kâr amacı gütmeyen vakıflar olarak belirlenmiştir.”

Projenin İstanbul 2010 için belki de en önemli yanı ekolojiyle ilgili tek kentsel proje olmasıdır.

6.2.2. Kentsel Dönüşüm ve Restorasyon Projeleri

“İstanbul’un arkeolojik kalıntılarını gün ışığına çıkarmak ve tarihi yerlerin restorasyonunu gerçekleştirmek için pek çok çalışma yapılmıştır. İstanbul 2010, bu tarihi eserleri sadece korumayı ve restore etmeyi değil, onları geçmişin anlaşılmasında ve günümüze ışık tutmasında önemli eğitim araçları olarak kullanmayı hedeflemektedir.”

Bu bölümde yer alan projeler daha çok tarihi semtlerin rehabilitasyonu ve canlandırılmasıyla ilgilidir. Listede, İstanbul’un çeperiyle ilgili tek dönüşüm projesi olarak “Zeytinburnu Kültür Adası” görülmektedir.

Associazione Palatina/Sultanahmet Rehabilitasyon Projesi:

“Projeyle, yerel halkın ve ziyaretçilerin, “İstanbul Tarihi Yarımada” coğrafi sınırlarında Sultanahmet, Cankurtaran ve Küçük Ayasofya’da, yerel tarihe ve kimliklerine karşı ilgisini uyandırarak toplum bilincini yükseltmek amaçlanmaktadır.

Özellikle yerel kimlikten ve anıtları saran kent dokusunu oluşturan konutlara dikkat çekerek, anıtların restore edilmesi; Sultanahmet’in, şehir surlarına doğru restore edilmiş anıtların, “Tarihi Yarımada Gezi Güzergahı” adı altında anılarak; alanda, özel şehir arkeolojisi uzmanlarının ve turist rehberlerinin yetiştirilmesi; konferans, konser, sergi, eğitim seminerleri gibi etkinlikleri hedefleyen bir koordinasyon merkezi vasıtasıyla, projenin, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlenmesiyle, bölgenin çok yönlü rehabilitasyonu öngörülmektedir. Proje alanı Sultanahmet bölgesi, Haliç, Sirkeci, Fener-Balat, Kapalıçarşı, Hipodrom ve Bukaleon Limanı olarak belirlenmiştir.”

Sultanahmet Rehabilitasyon Projesi, İstanbul için arkeolojiyle ilgili kapsamlı bir rehabilitasyon çalışması sunmaktadır.

Beyoğlu Rehabilitasyon Projesi:

“Bölgedeki atıl bina stoğunun korunması ve iyileştirilmesine yönelik faaliyetler bölgenin kentsel ve tarihsel dokusunu oluşturan yapıların tespiti, seçilecek belli sayıda pilot yapının bundan sonra yürütülecek restorasyon faaliyetlerine örnek teşkil edecek bir şekilde rehabilite edilmesi; bölgede, mal sahipleri ile kiracıların katılacakları yerleşim rehabilitasyon uygulamalarının oluşturulması; işlevini yitirmiş kamu yapılarının kullanımının yeniden tanımlanması; belediyenin ve bölgedeki yapı denetim faaliyetlerinden sorumlu olan diğer kurum ve kuruluşların bu faaliyetlerini etkin ve farklı kamu yararlarına uygun bir şekilde yerine getirmesinin sağlanması gibi yönetime dair unsurlar programı oluşturmaktadır.”

Şu anda Beyoğlu Belediyesi bu projeden bağımsız olarak, kendi bünyesinde bir kentsel dönüşüm projesine girişmiş durumdadır. Kentsel dönüşüm alanları yaratılarak köhnemiş binaların yıkılması ve ada bazında yeni binalar inşa edilmesi söz konusudur. Söz konusu proje, kentsel dönüşüm projesi adı altında yürütülen bir inşaat projesi görünümü vermektedir.

Kadıköy Tarihi Çarşısı’nın Canlandırılması:

“Kadıköy Belediyesi ve ÇEKÜL Vakfı işbirliğinde gerçekleştirilmesi düşünülen proje, çoğunlukla 18. yüzyıl Osmanlı mimarisinin özgün örneklerinin yer aldığı ve bugün, kullanım değişiklikleri nedeni ile yapılan müdahaleler sonucu eski dokusunu kaybetmek üzere olan çarşı bölgesini kapsamaktadır. Projenin amacı ekonomik, fiziksel, ve tarihi

değer olarak önemini kaybetmeye başlayan ‘tarihi çarsının’ yeni stratejiler ve yeni bir model çerçevesinde canlandırılmasını sağlamaktır.”

Zeyrek’teki Tarihi Evlerin Restorasyonu:

“1985 yılında Dünya Mirası Listesi’ne alınan tarihi yarımada’nın şehir dokusu, anıtsal eserler kadar ahşap evlerin sıralandığı dar sokakları da kapsamakta olduğundan, sivil mimari gelişimin tanıklarındır. UNESCO’nun dünya mirası değerlendirme toplantılarında Türkiye, doku kaybının özellikle Zeyrek ve Süleymaniye’nin korunmasındaki başarısızlık sonucu meydana geldiği konusunda uyarılmıştır. Temmuz 2004’de İstanbul’un “Dünya Mirası” listesinden “Tehlikede Olan Dünya Mirası” listesine alınacağı resmen bildirilmiştir. İstanbul’a verilen iki yıl ek süreye rağmen, listeden çıkarılma tehdidi halen gündemdedir. Proje, bu konuda derhal harekete geçilmesi mesajını veren bir adımdır. Proje kapsamında 50 kadar eve basit tamir olanağı sağlanarak; yaşam şartlarının iyileştirilmesi, yoksulluğun azaltılması ve barınma güvencesinin sağlanması amaçlanmaktadır.”

Projenin ismi “restorasyon” olarak konulmuşsa da bu hedeften anlaşıldığı üzere, salt restorasyonun yanı sıra toplumsal boyutu da işin içine katan bir rehabilitasyon çalışmasının gerçekleştirilmesi düşünülmektedir.

Zeytinburnu Kültür Adası:

“Proje, İstanbul Deprem Master Planı (İDMP) ve JICA raporları doğrultusunda Zeytinburnu ilçesinde AB uyum programları çerçevesinde İstanbul’a özgü değerler korunarak daha güvenli ve yaşanabilir mekanlar oluşturmak için gerçekleştirilecek bir uygulama projesidir. Zeytinburnu, İstanbul geneli için bir örnek teşkil etmesi için pilot bölge olarak seçilmiştir. Uygulama sürecinde yasal düzenlemelerin hazırlanması, insanların mekandaki problemlerini giderme maksatlı

aktarma merkezleri hazırlanması, projelerin kendi içinde finansmanını sağlayacak uygulamaların hazırlanması, projelerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak için toplumsal uzlaşmanın sağlanması hedeflere ulaşmada kullanılacak araçlardır.” Zeytinburnu Belediyesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Hollandalı uzmanların işbirliğinde yürütülen projenin hali hazırdaki durumuna bakıldığında deprem odaklı bir projeden herhangi bir kültürel altyapı projesine doğru kaydığı gözlemlenmektedir.

Kamondo Anıtmezarı ve Maşatlık Restorasyon Projesi:

“Anıtmezar geniş bir kurumsal katılımı ile İstanbul’un gelişimi ve modernleşmesinde Avrupa kültür birliğini oluşturan değerlerle buluşmasında önemli bir rol oynamış bir aileyi tanıtmayı amaçlamaktadır. Kamondo ailesinin bugün oldukça tahrip olan

anıtmezarın restorasyon etütlerine de “Kamondolar’ı Anma Etkinlikleri” çerçevesinde başlanmıştır. Proje İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Beyoğlu Belediyesi, Türkiye Baş Hahamlığı ve 500. Yıl Vakfı tarafından gerçekleştirilecektir.”

Bölüm değerlendirmesi:

Listeyle ilgili genel bir değerlendirme yapılacak olursa, önceki AKB’lerde de ana projeler kapsamında yer alan “kültürel donatıların yenilenmesi ve restorasyonu, yeni kültür yapılarının inşası, kamusal alan ve işaret levhalarının iyileştirilmesi” başlıklarına uyan projeler seçildiği görülmektedir. Ancak söz konusu liste sadece bir öneri niteliğindedir. Yeni yapılan proje başvuruları sayesinde, daha geniş bir kesimin fikirlerinin alınacak olması önem taşımaktadır. Gerçekten çokkültürlü bir program oluşturulması önemseniyorsa başvurular ulusal katılımı sınırlı tutulmayıp uluslararası platforma açılabilir. Bu noktada göz önünde bulundurulması gereken en önemli unsur zamanlamadır. Palmer Raporu’nda ideal hazırlık süresi 3 – 4 yıl olarak belirlenmiştir. İstanbul 2010’a üç yıldan az bir süre kaldığı unutulmamalıdır. Kentsel projelerin hepsinin 2010’a yetiştirilmesinin zorunlu olmadığı savunulabilir. Ancak yine önceki AKB deneyimleri göstermektedir ki şantiye halindeki bir kültür kenti kültürel etkinliklere ve donatılara erişimi engellediği gibi kentle ilgili olumsuz bir imaj da yaratmaktadır.

İstanbul 2010 AKB Ofisi’nden verilen bilgiye göre (04.05.2007) şu an için listedeki projelerden hiç biri onaylanmamıştır, dolayısıyla uygulanmasına başlanılan proje de mevcut değildir. Öte yandan Girişim Grubu, Mart 2007’den itibaren proje başvurularını kabul etmeye başlamıştır. Ancak başvurular ulusal katılımı sınırlıdır. Proje seçimi, Proje Değerlendirme Ekibi’nin onayı doğrultusunda gerçekleşecektir. Verilen bilgiye göre, Girişim Grubu şu anda İstanbul 2010 Programı için bir “master plan” hazırlığı içindedir. Kentsel altyapı projelerin seçimi ise bu planın tamamlanmasının sonrasında belirginleşecektir.

Bunun yanı sıra kentsel projelerin belirlenmesinde ve uygulanmaya geçişindeki esas aktörler olan merkezi yönetim ve yerel yönetimler tarafından “kentsel dönüşüm” projeleri geliştirilmeye devam edilmekte ve gündemdeki projeler İstanbul 2010 logosu eklenerek sürece “dahil” edilmektedir.

Siyasi erkin İstanbul 2010 sürecine şu ana kadarki en önemli müdahalesi ise “İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Hakkında Kanun Tasarısı” kapsamında

gerçekleşmiştir. Tasarıdaki birçok cümlede değiştirilmiş ve yeni bir 11. madde eklenmiştir. Söz konusu madde Atatürk Kültür Merkezi binasının yıkılarak yerine yeni bir AKM ve müstemilat yapılmasını; Rami Kışlası olarak kullanılan alanda ise “İstanbul Kütüphanesi ve Kongre Merkezi”nin inşa edilmesini öngörmektedir.

“MADDE 11 – (1) Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinden, Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermayesinden, 5846 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca oluşturulan özel hesaptan, İstanbul İl Özel İdaresi bütçesinden, İstanbul Büyükşehir bütçesinden, Tanıtma Fonundan ve Koordinasyon Kurulu tarafından kararlaştırılacak miktarda bu kanunun 12 inci maddesi uyarınca açılan özel hesaptan aktarılacak ödenekler, her yıl Ocak ayı sonuna kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı adına bir ulusal bankada açılacak özel hesaba, bu madde kapsamında harcanmak üzere yatırılır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bu hesaptan aşağıdaki işleri yaptırır:

a) İstanbul ili Beyoğlu İlçesi Gümüşsuyu Mahallesi 750 ada 104 parseldeki Atatürk Kültür Merkezinin yıkılarak bu parsel ile İstanbul Büyükşehir belediyesine ait 105 numaralı parsel ve eklenebilecek diğer belediye ve hazine arazilerinden oluşacak alanda yeni bir Atatürk Kültür Merkezi binasının ve müstemilatının projesine ilişkin mal ve hizmet alımları ile inşaatının yapım işleri.

b) İstanbul İli Eyüp ilçesi 268 ada 50 pafta 17 parseldeki Rami Kışlası olarak kullanılan alanda, İstanbul Kütüphanesi ve Kongre Merkezi binalarının ve müstemilatının röleve, restorasyon ve her türlü projesine ilişkin mal ve hizmet alımları ile inşaatının yapım işleri.

(2) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenir.

İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Girişim Grubu 9 Nisan 2007’de sözkonusu maddenin tasarıdan çıkartılarak, AKM ve Rami Kışlası projelerinin 2010 programından ayrı değerlendirilmesi isteminde bulunmuştur. Süreç devam etmektedir.”

7 SONUÇ VE TARTIŞMA

Kültür, sürdürülebilir kentsel politikaların varolmadığı bir kentte tek başına mucize yaratamaz. Kültür eksenli kentsel dönüşümden bahsederken, dönüşüm sürecinde sadece kültürel etkinliklere veya sadece kültürel donatılara odaklanmak doğru olmamaktadır.

Bugüne değin Avrupa Kültür Başkenti olmuş kentler incelendikten sonra belli başlı birkaç sonuca ulaşılmaktadır:

- Siyasi kesimin baskısı birçok örnekte kültürü gölgelemiştir. İstanbul’da da olası bir tehlike söz konusudur. Kanun tasarısına yapılan müdahaleler ve belediyelerin kendi içlerine kapalı olarak geliştirdikleri “kentsel dönüşüm” projeleri İstanbul 2010 kapsamına sokulmaya çalışılmaktadır.
- Kentsel altyapı projeleri çoğu örnekte kültür yılı öncesinden tasarlanmış projelerdir. AKB sadece daha önce bir sebepten ertelenmiş veya sekteye uğramış bu projelere gerekli finansmanı sağlayarak ivme kazandırmaktadır.
- Kentler amaç belirlerken genelde, yeterli kültürel donatıya sahip oldukları durumda, altyapı projelerini odak noktası haline getirmemekte ve kültürel programa ağırlık vermektedirler.
- Altyapı çalışmalarında ana projeler olarak en sık restorasyon projeleri, kültürel ve kültürel olmayan donatıların yenilenmesi, yeni kültürel veya kültürel olmayan binaların inşası ve kamusal alanın, aydınlatmanın, ulaşımın, işaret levhalarının iyileştirilmesi projeleri sıralanmaktadır. İstanbul’un öneri proje listesi de bu başlıklara uymaktadır.
- Kültür, kentsel mekanın dönüşümünün ve yenilenmesinin yanı sıra hemen hemen tüm kentlerde sosyal bütünleşmeyi sağlamada kullanılmıştır. Bunda “çokkültürlülük” kavramı odak noktasını oluşturmakta ve birçok kent tarafından amaç veya tema olarak kullanılmaktadır.

- 1997'ye kadarki ilk dönem Avrupa Kültür Başkentleri'nde sürdürülebilirlik boyutu çok fazla göz önünde tutulmamıştır. Bunun en önemli nedeni ilk AKB'lerin zaten kültür kenti olarak algılanan kentler arasından seçilmesi ve etkinliğin çok fazla önemsenmemesinden ileri gelmektedir.
- 1999'da yayınlanan karardan sonra ise sürdürülebilirlik en önemli ölçüt haline gelmiştir. AKB unvanını elde etmek isteyen ve bu unvana ulusal ölçekte rekabet ederek ulaşan kentler genellikle altyapı çalışmaları önceden başlamış bulunmaktadır ve kültür yılından geriye kalıcı bir miras vermek için çaba sarf etmektedirler. İstanbul 2010'un da bu unvanı büyük çabalarla ve yoğun bir çalışmayla kazandığı düşünülürse, programı iyi şekilde değerlendirmesi gerekmektedir.
- Bütün AKB'ler, mali destek konusunda AB'den yeterli desteğin sağlanmadığı konusunda şikayetçidir. AB'nin desteği gerçekten sembolik bir tutardır denilebilir (azami yaklaşık 500.000 Avro). Oysa bu programın mali destek bakımından asıl getirisi başka koşulda destekte bulunmayacak olan merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sponsorlardan (özel sektörden) sağlanan finansmanlardır. İstanbul 2010 için de bu söz konusudur, ancak proje seçiminde siyasi baskılardan korunmak, için proje başvurusu konusunu elden geldiğince çok başvuruda bulunulmasını sağlamak gerekecektir.

Avrupa Kültür Başkenti İstanbul 2010 konusunda varılan sonuçlar ise şöyledir:

İstanbul, şimdiye kadar seçilmiş AKK/AKB'ler arasında en büyük nüfusa sahip kenttir. Bu nedenle kültür yılının tüm kente yayılması ve kentlilere ulaştırılması bakımından daha büyük bir çaba sarfedilmelidir. Son dönem AKB kendi kent ölçeklerinin kültür yılına yaraşan kültürel etkinliklere ve donatılara yeterli olmayacağını düşünerek çevre kent ve kasabalara yönelmişlerdir. Böylece AKB sürecinde bölgesel bir yaklaşım kullanılmaya başlanır. İstanbul, kenti bit yıl boyunca hareketli tutacak potansiyele kendi başına sahiptir. Ancak 2010'un kente fayda sağlayabilmesi için, festivallerde olduğu gibi sadece merkeze odaklanmaktansa, projelerin yer seçiminde metropol ölçeğinde hareket edilmelidir. İstanbul 2010 öneri projelerinin mekansal dağılımına bakıldığında, projelerin yine kent merkezinde yoğunlaştığı görülür. Çeperde yer alan tek proje Zeytinburnu Kültür Adası'dır. Anadolu Yakası'nda ise sadece Hasanpaşa Gazhanesi'nin Dönüşümü ve Tarihi

Kadıköy Çarşısı'nın Canlandırılması projeleri yer alır. Ancak bu tabii ki bir öneri listedir ve yapılan proje başvuruları doğrultusunda örnekler çeşitlenecektir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta geriye kalan zamanın iyi değerlendirilmesi ve aceleci müdahalelerde bulunarak geriye dönülemez sonuçlar yaratılmamasıdır. Birçok kesim tarafından bir “fırsat” olarak nitelendirilen AKB etkinliğinin bir tehlide dönüştürülmemesi için projelerin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde çokaktörlü yapılanmalara başvurulmalı ve geleceğe dönük öngörülerde bulunarak geriye sürdürülebilir bir miras bırakılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ada, S.**, 2006. İstanbul ve Kültür İşletmeciliği, *İstanbul Kültür İstanbul Turizm, İstanbul 2005 Değerlendirmesi*, s. 48-66, İstanbul Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İstanbul.
- Adorno, T. W.**, 1991 [1975]. The Culture Industry Reconsidered (*The Culture Industry*), in *The City Cultures Reader*, pp. 163-168, Eds. Miles, M., Hall, T. & Borden I., Routledge, London.
- Akkar, M.**, 2006. Kentsel dönüşüm üzerine Batı'daki kavramlar, tanımlar, süreçler ve Türkiye, *Planlama*, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yay., **2**, s. 29-38.
- Artun, A.**, 2006. Tarih Sahneleri Sanat Müzeleri 1: Müze ve Modernlik, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Ballenghien, M.**, 2002. Histoire d'un groupe de travail entre six villes, *Urbanisme*, Hors Série: Régénération Urbaine en Europe, **16**, p. 4-23.
- Barnard, M.**, (çev. Korkmaz, G.), 2002. Sanat, tasarım ve görsel kültür, Ütopya Yayınları, Ankara.
- Baudrillard, J.**, (çev. Gülmez, B.), 2004. Tam Ekran, YKY, İstanbul
- Benjamin, W.**, 2005. Paris, capitale du XIXe siècle, Editions Allia, Paris.
- Bianchini, F. and Parkinson, M.**, 1993. Cultural Policy and Urban Regeneration, Manchester University Press.
- Bianchini, F.**, 2006. Avrupa Kent ve Kültür Planlaması Semineri, Borusan Kültür ve Sanat Merkezi, İstanbul, TÜRKİYE, 3-4 Şubat 2006.
- Città di Torino**, *The Sites of Urban transformation*, 2006 Olimpiyatı tanıtım kitapçığı, 2005, Torino.
- Debord, G.**, (çev. Ekmekçi A., Taşkent O.) 2006. Gösteri Toplumu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Eagleton, T.**, Çokkültürlülük elbette bir tehdittir!, *Radikal*, 25.02.2007
- Evans, G.**, 2001. Cultural Planning an urban renaissance?, Routledge, London.
- Featherstone, M.**, (çev. Küçük, M.), 1996. Postmodernizm ve Tüketim Kültürü, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Gans, J. H.**, (çev. Onaran İncirlioğlu, E.), 2005. Popüler Kültür ve Yüksek Kültür, YKY, İstanbul.
- García, B.**, 2005. Deconstructing the city of culture: The long-term cultural legacies of Glasgow 1990, *Urban Studies*, **Vol. 42/5-6**, pp. 841-868
- García, B.**, 2007. Researching the impacts and legacy of hosting the ECoC

UK experiences: from Glasgow 1990 to Liverpool 2008, *21. Yüzyılda Şehir ve Kültür Endüstrileri*, Hilton Convention & Exhibition Centre, İstanbul, TÜRKİYE, 14-15 Haziran 2007.

- Güvenç, B.**, 2005. İnsan ve Kültür, s.95-113, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Hubbard, P.**, 1996. Urban Design and city regeneration: Social Representations of entrepreneurial landscapes, *Urban Studies*, **Vol. 33/8**, pp. 1441-1461
- İMP Kültür Endüstrileri Kültür ve Turizm Grubu**, 2005. İstanbul'da Turizm Sektörü Araştırma Raporu, İMP, İstanbul.
- Jacobi, A. et Baron, E.**, 2005. Culture(s) européenne(s) et libre concurrence dans le projet de constitution européenne, *L'observatoire, Observatoire des Politiques Culturelles*, **28**, pp. 11-13
- Kolektif**, 1997. 2001-Rotterdam, mirror of a new society and candidate for Cultural Capital of Europe in 2001, Ed. Kees Weeda, Municipality of Rotterdam, Rotterdam.
- Kolektif**, 2000. Programme 2001, Rotterdam 2001 Cultural Capital of Europe, Foundation Rotterdam 2001 Cultural Capital of Europe, Rotterdam.
- Kolektif**, 2003. Lille 2004 Magazine, Ed. Laurent Dréano, Lille.
- Kolektif**, 2004. Renzo Piano & Building Workshop, Tormena Editore, Genova.
- Kolektif**, 2005. Istanbul candidate for 2010 European Capital of Culture, A City of the Four Elements, Eds. İzzeddin Çalışlar & Emine Çaykara, Mas Matbaacılık, İstanbul.
- Kolektif**, 2006. Pécs *Borderless City*, Pécs2010 Management Centre, Pécs.
- Kolektif**, 2006. Türkiye Sanat Yıllığı '06, Ed. Rona, Z., Sanat_Bilgi_Belge Ltd, İstanbul.
- Landry, C.**, 2006. The Art of City Making, Earthscan, Londra.
- Melis, F.**, 2004. Programmation Culturelle Responsable des Expositions GeNova 2004, Genova.
- Miles, M., Hall, T. and Borden I.**, 2004. Introduction to part three, in *The City Cultures Reader*, pp. 99-102, Eds. Miles, M., Hall, T. & Borden I., Routledge, London.
- Miles, S. and Paddison, R.**, 2005. Introduction: The rise and rise of culture-led urban regeneration, *Urban Studies*, **Vol. 42/5-6**, pp. 833-839
- Morley, D. and Robins, K.**, 1995. Spaces of Identity - global media, electronic landscapes and cultural boundaries, Routledge, Londra.
- Myerscough, J.**, 1994. European Cities of Culture and Cultural Months, Full Report : Unabridged Version, The Network of Cultural Cities of Europe, Glasgow.
- Noon, D., Smith-Canham, J., and Eagland, M.**, 2000. Economic Regeneration and Funding, in *Urban Regeneration A Handbook*, Eds. Roberts, P. and Skyes, H., Sage Publications, London.

- Ölçer, N.**, 2006. İstanbul'da Faaliyet Gösteren Özel Müzeler, *İstanbul Kültür İstanbul Turizm, İstanbul 2005 Değerlendirmesi*, s. 140-158, İstanbul Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İstanbul.
- Paddison, R.**, 1993. City Marketing, Image Reconstruction and Urban Regeneration, *Urban Studies*, **Vol. 30/2**, pp. 339-350
- Palmer / Rae Associates**, 2004. European Cities and Capitals of Culture, Study prepared for the European Commission Part I & II, Brussels, Belgium.
- Paquot, T.**, 2003. Editorial, *Urbanisme*, **331**, pp. 37-38
- Paquot, T.**, 2006. Culture, *Urbanisme*, Hors série: Rénovation urbaine: enjeux, mise en oeuvre, qualités, **30**, p. 55.
- Richards, G.**
http://www.unwto.org/members/affiliate/eng/seminars/malaga2006/Greg%20Richards_esp.pdf
- Richards, G. and Wilson, J.**, 2004. The impact of cultural events on city image: Rotterdam, cultural capital of Europe 2001, *Urban Studies*, **Vol. 41/10**, pp. 1931-1951
- Roberts, P. and Skyes, H.**, 2000. Urban Regeneration A Handbook, Sage Publications, London.
- Roth, C.**, 2004. Orientations sur la Réhabilitation Urbaine, Editions du Conseil de l'Europe, Strasbourg.
- Russo, A. P., Borg, J.**, 2002. Planning considerations for cultural tourism: a case study of four European cities, *Tourism Management*, **23**, pp. 631-637
- Sauvage, A.**, 2003. Fête la ville!, *Urbanisme*, **331**, pp. 39-42
- Urry, J.**, (çev. Ögdül, R. G.), 1999. Mekanları Tüketmek, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Vancutsem, D.**, 2005. Grands événements et développement urbain, *Urbanisme*, **344**, pp. 57-60.
- Yardımcı, S.**, 2005. Kentsel Değişim ve Festivalizm: Küreselleşen İstanbul'da Bienal, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Zukin, S.**, 1999. The Cultures of Cities, Blackwell Publishers, Oxford.

Avrupa Komisyonu resmi web sitesi: http://ec.europa.eu/index_fr.htm

Avrupa Komisyonu'nun AKB ile ilgili sayfası:

http://ec.europa.eu/culture/eac/other_actions/cap_europ/cap_eu_fr.html

Avrupa Kültür Başkenti seçilen kentlerle ilgili raporlar:

http://ec.europa.eu/culture/eac/other_actions/cap_europ/cap_futur_fr.html

Cork 2005: <http://www.cork2005.ie/home/default.asp>

Dublin 1991: <http://www.temple-bar.ie/>

<http://www.irishlandmark.com>

<http://www.visitdublin.com>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Dublin>

<http://www.writersmuseum.com/map.asp>

http://en.wikipedia.org/wiki/Irish_Museum_of_Modern_Art

Genova 2004: <http://www.genova-2004.it/>

Glasgow 1990: <http://www.clydewaterfront.com/>

<http://www.glasgowmerchantcity.net>

Graz 2003: <http://www.graz03.at/>

Istanbul 2010: <http://www.istanbul2010.org>

İstanbul Kültür Sanat Vakfı: www.iksv.org

İstanbul Müzesi: <http://www.tarihvakfi.org.tr/>

<http://www.istanbulmuzesi.org/>

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=215992>

Kopenhag 1996: <http://www.copenhagenpictures.dk>

<http://www.kglteater.dk>

<http://www.vega.dk>

<http://www.flickr.com>

Lille 2004: <http://www.lille2004.com/>

Lüksemburg 2007: <http://www.luxembourg2007.org>

Olimpiyatlar: http://www.olympic.org/uk/index_uk.asp

Patras 2006: <http://patras2006.gr/en/modules/html/index.php?id=22>

P cs 2010: <http://www.pecs2010.hu/other/>

Ruhr 2010: <http://en.kulturhauptstadt-europas.de/start.php>

Sibiu-Hermannstadt 2007: http://www.sibiu2007.ro/index_en.php

Venedik Bienali: <http://www.labiennale.org/en/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Venice_Biennale

EK A

Avrupa Kùltür Kenti / Başkenti [AKK/AKB] Seçilen Kentler

- 1985 Atina -Yunanistan
- 1986 Floransa -İtalya
- 1987 Amsterdam -Hollanda
- 1988 Berlin -Almanya
- 1989 Paris -Fransa
- 1990 Glasgow -İskoçya
- 1991 Dublin -İrlanda
- 1992 Madrid -İspanya
- 1993 Anvers -Belçika
- 1994 Lizbon -Portekiz
- 1995 Lüksemburg
- 1996 Kopenhag -Danimarka
- 1997 Selanik -Yunanistan
- 1998 Stockholm -İsveç
- 1999 Weimar -Almanya
- 2000 Avignon -Fransa, Bergen -Norveç, Bologna -İtalya, Brüksel -Belçika, Helsinki -Finlandiya, Krakov -Polonya, Reykjavik -İzlanda, Prag -Çek Cumhuriyeti, Santiago de Compostela -İspanya
- 2001 Porto -Portekiz, Rotterdam -Holanda
- 2002 Bruges -Belçika, Salamanca -İspanya
- 2003 Graz -Avusturya
- 2004 Genova -İtalya, Lille -Fransa
- 2005 Cork -İrlanda
- 2006 Patras -Yunanistan
- 2007 Lüksemburg, Sibiu -Romanya
- 2008 Liverpool -İngiltere, Stavanger -Norveç
- 2009 Linz -Avusturya, Vilnius -Litvanya
- 2010 Essen -Almanya, Peç -Macaristan, İstanbul -Türkiye
- 2011 Turku -Finlandiya, Tallinn -Estonya
- 2012 Guimarães -Portekiz, Slovenya
- 2013 Fransa, Slovakya
- 2014 İsveç, Latvia
- 2015 Belçika, Çek Cumhuriyeti
- 2016 İspanya, Polonya
- 2017 Danimarka, Kıbrıs
- 2018 Hollanda, Malta
- 2019 İtalya

EK - B

İSTANBUL 2010 AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ HAKKINDA KANUN TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM **Amaç, Kapsam ve Tanımlar**

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; İstanbul’u 2010 yılı Avrupa Kültür Başkenti olarak hazırlamak, 2010 yılında yapılacak etkinlikleri planlamak ve yönetmek, kamu kurum ve kuruluşlarının bu amaçla yapacakları çalışmalarda koordinasyonu sağlamak üzere İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansının kurulması ile görev ve yetkilerini düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansının kuruluşuna, görev ve yetkilerinin belirlenmesine, kamu kurum ve kuruluşlarının İstanbul’un 2010 yılı Avrupa Kültür Başkenti olarak hazırlanması hususundaki sorumluluklarına ilişkin hükümleri ve diğer düzenlemeleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunda geçen;

- a) İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti : Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi tarafından 2010 yılı Avrupa Kültür Başkenti ilan edilen İstanbul’u,
 - b) Ajans: İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansını,
 - c) Koordinasyon Kurulu: İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Koordinasyon Kurulunu,
 - ç) Danışma Kurulu: İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Danışma Kurulunu,
 - d) Yürütme Kurulu: İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Yürütme Kurulunu,
 - e) Proje: İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Projesini,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM **Ajans ve Görevleri**

Avrupa Kültür Başkenti Ajansı

MADDE 4- (1) Bu Kanunda yer alan düzenlemeler dışında özel hukuk hükümlerine tabi, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile ilişkili, tüzel kişiliği haiz ve merkezi İstanbul’da olan İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı kurulmuştur.

(2) Ajans, Koordinasyon Kurulu, Danışma Kurulu, Yürütme Kurulu ve Genel Koordinatörlükten oluşur.

Koordinasyon Kurulu

MADDE 5- (1) Koordinasyon Kurulu, Başbakanın görevlendirdiği Bakanın başkanlığında Avrupa Birliği müzakerelerini yürüten Bakan, Tanıtma Fonundan sorumlu Bakan, İçişleri Bakanı, Maliye Bakanı, Kültür ve Turizm Bakanı ile İstanbul Valisi, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı, Danışma Kurulu Başkanı ve Yürütme Kurulu Başkanından oluşur.

(2) Koordinasyon Kurulu, 2010 yılında Avrupa Kültür Başkenti olarak İstanbul'da yapılacak etkinliklere ilişkin hazırlıkları izler, kamu kurum ve kuruluşlarının eşgüdüm içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

(3) Kurul, yılda en az bir defa olmak üzere ihtiyaç duyulan zamanlarda toplanır.

Danışma Kurulu

MADDE 6- (1) Danışma Kurulu;

a) Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, İstanbul Valiliği ile İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı temsilcilerinden,

b) İstanbul İl Genel Meclisi ve İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin kendi üyeleri arasından belirleyecekleri birer üyeden,

c) İstanbul ilçe kaymakamları ve belediye başkanlarının kendi aralarından seçecekleri beşer temsilciden,

ç) İstanbul Ticaret Odası ve İstanbul Sanayi Odası ile Türkiye Seyahat Acentaları Birliği temsilcilerinden,

d) Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenecek, kültür ve sanat alanındaki faaliyetleri ile tanınan ve etkinliklerde katkısı olabilecek ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yirmibeş temsilciden,

e) Merkezi İstanbul'da bulunan üniversitelerce belirlenecek üç temsilciden, oluşur.

(2) Danışma Kurulu başkanı, toplantı gündemi ile ilgili gerekli gördüğü uzmanları toplantıya davet edebilir.

(3) Danışma Kurulu başkanı Başbakanlık tarafından belirlenir. Birinci fıkranın (a) bendinde belirtilen kamu kurumu temsilcilerinin asgari Genel Müdür, Vali Yardımcısı ve Genel Sekreter Yardımcısı seviyesinde olması ve sivil toplum örgütü temsilcilerinin kamu hizmetlerinden yasaklı olmaması gerekir.

(4) Temsilciler, seçim veya görevlendirme yazılarının Yürütme Kuruluna teslimi ile göreve başlar.

(5) Danışma Kurulu, en az iki ayda bir toplanır. Toplantı nisabı üye tam sayısının yarıdan bir fazlası, karar yeter sayısı ise toplantıya katılanların salt çoğunluğudur. Gerekli görülen hallerde Başkan Danışma Kurulunu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Birbirini takip eden iki toplantıya veya bir yıl içinde toplam üç toplantıya mazeretsiz olarak katılmayan temsilci istifa etmiş sayılır ve temsil ettiği örgütün veya kurumun Danışma Kurulu üyeliği düşer.

Danışma Kurulunun görevleri

MADDE 7- (1) Danışma Kurulu, Projenin, Avrupa Birliğinin konuyla ilgili kararları doğrultusunda gerçekleştirilmesi amacıyla çalışmalar yapar, gerekli

gördüğü ilke kararlarını alır, Yürütme Kurulunun çalışmalarını izler, tavsiyelerde bulunur.

Yürütme Kurulu

MADDE 8- (1)Yürütme Kurulu, İstanbul'un 2010 yılı Avrupa Kültür Başkentliğine hazırlık çalışmalarından, etkinliklerin planlanmasından ve yürütülmesinden ve bütçenin uygulanmasından birinci derece sorumludur. Tüzel kişiliği Yürütme Kurulu temsil eder.

(2) Yürütme Kurulu; Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Valiliği, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı temsilcileri ve Danışma Kurulunun, geçici 2 nci maddede belirtilen Girişim Grubunda yer alan sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri arasından seçeceği üç üye ile Danışma Kurulunun diğer üyeleri arasından seçeceği üç üyeden oluşur.

(3) Yürütme Kurulu kendi içinden bir başkan ve en az biri kamu kurum ve kuruluşu temsilcilerinden olmak üzere üç başkan yardımcısı seçer. Kamu kurum ve kuruluşu temsilcileri arasından seçilen başkan yardımcılarının birisi Başkanvekili olarak belirlenir ve Başkanın hazır bulunmadığı toplantılarda Yürütme Kuruluna başkanlık eder.

(4)Yürütme Kurulu, çalışmaların yoğunluğuna göre en az iki haftada bir toplanır, kararlar üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alınır. Genel Koordinatör Yürütme Kurulu toplantılarına katılır.

Yürütme Kurulunun görevleri

MADDE 9- (1) Yürütme Kurulu, Proje ile ilgili bütün faaliyetlerin planlanmasından ve uygulamaların takibinden sorumludur.

(2) Yürütme Kurulu aşağıdaki görevleri yürütür:

a) Proje çerçevesinde yer alacak tüm kültürel ve sosyal içerikli sergi, konser, gösteri, konferans, şehircilik ve turizm çalışmalarını planlamak, iletişim ve tanıtım stratejilerini tespit etmek ve bunlarla ilgili çalışmaları takip etmek,

b) Kentsel dönüşüm projelerinin oluşturulmasına ilişkin olarak ilgili kurumlara önerilerde bulunmak,

c) Kamu kurum ve kuruluşları, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve çalışmalara gönüllü katılacak gerçek kişiler ile özel hukuka tabi tüzel kişiler arasında koordinasyonu sağlamak,

ç) Genel Koordinatör ve kültür-sanat, iletişim, taşınmaz ve mekanların idaresi, idari ve mali işlerinin yürütülmesinden sorumlu diğer yöneticileri belirlemek,

d) Genel Koordinatörlük bünyesinde kurulacak komisyon, komite ve proje ekiplerini belirlemek,

e) Genel Koordinatörlüğün çalışmalarını izlemek ve personel istihdamına ilişkin önerilerini onaylamak,

f) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kanun kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının bakım, onarım ve restorasyonuna ilişkin projeler önermek,

g) Projenin tanıtım faaliyetlerini yurt içinde koordine etmek, yurt dışında yürütmek,

ğ) Proje ile ilgili olarak dış ilişkileri yürütmek, aynı yıl içinde Avrupa Kültür Başkenti olarak belirlenen diğer şehirlerin programları arasında bağlantı kurmak,

h) Bütçe ve kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak,

ı) Projenin yıllık program, bütçe, faaliyet raporu ve kesin hesabını hazırlamak, Koordinasyon Kuruluna sunmak,

- i) Kamuoyunu hazırlık çalışmaları, kaynaklar ve projelerle ilgili bilgilendirmek,
 - j) Bağış kabul etmek,
 - k) Proje ile ilgili özel hukuk hükümlerine göre yerli ve yabancı, tam zamanlı veya yarı zamanlı personel çalıştırılmasına karar vermek, personelin mali haklarını belirlemek,
 - l) Taşınmazların kullanımına karar vermek,
 - m) Belirleyeceği usullere uygun olarak Proje ile ilgili her türlü mal ve hizmet alım, satım ve kiralama işlerini yapmak veya yaptırmak,
 - n) Bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili her türlü yazışmaları yapmak, Proje ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak iş ve işlemleri belirlemek, bunların yapılmasını koordine etmek,
 - o) Etkinliklerin yapılacağı mekanları önermek, yeni kültür ve sanat mekanları oluşturulması konusunda ilgili kurumlara önerilerde bulunmak,
 - ö) Koordinasyon Kurulu ve Danışma Kurulu tarafından verilecek diğer görevleri yürütmek.
- (3) Yürütme Kurulu, ihtiyaç halinde alt komisyon ve ekipler kurabilir, Genel Koordinatörlük, komisyon ve ekiplerin çalışma usul ve esaslarını belirler, merkezi Brüksel'de bulunan Avrupa Birliği Komisyonu ilgili dairesi ile eşgüdüm halinde çalışılmasını sağlayacak önlemleri alır, görev bölüşümü yapar.

Genel Koordinatörlük

MADDE 10- (1) Yürütme Kurulu tarafından belirlenecek görevleri yürütmek üzere bir Genel Koordinatör tayin edilir.

(2) Genel Koordinatör, İstanbul'un 2010 yılı Avrupa Kültür Başkentliği ile ilgili bütün faaliyetlerin Yürütme Kurulu tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde programlanmasından, yürütülmesinden ve koordinasyonundan sorumludur.

(3) Genel Koordinatöre yürüteceği faaliyetlerde yardımcı olmak üzere kültür-sanat, iletişim, taşınmaz ve mekanların idaresi, idari ve mali işlerden sorumlu yöneticiler tayin edilebilir. Bu yöneticiler Genel Koordinatörün önerisi üzerine Yürütme Kurulunca belirlenir, Genel Koordinatöre bağlı olarak ve onun sevk ve idaresi altında çalışırlar ve Genel Koordinatöre karşı sorumludurlar.

(4) Bu birimlerin altında proje grupları oluşturulabilir.

(5) Genel Koordinatörlük çalışma usul ve esasları Yürütme Kurulu tarafından belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Kültür merkezi ve kütüphane

MADDE 11 - (1) Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinden, Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermayesinden, 5846 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca oluşturulan özel hesaptan, İstanbul İl Özel İdaresi bütçesinden, İstanbul Büyükşehir Belediyesi bütçesinden, Tanıtma Fonundan ve Koordinasyon Kurulu tarafından kararlaştırılacak miktarda bu Kanunun 12 nci maddesi uyarınca açılan özel hesaptan aktarılabacak ödenekler, her yıl Ocak ayı sonuna kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı adına bir ulusal bankada açılacak özel hesaba, bu madde kapsamında harcanmak üzere yatırılır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bu hesaptan aşağıdaki işleri yaptırır:

a) İstanbul İli Beyoğlu İlçesi Gümüşsuyu Mahallesi 750 ada 104 parseldeki Atatürk Kültür Merkezinin yıkılarak bu parsel ile İstanbul Büyükşehir Belediyesine ait 105 numaralı parsel ve eklenebilecek diğer belediye ve hazine arazilerinden oluşacak alanda yeni bir Atatürk Kültür Merkezi binasının ve müştemilatının projesine ilişkin mal ve hizmet alımları ile inşaatının yapım işleri.

b) İstanbul İli Eyüp İlçesi 268 ada 50 pafta 17 parseldeki Rami Kışlası olarak kullanılan alanda, İstanbul Kütüphanesi ve Kongre Merkezi binalarının ve müştemilatının röleve, restorasyon ve her türlü projesine ilişkin mal ve hizmet alımları ile inşaatının yapım işleri.

(2) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenir.

Bütçe, gelir ve harcamalar

MADDE 12 – (1) Proje ile ilgili harcamalar, bu Proje için ulusal bir banka nezdinde açılan özel hesaptan karşılanır.

(2) Özel hesabın gelirleri aşağıdaki kaynaklardan oluşur:

a) İstanbul İl Özel İdaresinin ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinin 2008, 2009 ve 2010 bütçelerine her yıl bu amaçla konulacak ödenek.

b) İstanbul Ticaret Odası ve İstanbul Sanayi Odası tarafından 2008, 2009 ve 2010 yıllarında aktarılabacak tutarlar.

c) Danışma Kuruluna üye olan sivil toplum örgütlerinden alınacak maktu ücretler.

ç) Yurt içi ve yurt dışından sağlanacak yardım ve bağışlar ile sponsorluk gelirleri.

d) Yapılacak etkinliklerden sağlanacak bilet satış gelirleri ve diğer gelirler.

e) İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti logo ve isim hakkının kullanımından sağlanacak gelirler.

f) Avrupa Birliği Komisyonunun Projeye tahsis edeceği fonlar.

g) Yukarıdaki gelirlerden sağlanan nemalar.

(3) İkinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen kuruluşların bütçelerinden ayrılacak ödenekler her yılın Mart, Haziran ve Eylül aylarının başında özel hesaba yatırılır.

(4) Özel hesapta toplanan paraların nemalandırılmasına ilişkin usul ve esaslar Yürütme Kurulunca belirlenir.

Alım, satım ve ihale işleri

MADDE 13 – (1) Yürütme Kurulu, kendi içinden biri İstanbul Valiliği, biri İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, biri Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ikisi sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden olmak üzere beş kişilik bir Bütçe ve İhale Komisyonu seçer. Bütçe ve İhale Komisyonu kendi arasından başkanını seçer. Komisyon;

a) İhtiyaç duyulan her türlü mal ve hizmetleri satın almak, yapmak ve yaptırmak,

b) Yıllık bütçeyi hazırlamak,

c) Proje ile ilgili tüm harcamaları yapmak,

ç) Gelir getirici faaliyetlerle ilgili kararları almakla, görevlidir.

(2) Yürütme Kurulu her yıl 15 Eylülde Projenin program ve bütçesini Koordinasyon Kuruluna sunar. Koordinasyon Kurulu bütçeyi aynen ya da değiştirerek 30 Eylül'e kadar onaylar.

- (3) Yürütme Kurulu Başkanı Projenin harcama yetkilisidir.
- (4) Yürütme Kurulu Projenin mali yönetimi ve özel hesapta yer alan kaynakların kullanım ve harcama esaslarını belirler ve uygular.

Taşınmaz kültür varlıkları onarımına katkı payından kullanım

MADDE 14 – (1) Proje amaçlarında kullanılacak, kamu veya özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetindeki 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kanun kapsamındaki taşınmazların korunması, bakımı, onarımı ve proje amacına uygun düzenlenmesi için 2863 sayılı Kanunun 12 nci maddesi ve bu maddeye istinaden çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre, Yürütme Kurulunca İstanbul Valiliğine kamulaştırma hariç projeler sunulabilir.

(2) Valilik tarafından, Yürütme Kurulunca sunulan projeler için belediyelere uygulanan oran sınırlamalarına tabi olmaksızın kaynak aktarılır.

Taşınır, taşınmaz kullanımı ve hizmet zorunluluğu

MADDE 15 – (1) Hazine mülkiyetindeki taşınmazlardan herhangi bir kamu hizmeti için tahsisli olmayanlar Yürütme Kurulunun isteği üzerine kullanım süresince 5018 sayılı Kanun hükümlerine göre Ajansa tahsis edilir. Diğer kamu kurum veya kuruluşları mülkiyetinde bulunan taşınmazlar ile hazine mülkiyetinde bulunmakla beraber bir kamu hizmeti için tahsisli olan taşınmazlardan ilgili kamu kurum ve kuruluşunca uygun görülenlerin kullanımı ihtiyaç duyulan süre ile sınırlı olmak üzere bir protokol ile bedelsiz olarak Ajansa bırakılır.

(2) Taşınmazlarla ilgili ihtiyacın ortadan kalktığına Yürütme Kurulunca bildirilmesi üzerine tahsis kaldırılır veya geçici kullanım protokolü iptal edilir.

(3) Taşınmazların Ajansın kullanımında bulunduğu süre için yapılan harcamalar ilgili kurumdaki talep edilmez.

(4) Yargı organları ve askeri kuruluşlar dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınır mal ve taşıt araçlarından ihtiyaç duyulanlar geçici süre ile kullanılmak üzere Ajansın kullanımına verilebilir.

(5) Kamu kurum ve kuruluşları Proje hazırlığı ve etkinlikleri süresince Yürütme Kurulu taleplerini öncelikle karşılar.

İsim ve logo kullanımı

MADDE 16– (1) Proje ile ilgili haber nitelikli yayınlar hariç, her türlü görüntülü veya sesli yayın, reklam, pazar ve pazarlama hizmetleri ile İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti isminin ve logosunun reklam, ticaret, propaganda ve benzeri amaçlarla kullanılması Yürütme Kurulunun iznine tabidir.

Sorumluluk

MADDE 17 – (1) Ajans personeli bu Kanun kapsamında yaptıkları işlemlerde Türk Ceza Kanununun uygulanması bakımından kamu görevlisi sayılır.

Denetim

MADDE 18 – (1) Bu Kanun kapsamında yapılacak iş ve işlemler ile bu iş ve işlemlerle ilgili harcamalar her yıl Başbakanlık Müfettişi, İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişi ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Müfettişinden oluşan komisyon tarafından denetlenir.

Uygulanmayacak hükümler

MADDE 19 – (1) Bu Kanun kapsamına giren mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, satım, kira ve her türlü işlemlerde 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4734 sayılı

Kamu İhale Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümleri uygulanmaz.

Tasfiye

MADDE 20 – (1) Yürütme Kurulu, Projenin sona ereceği 31/12/2010 tarihinden itibaren altı ay içinde tasfiye işlemlerini tamamlar.

(2) Toplanan ödenek, gelir ve bağışlardan artan meblağ, tasfiyeyi müteakip iki eşit parçaya bölünüp, kültür ve sanat etkinlikleri için kullanılmak üzere İstanbul İl Özel İdaresi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi bütçelerine gelir olarak kaydedilir.

Uygulanma süresi

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanun, 20 nci maddede öngörülen tasfiye işlemleri tamamlandıktan sonra yürürlükten kalkar.

Girişim Grubu

GEÇİCİ MADDE 2- (1) 23/11/2005 tarihli ve 2005/9706 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Girişim Grubunun Kurulmasına Dair Karar ile oluşturulan Girişim Grubunun mevcut bütçesi hak ve alacaklarıyla beraber Ajansa devrolunur.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Eski dünyanın merkezinde yer alan İstanbul, tarihi abideleri ve şahane tabii manzaraları ile ünlü olup, Dünyanın en önemli kentlerinden biridir. Asya ile Avrupa kıtalarının dar bir deniz geçidi olan "Boğaziçi" ile ayrıldığı yerde, iki kıta üzerinde kurulu tek şehirdir. 2500 yılı aşan bir tarihe sahip olan İstanbul, deniz ve karaların kucaklaştığı bu stratejik bölgede kuruluşunu takiben önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Bu şehir, üç dünya imparatorluğuna, Roma, Bizans ve Osmanlı Türklerine başkent olması ve üzerinde nice devletlerin ve imparatorlukların medeniyet izlerini taşıması nedeniyle en önemli kültür ve uygarlık kentlerinden biridir. Dünyada bu özelliklere sahip tek şehirdir.

Dolayısıyla, Avrupa Birliğine adaylık sürecinde, Türkiye'nin sembolü olan kentin, Avrupa kültürüyle yüzyıllardır karşılıklı etkileşim halinde olduğu düşünüldüğünde İstanbul'un 2010 yılında Avrupa Kültür Başkenti olarak belirlenmesi, Avrupa Birliği vatandaşları ile vatandaşlarımız arasındaki kültürel iletişimin artmasına katkıda bulunacağı gibi, ülkemiz adına çok önemli bir tanıtım vesilesi olacaktır. İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Projesi kapsamında, kültürel miras sürdürülebilir bir biçimde yönetilecek, kent çekim noktası haline gelecek, kentsel dönüşüm, şehircilik, çevresel ve sosyal anlamda kalıcı kazanımlar elde edilecektir. Ayrıca, bu Proje ile kültür turizmi hareketlenecek, gelişecek ve kültür turizminin hareketlenmesiyle, eğitim ve gelir seviyesi yüksek turistlerin kente gelmesi sağlanacaktır.

Bu bağlamda, Proje çerçevesinde yer alacak tüm kültürel ve sosyal içerikli sergi, konser, gösteri, konferans, şehircilik ve turizm çalışmalarını planlamak, iletişim ve tanıtım stratejilerini tespit etmek ve bunlarla ilgili çalışmaları takip etmek; kentsel dönüşüm projelerinin oluşturulmasına ilişkin olarak ilgili kurumlara önerilerde bulunmak; kamu kurum ve kuruluşları, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve çalışmalara gönüllü katılacak gerçek kişiler ile özel hukuka tabi tüzel kişiler arasında koordinasyonu sağlamak; özetle, İstanbul’u 2010 yılı Avrupa Kültür Başkenti olarak hazırlamak, 2010 yılında yapılacak etkinlikleri planlamak ve yönetmek, kamu kurum ve kuruluşlarının bu amaçla yapacakları çalışmalarda koordinasyonu sağlamak üzere bu Tasarısı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile Kanunun amacı belirtilmektedir.

MADDE 2- Madde ile Kanunun kapsamı belirtilmektedir.

MADDE 3- Maddede Kanunda sık kullanılan ibarelerin açıklamalarına yer verilmektedir.

MADDE 4- Madde ile Ajansın hukuki niteliği ve yapısı ifade edilmekte, söz konusu Ajansa tüzel kişilik kazandırılarak, bütçesi, yönetimi ve organlarıyla özerk bir yapı oluşturulması amaçlanmaktadır.

MADDE 5- Madde ile Koordinasyon Kurulu düzenlenmektedir ve bu Kurulun oluşumuna ve görevlerine yer verilmektedir.

MADDE 6- Madde ile Danışma Kurulu düzenlenmektedir ve bu Kurulun oluşumuna, Kurulun toplantı nisabına ve karar yeter sayısına yer verilmektedir.

MADDE 7- Madde ile Danışma Kurulunun görevleri ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

MADDE 8- Madde ile Yürütme Kurulu düzenlenmektedir ve bu Kurulun oluşumuna, Kurulun toplantı zamanına ve karar yeter sayısına yer verilmektedir.

MADDE 9- Madde ile projeye ilişkin bütün faaliyetlerin planlanmasından ve uygulamaların takibinden sorumlu olan Yürütme Kurulunun görevleri ayrıntılı olarak düzenlenmektedir.

MADDE 10- Madde ile Genel Koordinatörün Yürütme Kurulu tarafından belirlenecek görevleri yürütmek üzere tayin edileceği ve İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Projesine ilişkin tüm faaliyetlerin Yürütme Kurulu tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde programlanmasından, yürütülmesinden ve koordinasyonundan sorumlu olduğu belirtilmektedir.

MADDE 11- İstanbul’un 2010 Avrupa Kültür Başkenti olması, ülkemiz açısından gerek Avrupa’da ve gerekse dünyada kültürel iletişimin artması,

İstanbul'un, Türkiye'nin ve Türk kültürünün tanıtılması bakımından tarihi bir önem taşımaktadır.

Ancak bilindiği gibi, İstanbul'da, ülkemize yaraşır teknik özelliklerde ve kapasitede konser salonu ve kütüphane bulunmamaktadır.

Madde ile; kalan sürede bu eksikliklerin hızla tamamlanmasını teminen gerekli düzenlemeler yapılmaktadır.

MADDE 12- Madde ile İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Projesi ile ilgili harcamaların, bu Proje için ulusal bir banka nezdinde açılan özel hesaptan karşılanacağı düzenlenmekte olup, maddede özel hesabın gelirleri tek tek sayılmıştır.

MADDE 13- Madde ile Yürütme Kurulunun kendi içinden seçeceği beş kişilik bir Bütçe ve İhale Komisyonu oluşturacağı düzenlenmekte olup, Komisyonun görevlerine, Projenin program ve bütçesinin Koordinasyon Kuruluna sunulma ve onaylanma zamanına ve harcama usulüne yer verilmektedir.

MADDE 14- Madde ile taşınmaz kültür varlıkları onarımına katkı payından kullanımın sağlanabilmesi için Yürütme Kurulunca İstanbul Valiliğine kamulaştırma hariç projeler sunulabileceği ve Valilik tarafından söz konusu projeler için kaynak aktarımı hususları düzenlenmektedir.

MADDE 15- Madde ile Hazine mülkiyetindeki taşınmazlardan herhangi bir kamu hizmeti için tahsisli olmayanların Yürütme Kurulunun isteği üzerine kullanım süresince 5018 sayılı Kanun hükümlerine göre Ajansa tahsis edileceği belirtilmekte olup, tahsisin kaldırılma ve geçici kullanım protokolünün iptal edilme halleri düzenlenmektedir.

MADDE 16- Madde ile İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Projesine ilişkin haber nitelikli yayınlar hariç, her türlü isim ve logo kullanımının Yürütme Kurulunun iznine tabi olduğu belirtilmektedir.

MADDE 17- Madde ile Ajans personelinin Kanun kapsamında yaptıkları işlemlerde Türk Ceza Kanununun uygulanması bakımından kamu görevlisi sayıldıkları belirtilmektedir.

MADDE 18- Madde ile Kanun kapsamında yapılacak iş ve işlemleri denetlemekle görevli kişiler belirtilmekte olup, bu kişilerden oluşan komisyon tarafından denetimin yapılabileceği düzenlenmektedir.

MADDE 19- Madde ile; uluslararası nitelikte ve ivedi olarak karar alınması ve uygulanması gereken ülkemizin prestij projesinde mevzuat zorlukları ile karşılaşılmasa amacıyla Kanun kapsamına giren mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, satım, kira ve her türlü işlemlerde uygulanmayacak olan Kanunlar öngörülmektedir.

MADDE 20- Madde ile Yürütme Kurulunun tasfiye işlemlerinin tamamlanma süresi belirtilmektedir. Ayrıca maddede, toplanan ödeneğin, gelir ve bağışlardan artan meblağın değerlendirilme şekli düzenlenmektedir.

GEÇİCİ MADDE 1- Madde ile, Kanunun tasfiye işlemlerinin tamamlanmasından sonra yürürlükten kalkacağı belirtilmektedir.

GEÇİCİ MADDE 2- Madde ile, Girişim Grubunun mevcut bütçesinin hak ve alacaklarıyla beraber Ajansa devrolunacağı düzenlenmektedir.

MADDE 21- Yürürlük maddesidir.

MADDE 22- Yürütme maddesidir.

EK C

Avrupa Kültür Kentleri / Başkentleri Veri Tablosu

ÖZGEÇMİŞ

Amber Niksarlıoğlu 18 Ekim 1980’da İstanbul’da doğmuştur. Ortaokul ve liseyi 1991-1999 yılları arasında Notre Dame de Sion Fransız Lisesi’nde okuduktan sonra mezun olduğu yıl Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’ne girmiştir. 2004 Şubat’ında lisans diplomasını aldıktan sonra, Eylül 2004’te İTÜ Disiplinlerarası Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Programı’na başlar. Ağustos 2006 – Şubat 2007 arasında Yeni Mimar Gazetesi yazı işleri sorumlusu olarak çalışır. Fransızca, İngilizce ve İtalyanca’yı iyi derecede bildiği yabancı dillerdir.

E-Posta Adresi: amber_niksar@yahoo.com